శ్రీ

దుర్గామల్లేశ్వర శతకము

గ్రంథకర్త:

చల్లా పిచ్చయ్యశాస్త్రిగారు.

ప్రకటనకర్తలు:

బెజవాడ దుర్గాపురములో వెంచేసియున్న

శ్రీ దుర్గామల్లేశ్వర ప్రముఖ దేవాలయ సంస్థాపకులు

1. ([illegible] కోటయ్యగారి భార్య) పోషిత కనకదుర్గాంబ

2. వేత హ[illegible] ర భయ్యా

[illegible]

విజ్ఞప్తి

పాఠక మహాశయులారా!

ఉభయ వాఙ్మయమందును గద్య పద్యాత్మకములయిన ప్రబంధముల కంటెను, చెవులకును కనులకును బండువొనరింపఁ జాలిన "దృశ్య ప్రబంధాదుల కంటెను" శతకములు కవియొక్క ప్రతిభా విశేషమును, స్వాతంత్ర్యమును, భగవద్భక్తిని, లోకజ్ఞత్వమును బహిస్ఫుటముగాఁ దెలియఁజేయును. కావుననే నీశతకరచనకు దొడంగొంటిని.

కేశౌక సముద్రమున దుర్గామల్లేశ్వరాలయములు దుర్గాపురమునం దపూర్వముగా నిర్మింపఁబడి యున్నవని విని, తద్దర్శనార్థము చని సందర్శించితిని. వెంటనే "దుర్గామల్లేశ్వర! యను మకుటముతోఁ గొన్ని పద్యములు దుర్గామల్లేశ్వరులు రచియింపఁజేసిరి. వానిని తదాలయ ధర్మకర్తలగు, చేతనూడి వీరశంభయ్యగారు విని, భగవత్ప్రేరణముచేఁ గడుఁగడు సంతసపడి శతకముగా రచియింపుఁడని ప్రేరేచిరి. తరువాత గతవత్సర దేవీశరన్నవరాత్రోత్సవములందు విద్వాంసుల సభామధ్యమున విని పదవిభాగ ప్రతి పదార్థ తాత్పర్యములను గూడ వ్రాయుఁడని కోరిరి. నాకు మిక్కిలి సంతసము కలిగి యట్లే వ్రాసి యిచ్చితిని. వారును ముద్రింపించిరి. సంగీత సాహిత్య కవిత్వాది కళలను పూర్వ సంస్థానాధిపతులట్లు నానాటి కభివృద్ధిఁ జేయుచున్న, పోషిత కనకదుర్గాంబగారిని శ్రీ వీరశంభయ్య గారిని దుర్గామల్లేశ్వరులు దీర్ఘాయువులు గలవారినిగా నొనర్తురుగాక.

పొన్నూరు
21—4—47

ఇట్లు,
గ్రంథకర్త.

"పండితాభిప్రాయము."

శ్రీ దుర్గామల్లేశ్వర శతకము

ప్రాచీన ధర్మములు బోధించుటలో నేమి, నూతన భావములం బ్రోత్సహించుటలో నేమి, మిక్కిలి ప్రశంసనీయమై యున్నది. ఇది సఫలప్రసక్తిని వెలార్చుచున్న యది. త్యాగరాజుయొక్క భక్తి ప్రపత్తిని సమంజసముగా వర్ణించెను. శ్రీ రామచంద్రమూర్తి, శ్రీ హనుమంతుడు, గాయత్రి మొదలగు దేవతలయొక్క ప్రాముఖ్యమును చక్కగాఁ బేర్కొనెను. గోమాణిక్యాల యొక్కయు, నక్షత్రముల యొక్కయు వర్ణనము ప్రమోదావహమై యున్నవి. మంత్రతత్త్వము మనోహర భావములతో విశదీకరింపఁబడెను "భూమంబెక్కుడ నగ్నియక్కుడ" మొదలగు సూక్తులచే బహు సులభపద్ధతిని న్యాయభావము విస్తరింపబడినది.

దేవస్థానములు, ధర్మకర్తలు, భక్తులు, ప్రజలు, సేవకులు, మున్నగు వారల పద్ధతులను విపులముగా జర్చించెను. దీనియందు సంపాదనయొక్క యావశ్యకతయును, సరియగు వినియోగమును బాగుగా సమర్థింపఁబడినది. దేవతలకును మానవులకును బరస్పర సమాన ధర్మము సయుక్తికముగా నిర్ధి కరింపఁబడినది. ఈశ్వరునకును శక్తికిని, ఇంద్రకీలికిని నన్యోన్యానుకూల్యము ప్రజల నవవరరీతిని సముద్భవించుచుండుటయు బాగుగా నిరూపింపఁబడినవి. ఇది ఛందస్సునం దుత్తమ స్థానము నందినది. దీని మకుటము "దుర్గామల్లేశ్వరా! సర్వదేవ పరివారా! పాహిరాజశ్రుతీ" అనియున్నది. ప్రతిపద్యము నందును నిల్పుచుండుటచే యతిస్థానమున "ర్గా" అను వర్ణమును, ప్రాసస్థానమున "మ" అను వర్ణమును ననుగుణముగా నమర్చుచుండుట మిక్కిలి సమంజసము. ఈ నియమమును స్వాభావికములగు పదములతో సముచ్చరిల్లి వైసర్గికమును నుద్ఘోషించుచున్నయవి. ఈ యది పూర్వశతకములవలెఁ బోలి ధర్మవులను; గోత్రశతకములవలె నియమములను చెప్పుచున్నయది. సంస్కృతపద భూయిష్ఠమైనను తేటతెనుఁగువలె మిక్కిలి రుచిని అనురక్తిని కలిగించుచున్నది. వేదములలోనివియు, శాస్త్రములలోనివియు బహు విషయములు మిక్కిలి తేటతెల్లముగ విశదీకరింపఁబడినవి. దుర్గామల్లేశ్వరులు ధర్మకర్తలను గ్రంథకర్తలను భక్తులను బాలికలను బాలురను సేవకులను సర్వకాలము పరిరక్షించుచుందురుగావుత.

విద్వాన్ శతావధాని, భమిడిపాటి అయ్యప్పశాస్త్రి.

విషయసూచిక

శ్రీ శివాయ గురవేనమః

శ్రీ దుర్గామల్లేశ్వర శతకము

శా॥ శ్రీమంతంబగు నీమహామహిమ వర్ధిష్ణుత్వమొక్కొక్కచో
శ్రీమంతుంబొనరించె నొక్కొకని మున్ శ్రేయస్స్వరూపమ్మనన్
స్వామీ! నేఁడటె "కోటవీరశరభ ప్రజ్ఞాబ్ధులన్" బేర్మి దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా ! హారహీరాకృతీ!

౧ ప॥ శ్రీమంతము - అగు నీ మహామహిమ వర్ధిష్ణుత్వము - ఒక్కొక్క చోన్ - శ్రీమంతున్ - పొనరించెన్ - ఒక్కొకనిన్ - మున్ - శ్రేయస్స్వరూపమ్మనన్ - స్వామీ! - నేఁడు - అటు - ఎ - కోట వీరశరభ ప్రజ్ఞాబ్ధులన్ - పేర్మిన్ - దుర్గా! మల్లేశ్వర! - సర్వ దేవపరివారా! - హారహీరాకృతీ!-

ప్రతి॥ దుర్గా=కష్టపడి తెలుసుకోఁదగినతల్లీ; మల్లేశ్వర=మల్లులరూపము ధరించిన రాక్షసుల సంహరించిన జగత్ప్రభూ! సర్వదేవ పరివారా! = వినాయక సుబ్రహ్మణ్యేశ్వర గాయత్రీ సీతారామలక్ష్మణ హనుమదాది సకల దేవతలతోఁ గూడియుండు మహాదేవా! హారహీరాకృతీ; హార = నవరత్న మాలికయందు, హీరాకృతీ= నాయకమణియైన వజ్రమట్లు, సర్వజీవుల హృదయముల లోపలఁ బ్రధానులై ప్రకాశించు తల్లిదండ్రులారా! వినుడు.

శ్రీమంతము = సంపదలకు ప్రకాశమునకు స్థానము = అగు నీ మహామహిమ వర్ధిష్ణుత్వము = అగు = వియొప్పు = నీమహామహిమ = నీయొక్క గొప్పమహిమయొక్క = వర్ధిష్ణుత్వము = వృద్ధియగు స్వభావము = మున్ = పూర్వము = ఒక్కొక్క చోన్ = ఒకానొక స్థల విశేషమునందు = ఒక్కొకనిన్ = ఒకానొక పురుషుని = శ్రేయస్స్వరూపమ్మనన్ = శ్రేయః = మోక్షమనే = స్వ = ధనము రూపమ్మనన్ = కలుగుటయందు = శ్రీమంతున్ అదృష్టము కలవానినిగాన్ = పొనరించెన్ = చేసెను = స్వామీ = ఓ! సర్వేశ్వరా! నేఁడు = ఇప్పుడు = అటె = అవిధముగానే = కోటవీరశరభ ప్రజ్ఞాబ్ధులన్ = పుచ్చాకోటయ్య బేతపూడి వీరశరభయ్య యను ధీనిధులను పేర్మిన్ = వత్సలత్వముచే = పొనరించెన్ = చేసెను.

దుర్గా! మల్లేశ్వర!

లోకములకు సంపదలను కలిగించుచు వృద్ధిజెందు స్వభావము గల నీమహిమ యొక్కొకసమయమున నొక్కొకని నుద్ధరించును. అట్లే నేడును "బెజవాడ" దుర్గాపురమునందు పుచ్చాకోటయ్య, బేతపూడి వీరశరభయ్యా యను భక్తులను నిజకరుణాసదనమునకు పాత్రులనుగా నొనర్చితిరి.

శా. శ్రీమించు ల్గల నీపురి న్నలుగడఁ జేబూని ఖడ్గంబరి
స్తోమమ్ము న్విదళించి భైరవ తను జ్యోతుల్ప్రదీపింపఁగా
యామమ్ముల్కని పెట్టు దిస్స మొలదివ్యక్షేత్రపాలుండు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ శ్రీమించుల్ - కలనీపురిఁ - నలుగడఁ - చే - పూని - ఖడ్గంబు - అరిస్తోమముఁ - విదళించి - భైరవతను జ్యోతుల్ - ప్రదీపింపఁ - కాఁ - యామమ్ముల్ - కనిపెట్టుఁ - దిస్స మొల దివ్యక్షేత్రపాలుండు.

శ్రీమించుల్ = శుభములను తెలుసుకులకులు = కలనీపురిఁ = ఉన్నట్టి దుర్గాపురమందు = ఖడ్గంబు = కత్తిని = చే = హస్తమందు = పూని = ధరించి నలుగడఁ = నాలుగువైపుల = అరిస్తోమంబుఁ = అరి శత్రువుల యొక్క = స్తోమంబుఁ = సమూహమును = విదళించుచు = చీల్చి చెండాడుచు = భైరవతనుజ్యోతుల్ = భైరవ=భయంకరమయిన = తను= శరీరముయొక్క = జ్యోతుల్ = కాంతులు = ప్రదీపింపగాఁ = ప్రకాశించుచుండగా = దిస్స మొలదివ్యక్షేత్ర పాలుండు = దిగంబరుఁడయిన క్షేత్రపాలకుఁడు; యామంబుల్ = ఎనిమిదిజాములును = కనిపెట్టుఁ = కాపాడుచుండును.

దుర్గాపురమున నాలుగు గవనులను ఖడ్గము చేఁబూని యధర్మమార్గమున సంచరించు దుర్మార్గులను ఖండించుచు తన శరీర కాంతులు రాత్రి యందు దీపమువలెఁ బ్రకాశింప క్షేత్రపాలకుఁ డు దిగంబరుఁడై రేఁబవళ్లును మీ క్షేత్రమును కంట వత్తులు పైచుకొని కాపాడు చుండును.

శా॥ ఓమాకారము వక్రతుండమును దంతోద్భూత కాంతిచ్ఛటల్
మైమై తద్యమునా సరస్వతుల శుంభద్రేఖఁగాన్పింపఁ ద్వ
త్ప్రేమస్థానము "సిద్ధి బుద్ధిపతి సేవించున్గజాస్యుండు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ ఓమాకారము-వక్రతుండమును - దంతోద్భూత కాంతిచ్ఛటల్ - మైం - మైం - తద్యమునాసరస్వతుల శుంభద్రేఖన్ - కాన్పింపన్ - త్వత్ప్రేమస్థానము - సిద్ధిబుద్ధిపతి - సేవించున్ - గజాస్యుండు.

ఓం అకారము = ఓంకారము వంటిదైన = వక్రతుండమును = వంకరయైన తొండమును = దంతోద్భూత కాంతిచ్ఛటల్ = దంతి = కొమ్ము నుండి = ఉద్భూత = పుట్టిన = కాంతి = ప్రకాశముయొక్క = ఛటల్ సమూహములు = మైమై = ఒకదానితోనొకటి కలసి = తద్య......రేఖన్ తత్ = ప్రసిద్ధమయిన = యమునా = యమునానదియొక్క = సరస్వతుల సరస్వతీనదియొక్క = శుంభత్ = ఒప్పిదమయిన = రేఖన్ = మాదిరిగా కాన్పింపన్ = గోచరింపఁ జేయుచుండఁగా = త్వత్ప్రేమస్థానము త్వత్ = నీయొక్క = ప్రేమ = గారామునకు = స్థానము = నివాసమైనవాడును = సిద్ధి బుద్ధి పతి = సిద్ధి దేవికి బుద్ధిదేవికి భర్తయైనవాడునగు గజాస్యుండు = వినాయకుఁడు = సేవించున్ = కొల్చుచుండును.

మీకు ముద్దుబిడ్డయైన విఘ్నేశ్వరుఁడు నల్లని వంకరతొండమునందు తెల్లనిదంతము యమునాప్రవాహమున సరస్వతీనది పాయవలెఁ బ్రకాశింప "సిద్ధి బుద్ధుల"ను నిర్వురుపత్నులను నుభయపార్శ్వములసేవింప, నిత్యమును మిమ్ము సేవించుచుండును.

శా॥ చామంతీ నవమల్లికాది సుమగుచ్ఛస్వచ్ఛసౌగంధ్య మి
మ్మౌమూర్తిం బ్రకటించుచున్ సకలశాస్త్రామ్నాయసంధాతశో
భామధ్యందినభాస్కరుండెసఁగు సుబ్రహ్మణ్యుఁడౌఁజెంత దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

చామంతీ నవమల్లికాది సుమగుచ్ఛ స్వచ్ఛ సౌగంధ్యము - ఇమ్ము - ఔమూర్తిన్ - ప్రకటించుచున్ - సకలశాస్త్రామ్నాయసంధాత - శోభామధ్యందినభాస్కరుండు - ఎసఁగున్ - సుబ్రహ్మణ్యుఁడు - ఔన్ - చెంతన్ - దుర్గామల్లేశ్వర!

ప్ర॥ చామంతీ............సౌగంధ్యము = చామంతీ = చేమంతి పూలు = నవమల్లికాది = అప్పుడు వికసించిన మల్లెపూవులు మొదలైన = సుమగుచ్ఛ = పూలగుత్తులయొక్క = స్వచ్ఛ = నిర్మలమయిన = సౌగంధ్యము = పరిమళమును = ఇమ్ము = ఇంపుగనము = ఔమూర్తిన్ = అయిన తనశరీరముచేత = ప్రకటించుచున్ = తెలియఁజేయుచు = సకల............సంధాత = సకల = సమస్తమయిన = శాస్త్ర = శాస్త్రములను = ఆమ్నాయ = వేదములను = సంధాత = తన్నుపాసించెడు భక్తులకు సమకూర్చువాఁడును = శోభా.........భాస్కరుండు; శోభా = కాంతియందు = మధ్యందిన = మట్టమధ్యాహ్నమందైన = భాస్కరుండు = సూర్యునివంటి వాఁడయిన = సుబ్రహ్మణ్యుడు = వల్లీ సేనా సహితుఁడైన సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరుఁడు = చెంతన్ నీసమీపమునందు = ఎసగున్ = ఒప్పును = ఔన్ = సత్యము...

వల్లీసేనాధిపతియగు సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరుఁడును తానుకదలునంత చేమంతి మల్లె, సంపెఁగ, గులాబి, మొగలి మొదలైన పుష్పముల పరిమళములు నలుదెసల వ్యాపింపఁగా నిజమహామహిమచే తన్నుపాసించు భక్తులకు శాస్త్రములయందు, వేదములయందు, సంపూర్ణ ప్రవేశము నిపుణత్వము ననుగ్రహించుచు మిట్టమధ్యాహ్నమునందు సూర్యమండలమువలె మీ సమీపమునందు ప్రకాశించుచుండును.

శా॥ ధీమాంద్యమ్ముఁదొలంచి సన్మకుట పంక్తిస్ఫీత ముక్తాఫల
శ్రీమద్విద్రుమహేమనీలసితరోచిఃకాంతకాంతాస్యముల్
భూమానందమొసంగ నీదరిని పొల్పుంగూర్చుగాయత్రి దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ ధీమాంద్యమ్మున్ - తొలంచి - సన్మకుట పంక్తిస్ఫీతముక్తాఫలశ్రీ మద్విద్రుమహేమనీలసితరోచిః కాంతకాంతాస్యముల్ భూమానందము- ఒసంగన్ - నీదరిన్ - ఇ - పొల్పున్ - కూర్చున్ - గాయత్రి.

ధీమాంద్యమ్మున్ = ధీ = బుద్ధియొక్క - మాంద్యమ్మున్ = బండతనమును; తొలంచి = పోగొట్టి సన్మకుట......... కాంతాస్యముల్ = సత్ = లెస్సయయిన: మకుట = కిరీటములయొక్క, పంక్తి = సమూహమందు - స్ఫీత = ఒప్పుచున్న=ముక్తాఫల = మంచిముత్యములయొక్క శ్రీమత్ = నిగనిగలాడు; విద్రుమ = పగడములయొక్క, హేమ = బంగారముయొక్క నీల = ఇంద్రనీల మణులయొక్క, సిత = స్వచ్ఛమయిన,= రోచిః = కాంతులచేత; కాంత = క్రమ్మకొనఁబడిన, కాంత = సుందరములయిన, ఆస్యముల్ = ముఖములు, భూమానందము = భూమ = అధికమయిన, ఆనందము = సంతోషమును ఒసఁగన్ = కలిగించుచుండగా, నీదరిన్=నీసమీపమందు, గాయత్రి = తన్ను గొనియాడువారలను రక్షించు తల్లి; పొల్పున్ = అలంకారమును, కూర్చున్ = చేర్చుచుండును.

నిరంతరము తెంపులేని భక్తివిశేషముచే హృదయమను రత్నసౌధమునందు తన్ను నెలకొల్పి యుపాసించు భక్తులకు సిరులను గూర్పు లాలి యెఱుపు, పసుపు, నలుపు, తెలుపు రంగులు కల పగడములు. బంగారము, ఇంద్రనీలములు, ముత్యములును కూర్చిన కిరీటములతోఁ బ్రకాశించు శిరస్సులతో మహానంద మొసఁగుచు, బుద్ధిమాంద్యమును పోఁగొట్టి చుఱుకుఁదనము గలిగించు గాయత్రీమాత మీసమీపమున విరాజిల్లుచుండును.

శా॥ మై మించుల్ గలవల్వ కైవిలు తలన్ భాస్వత్కిరీటంబు వీ
క్షామార్గమ్మున నిల్వ నీడయు భుజాస్కంధంబులొప్పన్ గుణ
గ్రామశ్రీనిధి రామచంద్రుఁడు శుభాకారుండు నిన్గొల్చు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

మై - మించుల్ - కలవల్వ - విలు - తలన్ భాస్వత్కిరీటంబు - వీక్షామార్గమ్మున్ - ఉ - నిల్వన్ - నీడ - ఉ - భుజాస్కంధంబులు - ఒప్పన్ - గుణగ్రామ శ్రీనిధి - రామచంద్రుఁడు - శుభాకారుండు - నిన్ - కొల్చున్.

మై = శరీరమందు, మించుల్ = నిగనిగలు, కలవల్వ = ఒప్పుచున్న వస్త్రము, కై = చేతియందు, విలు = ధనుస్సు, తలన్ = శిరమునందు, భాస్వత్ కిరీటంబు = ప్రకాశించుచున్న కిరీటమును, వీక్షామార్గంబును = చూపులతోవను, నిల్వన్ = అపుచుండ, నీడ = తోడునీడయయిన సీతాదేవియు, భుజాస్కంధంబులు = బుజములట్లు సహాయముచేయు లక్ష్మణభరత శతుఘ్నులు, ఒప్పన్ = తనర్చుచుండుగా, గుణగ్రామశ్రీనిధి = గుణ = శౌర్యధైర్య గాంభీర్యౌదార్యములు మొదలయిన సద్గుణములయొక్క. గ్రామ = సమూహముయొక్క, శ్రీ = లక్ష్మికి, నిధి = గనివంటివాఁడును, శుభాకారుఁడు = శుభ = మంగళప్రదమయిన, ఆకారుండు = ఆకారముకలవాఁడును నగు, రామచంద్రుడు = చంద్రునివలె నెల్లవారి కాహ్లాదము గలిగించు రామప్రభువును = నిన్ను, కొల్చున్ = సేవించును.

మేఘమువంటి శరీరమందు మెఱుఁగుదీఁగవలె కట్టు పుట్టమును; చేతియందు ధనస్సును. శిరమునందు రత్నకిరీటమును, కనులకు పండువొనర్పఁదన యంకమునందు సీతయు, నిరుప్రక్కలయందు లక్ష్మణ భరత శతృఘ్నులును సేవింప సమస్తకళ్యాణగుణములకు గనియైన శ్రీరామచంద్రుఁడు మిమ్ము నిరంతరము జపించుచుండును.

శా॥ హేమంబుంగురియించు మేనిసిరి హాయింగూర్చుచు౯సర్వదా
యామోదంబు ఘటింప రామవిభు నిత్యానందరూపంబు భా
మా ముంగొంగుపసిండి నినొలుచు సంపద్వల్లిగోపుత్త్రి దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

హేమంబు౯ - కురియించు మేనిసిరి౯ - హాయి౯ - కూర్చుచు౯ సర్వదా - ఆమోదంబు - ఘటింప౯ - రామవిభు నిత్యానంద రూపంబు- భామాముంగొంగుపసిండి - ని౯ - కొలుచు౯ - సంపద్వల్లి - గోపుత్త్రి.

హేమంబు౯ = బంగారును, కురియించు మేనిసిరి౯ = వర్షించునట్టి శరీర కాంతిచే, హాయి౯ = చూచువారికన్నులకు సుఖమును కూర్చుగ౯ = కలిగించుచు, సర్వదా = ఎల్లప్పుడు, ఆమోదమ్ము = సంతోషమును, ఘటింప౯ = కూర్చుచుండగా, రామవిభునిత్యానందరూపంబు, రామవిభు= ప్రాణనాథుడయిన శ్రీరామచంద్రునియొక్క. నిత్యానందరూపంబు నిత్య = ఎల్లప్పుడు తొలగకనిండియుండు, ఆనంద = అనుభవము యొక్క, రూపంబు=ఆకారమయినదియు, భామా..............పసిండి = భా మా = కాంతికిని, మా = లక్ష్మికిని, ముంగొంగు = పర్యాప్తచెఱగునందు, పసిండి = మూటగట్టిన బంగారమయినదియు; సంపద్వల్లి = సంపత్ = వివిధములయిన సంపదలకు, వల్లి = తీగెవంటిదియు; గోపుత్త్రి = భూదేవి కుమారియైన సీతాదేవి, ని౯ = నిన్ను; కొల్చు౯ = భజించుచుండును.

బంగారమునకు బంగారమైన తన శరీరచ్ఛాయ లోకములకు హాయి గూర్ప శ్రీరామచంద్రునకు కన్నులవలె హాయిగలిగించుచు స్త్రీలకు సమస్త సుఖములను గలిగించుటకు కారణమై భక్తుల గృహాంగణములందు సంపద లను పూదీగల నల్లిబిల్లిగానల్లుకొనజేయు భూపుత్త్రి మహాలక్ష్మిరూపాంత రము సీతాదేవి మిమ్ము సర్వదా సేవించుచుండును.

శా॥ భీమాకారపరాక్రమక్రమము జూపింపం గడుం జాలియుఁ
భూమిఁ మించినశాంతి జాలియును నెమ్మోమొత్తి తెల్పఁ రఘు
స్వామి స్వచ్ఛయశంబువెల్లగొడుగౌ సౌమిత్రినిన్గొల్చు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ భీమాకార పరాక్రమ క్రమముఁ - చూపింపఁ - కడుఁ - చాలి - యుఁ - భూమిఁ - మించినశాంతి - జాలి - యుఁ - ఉ - నెమ్మోము - ఒత్తి - తెల్పఁ - రఘుస్వామి స్వచ్ఛయశంబు - వెల్ల గొడుగు - ఔ సౌమిత్రి - నిఁ - గొల్చుఁ - దుర్గా మల్లేశ్వర!

భీమా......క్రమముఁ = భీమ = భయంకరమయిన, ఆకార = శరీరముకల, పరాక్రమక్రమము = భుజబలమును = చూపింపఁ = ప్రదర్శించుటను, కడుఁ = మిక్కిలి, చాలియుఁ = సమర్థుఁడయ్యును, భూమిఁ = భూదేవిని; మించినశాంతి = అతిశయించిన యోర్పు, జాలి = దీనులయందలి దయాగుణమును, నెమ్మోము = నిండైనముఖము, ఒత్తి = గట్టిగా. తెల్పఁ = తెలియఁజేయుచుండఁగా, రఘుస్వామి స్వచ్ఛయశంబు= రఘుస్వామి= శ్రీరామచంద్రునియొక్క, స్వచ్ఛ= నిర్మలమయిన, యశంబు కీర్తివంటివాఁడును. వెల్లగొడుగు = శ్వేతాతపత్రము వంటివాఁడును నగు సౌమిత్రి = సుమిత్ర కుమారుఁడయిన లక్ష్మణస్వామి, నిఁ = నిన్ను, గొల్చుఁ = నిత్యమును సేవించుచుండును.

శత్రువులకు భయంకరమయిన రూపము రణరంగమునందు మాత్రమే చూపించుచు, సర్వకాలము మిక్కిలి సహనముకలిగి దీనులయందు కనికరమును ప్రవహింపఁజేయుచు, శ్రీరామచంద్రునకు కీర్తివంటివాఁడును వెల్లగొడుగువంటివాఁడును నగు లక్ష్మణస్వామియు మిమ్ము ధ్యానించుచుండును.

శా॥ భూమీశాకృతి భ్రాతృభక్తి యువరూపుంగొన్న వైరాగ్యమౌ
రామప్రేమసుధాబ్ధి చంద్రముఁడు ధర్మప్రాణ మౌదార్య వి
ద్యామర్త్యత్వము యోగిరాడ్భరతుఁ డుద్యద్భక్తి నిన్గొల్చు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపతివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ భూమీశాకృతి- భ్రాతృభక్తి - యువరూపున్ - కొన్న - వైరా
గ్యము-ఔ-రామప్రేమసుధాబ్ధి చంద్రముఁడు-ధర్మప్రాణము -ఔదార్య
విద్యామర్త్యత్వము-యోగిరాడ్భరతుఁడు-ఉద్యద్భక్తిన్ - నిన్- కొల్చున్-

భూమీశాకృతి = రాజరూపమును ధరించిన, భ్రాతృభక్తి = యన్న
గారిని తండ్రికిమారుగా జూచుకొను భక్తియుగువాడును, యువరూపున్=
చిన్నవాని రూపమును,కొన్న వైరాగ్యము=ధరించినవిరాగిభావమయినవాఁడును
ఔరామప్రేమసుధాబ్ధి చంద్రముఁడు = ఔ = అయినటువంటి, రామ =
శ్రీరామచంద్రునియొక్క, ప్రేమ = వాత్సల్యమను, సుధాబ్ధి = పాల
సముద్రమునకు, చంద్రముఁడు = షోడశకళాపరిపూర్ణుడైన చంద్రునివంటి
వాడును, ధర్మప్రాణము = ధర్మ=రాజధర్మమునకు; ప్రాణము = ప్రాణము
వంటివాఁడును, ఔదార్యవిద్యా మర్త్యత్వము = ఔదార్య = దానగుణము
యొక్క; మర్త్యత్వము = మనుష్యరూపమైనవాఁడును నగు, యోగిరాడ్భ
రతుఁడు=యోగిరాజయిన భరతుఁడు,దశరథుని కుమారుఁడైన భరతుఁడు,నిన్=
నిన్ను= ఉద్యత్ = కలిగిన = భక్తిన్ = భక్తిచేత, కొల్చున్ = సేవించు
చుండును.

భ్రాతృభక్తి రాజకుమారుడైనట్లు వైరాగ్యము యువకుని రూపము
ధరించినట్లును త్యాగగుణము మనుష్యరూపము వహించినట్లును నెల్లవారికి
తోచుచు ధర్మప్రాణము యోగియు శ్రీరాముని ప్రేమ యను పాలసముద్ర
మును చంద్రునివలె నుప్పొంగ జేయువాడునునగు భరతుఁడును మిమ్ము
సేవించుచుండును.

శా॥ సీమస్థానమతిక్రమించువిషదోషిన్ వార్ధిరామక్రియన్
సీమస్థానమతిక్రమించువిషదోషిం దున్మి పేర్గన్న ని
ర్ధామాతిప్రతిమప్రతాపరవి శత్రుఘ్నుండునిన్గొల్చుదు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ సీమస్థానము - అతిక్రమించు విషదోషిన్ - వార్ధిన్ - రామక్రియన్ సీమస్థానము - అతిక్రమించు విషదోషిన్ - తున్మి - పేర్ - కన్న - నిర్ధామాతి ప్రతిమప్రతాపరవి - శత్రుఘ్నుండు - నిన్ కొల్చున్.

ప్రతి॥ సీమస్థానము = చెలియలికట్టను, అతి......దోషిన్ అతిక్రమించు = దాటివచ్చు, విషదోషిన్ = నీటియందు దోషముకల, వార్ధిన్ = సముద్రుని, రామక్రియన్ = రామచంద్రుఁడు, సీమస్థానము = ధర్మము యొక్క పొలిమేరను, అతి......దోషిన్ = అతిక్రమించు = ఉల్లంఘించు విషదోషిన్ = లవణాసురుని తున్మి = సంహరించి, పేర్ = గొప్పవాఁడను పేరును; కన్న......రవి = కన్న = పొందిన, నిర్ధామ = నివురుగప్పినదియు, అతిప్రతిమ = పోలికలేనిదియునగు; ప్రతాప = శత్రువులను తపింపఁజేయుటయందు రవి = మండువేసవియందలి సూర్యుడైన, శత్రుఘ్నుండు = బాహ్యశత్రువులను. అంతశ్శత్రువులను సంహరించిన శ్రీరామ చంద్రుని సోదరుఁడు నిన్ = నిన్ను కొల్చున్ = సేవించును.

చెలియలికట్టను దాటివచ్చు నహంకార దూషితునిసముద్రుని శ్రీరామ ప్రభు వెట్లుశిక్షించెనో యట్లే ధర్మస్థానము యొక్క హద్దునుల్లంఘించి లోకములందు దుర్మార్గమునఁ జెలరేగు లవణా సురుని జయించి ప్రతాపమున మట్టమధ్యాహ్న సూర్యుఁడగు శత్రుఘ్నుఁడును మిమ్ము నిత్యము భజించుచుండు.

శా॥ శ్రీమద్రామ కథామృతం బిల నవిచ్ఛిన్నంబుగాఁ గ్రోల్చుచున్
రామధ్యాననిమగ్నతన్ మొగిఁ బరబ్రహ్మమ్ముగాఁ జూచుచున్
మైమౌంజీముఖచిహ్నముల్ గల హనూమంతుడు నిన్గొల్చు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ శ్రీమద్రామ కథామృతంబు - ఇలన్ - అవిచ్ఛిన్నంబు - కాన్ గ్రోల్చుచున్ - రామధ్యాన నిమగ్నతన్ - మొగిన్ - పరబ్రహ్మంబు - కాన్ - చూచుచున్ - మై - మౌంజీ ముఖచిహ్నముల్ - కలహనూమంతుండు - నిన్ - కొల్చున్.

ప॥ శ్రీమద్రామ కథామృతంబు = శ్రీమత్ = సంపద గలిగించు = రామ = శ్రీరామచంద్రుని యొక్క, కథా = చరిత్రయైన రామాయణమను, అమృతంబు = అమృతమును, ఇలన్ = భూమియందు, అవిచ్ఛిన్నంబుగాన్ = తెంపులేకుండునట్లు గ్రోల్చుచున్ = ఎల్లవారిచేఁ ద్రాగించుచు (అనుభవింప జేయుచు) రామ .....తన్ = రామ = శ్రీరామచంద్రుని యొక్క, ధ్యాన యోగమందు నిశ్చలముగా భావించుటయందైన నిమగ్నతన్ = ఇతరవిషయములు తలచూపనీయని తన్మయత్వముచే, మొగిన్ = చీమ మొదలు బ్రహ్మవఱకు. పరబ్రహ్మంబుగా = పరమాత్మ శక్తిస్వరూపమ్ముగా, చూచుచున్ పరామర్శించుచు మై = శరీరమందు, మౌంజీ ముఖచిహ్నముల్ = మౌంజీ దర్భ మొలత్రాఁడు ముఖ = మొదలయిన, చిహ్నముల్ = బ్రహ్మచారిలక్షణములు, కల హనూమంతుండు = కల = ఒప్పుచున్న, హనూమంతుండు = ఆంజనేయస్వామి. నిన్ = నిన్ను = కొల్చున్ = సేవించును.

శ్రీమద్రామాయణమను నమృతము నెల్లవారికి పంచిపెట్టుచు సర్వకాలమును శ్రీరామచంద్రుని దివ్యమంగళమూర్తిని యోగదృష్టియందు కనులపండువుగాను జూచుచు వస్తుసృష్టినదలి సర్వమును పరబ్రహ్మమయముగా భావించు నంతర్ముఖుఁడు సకల దేవతాంశ సంభూతుఁడు హనుమంతుఁడు మిమ్ము భజించుచుండును.

శా॥ ప్రామిన్కుల్రితనాలపేటిజగతీ భాగ్యప్రబోధంబు తే
జోమూలంబు సువర్తులాకృతిమహ స్తోమంబు బాహ్యాంతర
వ్యామోహాగ్రితమోనివర్తకము భాస్వన్మూర్తినిన్గొల్చు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప్రామిన్కుల్ రతనాలపేటి-జగతీ భాగ్యప్రబోధంబు - తేజోమూ
లంబు - సువర్తులాకృతి - మహస్తోమంబు - బాహ్యాంతర వ్యామోహా
గ్రిత మోనివర్తకము - భాస్వన్మూర్తి - నిన్ - గొల్చున్.

ప్ర॥ ప్రా.........పేటి = ప్రామిన్కుల్ = వేదములకు, రత
నాలపేటి = రత్నముల వికారమయిన పెట్టెవంటివాఁడును, జగ.........
బోధంబు = జగతీ = ప్రపంచములకు = భాగ్య = అష్టైశ్వర్యములను,
ప్రబోధంబు = తెలియజేయువాఁడును, తేజోమూలంబు = తేజః =
లోకములయొక్క ప్రకాశమునకు, మూలంబు కారణమయినవాఁడును,
సువర్తులాకృతి = సు = మిక్కిలి, వర్తుల = గుండ్రనయిన, ఆకృతి =
ఆకారము కలవాఁడును, మహస్తోమంబు = మహః= చర్మచక్షువులకు గోచ
రముగాని గొప్ప వెలుగులయొక్క, స్తోమంబు = సమూహమయినవాడుఁను
బాహ్యాంతర..........నివర్తకము = బాహ్య= వెలపలయుండైనదియు,
అంతర = లోపలనైనదియునగు, తమః = చిమ్మచీఁకటిని. నివర్తకము పోఁగొ
ట్టువాఁడునునగు, భాస్వన్మూర్తి = సూర్యభగవానుఁడు, నిన్ = నిన్ను
గొల్చున్. సేవించును.

వేదములకు స్థానమయినవాఁడును సర్వప్రపంచమునకు నిత్యారోగ్య
భాగ్యము గలిగించువాడుఁను, ప్రకాశమునకు కారణమైనవాఁడును గుండ్రని
మండలముకలవాడుఁను, నగు సూర్యుఁడు మిమ్ము సదాభజించుచుండు

శా॥ వ్యోమాలంకృతినిర్మలాకృతికలా పూర్ణుండుసర్వౌషధీ
భూమానందము కౌముదీనిధి భవ న్మూర్ధప్రసూనంబు నం
భోమంజూషదృగుత్పలప్రసవక ర్పూరంబునిన్గొల్చు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ॥

వ్యోమాలంకృతి - నిర్మలాకృతి - కలాపూర్ణుండు - సర్వౌషధీ భూమానందము - కౌముదీనిధి - భవన్మూర్ధ ప్రసూనంబు-అంభోమంజూష-దృగుత్పల ప్రసవ కర్పూరంబు - నిన్ - కొల్చున్

వ్యోమాలంకృతి = వ్యోమ = ఆకాశమునకు = అలంకృతి = అలంకారమయినవాఁడును నిర్మలాకృతి = నిర్మల = స్వచ్ఛమయిన ఆకృతి = ఆకారము కలవాఁడును, కలాపూర్ణుండు = కలా = పదియాఱుకళలతో, పూర్ణుండు, నిండియుండువాఁడు సర్వౌ.........దము, సర్వ = సమస్తమయిన ఓషధీ = ఫలపాకాంతములు (పండుటయే అంతముగా గలవి) అయిన వరి - జొన్న - మొదలయినవానికి రావి మొదలయిన వృక్షములకును = భూమ = అధికమయిన; ఆనందము = చల్లని యమృత కిరణములు ప్రసరింపజేయుటచే సంతోషము కలిగించువాఁడును = కౌముదీనిధి = కౌముదీ = సర్వపదార్థములను తెలియఁజేయు పండువెన్నెలలకు, నిధి స్థానమైనవాఁడును, భవ......నంబు భవత్ = నీయొక్క, మూర్ధ = తలమీఁద, ప్రసూనంబు = పూవైనవాఁడును, అంభోమంజూష = అంభః = ఉదకమునకు, మంజూష పెట్టెవంటివాఁడును దృగుత్పల......రంబు దృక్ కన్నులను, ఉత్పల=నల్లకలువలను ప్రసూన పుష్పములకు కర్పూరంబు = పచ్చకప్పురమువంటివాఁడును (లేక) అత్రిముని నేత్రమునందు పుట్టినవాఁడును నగు చంద్రుఁడు, నిన్ = నిన్ను, కొల్చున్ = సేవించును

ఆకాశమున లంకారమై; స్వచ్ఛమయిన యాకారముకలిగి పదియాఱు కళలతోఁ గూడినవాఁడును, నెల్లపైరులను పోషించువాఁడును, మీకు తలపూవగువాఁడును, నీటికి స్థానమైనవాఁడును, కన్నులకు పండువగువాఁడును నగు చంద్రుఁడు మిమ్ము కొల్చుచుండును.

శా॥ భూమిప్రేమనిదానభూమి నిధిసం పూర్ణప్రమోదావహ
స్థేమస్థానవదాన్యమౌళి, విలస త్సిందూరమందార తే
జోమీమాంస కుజుండు నిన్ను మదినెంచున్భక్తియుక్తాత్ముఁ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ !

భూమిప్రేమనిదానభూమి – నిధిసంపూర్ణ ప్రమోదావహస్థేమస్థానవదాన్యమౌళి – విలసత్సిందూర మందార తేజోమీమాంస – కుజుండు – నిన్నున్ – మదిన్ – ఎంచున్ = భక్తియుక్తాత్ముఁడై.

భూమి......భూమి, భూమి = భూదేవియొక్క, ప్రేమ = వాత్సల్యమునకు నిదానభూమి = స్థానమైనవాఁడు, నిధి......వదాన్యమౌళి నిధి = రత్నములు, బంగారము, వెండి. మొదలయినవానితో, సంపూర్ణ = నిండిన, ప్రమోద = సంతోషమును, ఆవహ = కలిగించుటయందు, స్థేమ = నిలుకడగల, స్థాన = ప్రదేశములను, వదాన్య = ఇచ్చువారిలో, మౌళి = శ్రేష్ఠుడైనవాఁడును, విలసత్......మీమాంస, విలసత్ = ప్రకాశించుచున్న, సిందూర= ఎఱ్ఱనయిన ధాతురసముయొక్క, మందార = జపాపుష్పములయొక్క, తేజః = కాంతివిశేషమును, మీమాంస = శరీరచ్ఛాయచే విమర్శించు వాఁడునునగు, కుజుండు = అంగారకుఁడు, భక్తియుక్తాత్ముఁడై = భక్తి = నిలుకడగలభక్తితో, యుక్త =కూడుకొనిన, ఆత్మ = మానసముకలఁ, మదిన్ = చిత్తమునందు, నిన్నున్ = నినున్, ఎంచున్ = భావించుచుండును.

భూమికి కుమారుఁడును, రత్నాలగనులను భూములను మనుజులకు గలిగించువాఁడును, ఎఱ్ఱని కాంతికలవాఁడును నగు నంగారకుఁడు నిత్యము మిమ్ము భజించుచుండును.

శా॥ సామానూనవచఃప్రదాతమిధునా శాస్యప్రియుక్తాస్యుఁడో
జోమైత్రీలతికాలవాలముకలా స్ఫూర్తిస్ఫురన్మూర్తి మే
ధామాకందము సౌమ్యుఁడంచితుఁడు చెంతంగొల్చునిత్యంబు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

సామానూనవచః ప్రదాత - మిథునాశాస్య ప్రయుక్తాస్యుఁడు - ఓజో మైత్రీలతికాలవాలము - కలాస్ఫూర్తి స్ఫురన్మూర్తి - మేధామాకందము - సౌమ్యుఁడు - అంచితుఁడు - చెంతన్ - గొల్చున్ - నిత్యంబు.

సామ......దాత, సామ = ఇంపయినవియు, అనూన = తక్కువ లేనివియు,నగు, వచః = నీతులను ధర్మమును తెలియఁజేయు పలుకుబడులను కలుగఁజేయువాఁడును, మిథున........క్తాస్యుడు, మిథున = దంపతుల కందఱకు, ఆశాస్య = మేలొసంగు దీవనలతో, ప్రయుక్త = కూడుకొనిన, ఆస్యుఁడు = ముఖముకలవాఁడును, ఓజో...లము ఓజః = బుద్ధిబలముతో గూడిన, మైత్రీ = స్నేహమను, లతికా = తీగకు, ఆలవాలము = పాదువంటివాఁడును, కలా......మూర్తి. కలా = చతుష్షష్ఠి (అరువదినాల్గు) కళలయొక్క, స్ఫూర్తి. ప్రకటనలతో, స్ఫురత్ = గోచరించుచున్న, మూర్తి = ఆకారముకలవాఁడును, మేధా మాకందము = మేధా = ఊహ అను వనలుతోడును బుద్ధివిశేషమను తీగెను, మాకందము తియ్యమామిడివంటి వాఁడును, అంచితుఁడు = తగిన వాఁడును నగు, సౌమ్యుఁడు బుధుఁడు. నిత్యంబు = ఎల్లప్పుడును, చెంతన్ = నీసమీపమందు, కొల్చున్ = సేవించుచుండును.

చల్లగానింపుగా మాటలాడించువాఁడును, దంపతులకు పెంపు గలిగించుచు దీవనలిచ్చువాఁడును, బలమును స్నేహమును గలిగించువాఁడును, ప్రకటమైన కలాకాంతులు కలవాఁడును, బుద్ధికి మకరందము కలిగించువాఁడును, శాంతిగుణమునకు కారణమైనవాఁడునగు బుధుఁడును మిమ్ము నిత్యము నుపాసించుచుండును.

శా॥ సామంజస్య గుణప్రశంస్యుఁడు సదాచార ప్రచార స్థిర
క్షేమాకారుఁడు వీక్షణప్రణుదితా శేషప్రదోషుండు ధీ
సామగ్రిప్రతిపాదకుండు విబుధా చార్యుండు నిన్గొల్చు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహారాకృతీ!

సామంజస్య గుణప్రశంస్యుఁడు – సదాచార ప్రచార స్థిర క్షేమాకారుఁడు – వీక్షణప్రణుదితాశేషప్రదోషుఁడు – ధీసామగ్రి ప్రతిపాదకుండు – విబుధాచార్యుండు – నిన్ – గొల్చున్ – దుర్గా! మల్లీశ్వర! – సర్వదేవ పరివారా! – హారహీరాకృతీ! –

సామంజస్య......స్యుఁడు, సామంజస్య = మంచితనముచేతను, గుణ = సదాధారము, శాంతి, ఓర్పు మొదలగు గుణములచేతను, ప్రశంస్యుఁడు = కొనియాడుటకు తగినవాఁడును, సదాచార......రుఁడు, సదాచార = మంచిని యాచరించుటను, ప్రచార = వ్యాపింపజేయుట యందు, స్థిర = నిలుకడగలదియును, క్షేమ = లోకములకు మేలు కలిగించునదియునగు ఆకారుఁడు = శరీరము కలవాఁడును వీక్షణ......షుండు వీక్షణ = చూచుటచేతనే, ప్రణుదిత = మిగులులేకుండునట్లుగా నశింపఁజేయఁబడిన, ప్రదోషుండు గొప్పదోషములుకలవాఁడును. ధీ......కుఁడు, ధీ = బుద్ధి విశేషమునకు తగిన, సామగ్రి = పరికరమును, ప్రతిపాదకుండు = కలుగఁజేయువాఁడునునగు, విబుధాచార్యుఁడు = దేవతలకు గురువయిన బృహస్పతి, నిన్ = సర్వమును పోషించు నిన్ను, కొల్చున్ = భావించుచుండును.

మంచి గుణములచేఁ గొనియాడఁదగినవాఁడును గొప్పవాఁడును, మంచి యాచారమున నడపించువాడును, ప్రపంచమునకు నిలుకడగల మేలు గలిగించువాఁడును, చూచునంతనే కొల్లదోషములను పోగొట్టువాఁడును, బుద్ధిబలమునకు తగినంత పరికరమును సమకూర్చువాఁడును, దేవతలకు గురువును వగు బృహస్పతి మిమ్ము నిత్యము భజించుచుండును.

శా॥ గోమాణిక్య కలావిశేషము వచో గుంభప్రియం భావుక
శ్రీమేధః పరిపుష్టి సర్వసుకలా సిద్ధాంత ఘంటాపథ
గ్రామాభ్యంతర సీమ కావ్యుఁడు శుభాకారుండు నిన్గొల్చు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ గోమాణిక్య కలావిశేషము-వచోగుంభప్రియం భావుకశ్రీమేధః పరిపుష్టి - సర్వసుకలా సిద్ధాంత ఘంటాపథ గ్రామాభ్యంతరసీమ - కావ్యుఁడు- శుభాకారుండు - నిన్ - కొల్చున్

ప్ర॥ గోమాణిక్య కలావిశేషము; గో = చంద్రాది గ్రహమండలముల యందు, మాణిక్యము = విశేష కాంతికలవాఁడును, వచో.....పుష్టిః వచః = వాక్కులను, గుంభ = గుప్పించుట యందు, ప్రియంభావుక = ఇంపుఁదనము కలిగించునట్టిదియు, శ్రీ = శుభములను సంపదలను కలిగించునదియునగు, మేధః = మెదడుయొక్క, పరిపుష్టి = బలము కలిగించువాఁడును, సర్వ.................సీమ, సర్వ = సకలమయిన, సుకలా = అరువదినాల్గు కలలను, సిద్ధాంత = నిరూపించుటయును, ఘంటాపథ = రాజమార్గమునకు, గ్రామాభ్యంతరసీమ = గ్రామములోని మధ్యప్రదేశము వంటివాఁడును, శుభాకారుండు = శుభ = మేలును గలిగించు, ఆకారుఁడు = మూర్తి కలవాఁడును నగు, కావ్యుఁడు = కవియైన శుక్రుఁడు, నిన్ = పురాతన కవియైన నిన్ను, కొల్చున్ = భజించుచుండును.

సూర్యేతరములయిన గ్రహమండలములలో మిక్కిలి కాంతికలవాఁడగుట సన్నని వెన్నెల గాయువాఁడును, ఇంపైన పలుకుబడులను గుప్పించు మెదడునకు బలము గలిగించువాఁడును, చతుష్షష్టి కలలను స్థిరపఱచి నడపించువాఁడును నగు శుక్రుఁడు మిమ్ము వేడుచుండును.

శా॥ ద్యోమార్గాంతరమందగామి, యఘ యాదోరాశి, నిర్మగ్న చే
తోమంథానము, తావకీనగళవిద్యోతప్రమేయాత్మ శో
భా మూర్తిస్ఫుర,సౌరి కొల్చు నిను శుంభ ద్భక్తిసంయుక్తి దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ ద్యోమార్గాంతర మందగామి – అఘయాదోరాశి నిర్మగ్న చేతో మంథానము – తావకీనగళవిద్యోత ప్రమేయాత్మ – శోభా మూర్తిస్ఫుర – సౌరి – కొల్చున్ – నినున్ – శుంభద్భక్తి సంయుక్తిన్.

ప్ర॥ ద్యో................గామి, ద్యో=ఆకాశముయొక్క, మార్గ=త్రోవయందు, అంతర = మధ్యప్రదేశమునందు, మంద = మిక్కిలి నిమ్మళముగా, గామి=నడచువాఁడును, అఘ............నము. అఘ = పాపములను, యాదోరాశి = సముద్రమునందు, నిర్మగ్న = మునింగిన, చేతః = మనస్సును, మంథానము = కలతపెట్టువాఁడును, తావ..............స్ఫుర, తావకీన = నీసంబంధమయిన, గళ = కంఠభాగముయొక్క, విద్యోత = నల్లనికాంతి విశేషముతో, ప్రమేయ = పోల్పఁదగిన, ఆత్మ = తన యొక్క, మూర్తి=కాంతిగల శరీరముయొక్క స్ఫుర = నీలవర్ణచ్ఛాయ కలవాఁడును, నగు, సౌరి=సూర్యుని కుమారుఁడయిన శని, శుంభ .....క్తిన్ శుంభత్=ఒప్పుచున్న, భక్తి = భక్తియొక్క, సంయుక్తిన్ = పొందికతో, నినున్ = నీలకంఠుండవైన – నిన్ను – కొల్చున్ = పూజించుచుండును.

ఆకాశమునఁదిరుగు గ్రహమండలములలో మిక్కిలి నిదానముగానడచు వాఁడును, పాపముచేసినవారి మనస్సులనే కలఁచిపెట్టువాఁడును, నీకంఠము వలె నల్లని కాంతికలవాఁడును నగు శని మీకు దాసిలొగ్గుచుండును

శా॥ భూమీశత్వ ముఖ ప్రకృష్ట పదవీ భూయస్త్వ సంపాదనో
ద్దామప్రఖ్యుఁడు రాహు భోగమకుటోద్యద్ద్యోత రత్నప్రభా
స్తోమద్రావిత రోదసీ తిమిర సందోహుండు నిన్గొల్చు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ భూమీశత్వ ముఖ ప్రకృష్ట పదవీ భూయస్త్వ సంపాద నోద్దామ ప్రఖ్యుఁడు - రాహు - భోగమకుటోద్యద్ద్యోత రత్నచ్ఛటాస్తోమ ద్రావితరోదసీ తిమిర సందోహుండు .. నిన్ - గొల్చున్.

ప్ర॥ భూమి.........ప్రఖ్యుఁడు = భూమీశత్వ = ప్రభుత్వము ముఖ = మొదలుగాగల, ప్రకృష్ట = మిగుల గొప్పదైన, పదవీ = స్థానముల యొక్క, భూయస్త్వ = అధిక్యమును, సంపాదన = కలిగించుట యందు, ఉద్దామ = మిక్కిలి గొప్పదయిన, ప్రఖ్యుఁడు = పేరుగాంచిన వాఁడును, భోగ............సందోహుండు, భోగమకుట = కిరీటము వంటి పడగయందు గలవియు, ఉద్యత్ = బయలు దేఱుచున్న, ద్యోత = ప్రకాశము కలవియునగు, రత్న = మణుల యొక్క, ప్రభా = కాంతి సమూహము యొక్క, స్తోమ = పరంపరలచే, ద్రావిత = పరుగులెత్తించిన, రోదసీ = భూమ్యాకాశముల మధ్య యందలి, తిమిర = చిమ్మ చీఁకట్ల యొక్క, సందోహుఁడు = సమూహము కలవాఁడును, నగు, రాహు = రాహువు, నిన్ = నాగభూషణుఁడవైన నిన్ను, గొల్చున్ = సేవ సలుపు చుండును.

ప్రభుత్వము మొదలయిన గొప్ప పదవులను గలిగించుట యందు పేర్వడసిన వాఁడును, కిరీటము వంటి తన పడగమీది రత్నకాంతులచే భూమికి నాకాశమునకు మధ్యగల చీఁకటిని పోఁగొట్టు వాఁడును నగు రాహువు మీకు నమస్కార మొనర్చు చుండును.

శా॥ ప్రేమం దా సమస్తకంబున సదా వీక్షించుచున్ రాహువున్
సోమున్ సూర్యుని మిత్రదృష్టిఁ గనుచున్ శుద్ధాంతరంగమ్ముతో
క్షేమంబున్ మదిఁ గోరి కేతువును నీ సేవం బ్రవర్తించు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ ప్రేమన్ - తాన్ - సమస్తకంబునన్ - సదా - వీక్షించుచున్ - రాహువున్ - సోమున్ - సూర్యునిన్ - మిత్రదృష్టిన్ - కనుచున్ - శుద్ధాంతరంగమ్ముతోన్ - క్షేమంబున్ - మదిన్ - కోరి - కేతువున్ - నీ సేవన్ - ప్రవర్తించున్.

ప్ర॥ తాన్ = తాను, ప్రేమన్ = స్నేహముచే, సదా = ఎల్లవేళ లందును, రాహువున్ = రాహువును, సమస్తకంబునన్ = ఒకరునొకరు, వీక్షించుచున్ = చూచుచు, సోమున్ = చంద్రుని, సూర్యున్ = సూర్యునిని, మిత్రదృష్టిన్ = నీ సమీపమగుట సమత్వముచేనైన స్నేహదృష్టిచేత, కనుచున్ = చూచుచు, శుద్ధాంతరంగమ్ముతో, శుద్ధ = కోపము, అసూయ మొదలగువాని వదలిన, అంతరంగమ్ముతో = హృదయముతో, క్షేమంబున్ = కుశలమును, మదిన్ = మనస్సునందు, కోరి = కాంక్షించి, కేతువున్ = కేతువుగూడ, నీ సేవన్ = నీ కొలువునందు, ప్రవర్తించున్ = మెలగుచుండును.

రాహువు తన్నుఁ జూచునట్లు తానుగూడ రాహువు నేడింటఁ జూచు వాఁడును, మీ సమక్షమున సహజశత్రుత్వమును గూడ వదలి సూర్యచంద్రాది గ్రహములను మిత్రులనుగాఁ జూచువాఁడునునగు కేతువును మీ ధ్వజపతాకలను గొనియాడుచుండును.

శా॥ తా మేలౌ యవధూతయయ్యు మహిశాస్త్రన్ లోఁ బరీక్షింప నే
మేమో వింతలు పన్ని లంపటునియట్లే తోఁచి మూర్తిత్రయో
ద్దామ ప్రస్ఫుటధామమై వెలయుఁ దత్తాత్రేయుఁ డౌ మోల్ల దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ తాన్ - మేలు - ఔ - యవధూత - అయ్యున్ - మహిశాస్త్రన్ - లోన్ - పరీక్షింపన్ - ఏమి - ఏమి - ఓ - వింతలు - పన్ని - లంపటు నియట్లు - ఏ - తోఁచి - మూర్తిత్రయోద్దామ ప్రస్ఫుటధామము - అయి - వెలయు దత్తాత్రేయుఁడు - ఔన్, మోల్లన్ -

ప్ర॥ తాన్ = తాను, మేలు = లోకమునకు క్షేమము కలిగించుటకు, ఔ యవధూత - అయినటువంటి యతిసార్వభౌముఁడు (దిగంబరస్వామి) అయ్యున్ = అయియుండియు, మహిశాస్త్రన్ = కార్తవీర్యార్జునుని, లోన్ = హృదయమునందు, పరీక్షింపన్ = పరీక్ష చేయుటకు, ఎమేమో =, చెప్పుటకు వీలుపడని, వింతలు = వినోదములందలి యత్యాశ్చర్యములను, పన్ని = కల్పించి, లంపటునియట్లే = కామమోహాదులతోఁ గూడినవాని యట్లే, తోఁచి = ప్రకటించి, మూర్తి............ధామము, మూర్తిత్రయ = బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులయొక్క, ఉద్దామ - గొప్పదియు, ప్రస్ఫుట = ఎల్లలోకములవారికి ప్రకటమైనదియునగు, ధామము = తేజస్సు, ఐ = అయి, వెలయు = అవతరించిన, దత్తాత్రేయుఁడు = దత్తాత్రేయ స్వామి, మోల్లన్ = నీయందు, ఔన్ = ఒప్పుచుండును.

తాను లోకమునకు క్షేమముగలిగించునవధూతయయ్యు నుపదేశార్థియై తనకడకు వచ్చిన కార్తవీర్యార్జునుని పరీక్షించుటకై నిజయోగమహిమ చే దివ్యాప్సర స్త్రీగోష్ఠుల మెలఁగుచున్నట్లును కైపువస్తువుల సేవించుచున్నట్లును మఱియు నెన్నియో వినోదములను బన్ని బ్రహ్మ విష్ణు రుద్రాంశుఁడయిన దిగంబరుఁడు దత్తాత్రేయుఁడు మీమోల్ల వెలసియుండును.

శా॥ క్షామాడంబరముల్ సృజింపఁగల దుశ్చారిత్ర దుస్తంత్ర మి
థ్యా మూలంబుల దుర్మతేభముల వాదస్ఫార సింహధ్వనిన్
బ్రామిన్సుల్ వెలయించు శంకర పరివ్రాట్చంద్రుఁడీ వౌదు దు
గ్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప. క్షామాడంబరముల్ - సృజింపన్ - కలదుశ్చారిత్ర దుస్తంత్ర మిథ్యా మూలంబులన్ - దుర్మతేభములన్ - వాదస్ఫార సింహధ్వనిన్ - బ్రామిన్సుల్ - వెలయించు శంకర పరివ్రాట్టు - ఈవు - ఔదు.

ప్ర. క్షామాడంబరముల్, క్షామము, కఱవు యొక్క, ఆడంబరముల్ = లోకములను భయపెట్టు పద్ధతిని, సృజింపన్ = కలిగించుటకు, కల...............మూలంబులన్ = కల = సమర్థములయినవియు, దుశ్చారిత్ర = దుష్టమయిన నడవళ్లు కలవియు, దుస్తంత్ర = చెడ్డదయిన పన్నుగడలు కలవియు, మిథ్యా మూలంబులన్ = మాయయే (తెలియకుండుటయే) కారణముగాఁ గలవియునగు, దుర్మతేభములన్, దుర్మతి = నీ శాసనము నుల్లంఘించు మతములను, ఇభములన్ = మదపు టేనుంగులను, ఉద్దేశించి, ప్రత్యక్షమునందు, వాద.....ధ్వనిన్, వాద = శాస్త్రయుక్తమయిన యుక్తితో వాదించుటయను, స్ఫార = అడ్డులేని, సింహధ్వనిన్ = సింహగర్జనముచే, బ్రామిన్సుల్ = వేదములను, వెలయించు శంకర పరివ్రాట్చంద్రుఁడు, వెలయుంచు = లోకములందు నెలకొల్పిన, శంకరపరివ్రాట్టు = శంకరాచార్యస్వామి, ఈవు = నీవు, ఔదు = ఐయున్నావు.

లోకములకు కటిక కఱవును కలిగించు దుష్ట మతములను మదపు టేనుఁగు లడలిపాఱి పోవునట్లు శాస్త్ర వాద మను సింహ గర్జన మొనర్చు శంకరాచార్య పరమహంస జగద్గురువు మీ యపరావతారము మీముందు నెలకొని యుండును.

శా॥ సామోద్భూతము నాదరూపమును నౌ సంగీత రత్నాకరం
బౌ మూలంబు మథించి సత్కృతుల గేయంబౌ సుధాధార శ్రీ
రామ బ్రహ్మముఁ దన్వు త్యాగయ సదారంజిల్లు మీమ్రోల దు
గ్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహారాకృతీ!

ప్ర॥ సామోద్భూతము - నాదరూపమున్ - ఔ - సంగీత రత్నాకరంబు - ఆమూలంబు - మథించి - సత్కృతులన్ - గేయంబు - ఔ సుధాధారన్ - శ్రీరామబ్రహ్మమున్ - తన్వుత్యాగయ - సదా - రంజిల్లున్ - నీమ్రోలన్.

ప॥ సామోద్భూతము. సామ = సామవేదమునుండి, ఉద్భూతమున్ = జనించినదియు, నాదరూపమును = నాదమే రూపముగాఁ గలదియు, ఔ సంగీత రత్నాకరంబు = అయిన సంగీతమునకు సముద్రము వంటి దయిన గ్రంథమును, (మతంగుడు భరతుఁడు, మొదలగు పూర్వాచార్యుల మతములు పరిశీలించి శార్ఙ్గదేవునిచే వ్రాయఁబడినది) ఆమూలంబు = అంతు తెలియు వఱకు, మథించి = పరామర్శించి శోధించి. (బాగుగ విచారించి) సత్కృతులన్ = మంచి కీర్తనల పాటలయందు, గేయంబు = పాటయును రూపముగలది, ఔ సుధా ధారన్ = అయిన యమృతంపు సోనచే, శ్రీరామ బ్రహ్మమున్ = పరమాత్మ స్వరూపుఁడైన రామచంద్రుని (లేక) తన్నుత ప్రియమయిన రామబ్రహ్మమును. తన్వుత్యాగయ = తృప్తిపఱచు త్యాగయ్య, సదా = ఎల్లప్పుడు, నీమ్రోలన్ = నీయెదుటను, రంజిల్లున్ = సంతోషించుచుండును.

సామవేదమునందుఁబుట్టి లోపల వెలపల నంతట నిండియున్న నాద బ్రహ్మ స్వరూపమును తెలియఁజేయు సంగీత రత్నాకరమును తఱచి తఱచి మంచి కృతులను గేయరూపమగు నమృతముచే లోకముల నన్నిఁటి నిరంతరము దనియఁ జేయుచు శ్రీరామ చంద్రునే తనకు శ్రోతగాఁ జేసికొనిన మహాయోగి త్యాగరాజు సర్వదా మిమ్ము సేవించుచున్నాడు.

శా॥ సామర్థ్యంబున శృంగ శబ్దధృతి ప్రాశస్త్యంబు బోధింపఁగా
భీమంబౌ నిజ కంఠనాదమున దుర్వీరు ల్భయంబందఁగా
నీముందే నివసించి నిన్నుఁ గొలుచు న్నిర్నిద్రుఁడౌ నంది దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ॥

ప॥ సామర్థ్యంబునన్ - శృంగశబ్ద ధృతి - ప్రాశస్త్యంబున్ - బోధింపన్ - కాన్ - భీమంబు - ఔనిజ కంఠనాదమునకున్ - దుర్వీరుల్ - భయంబు - అందన్ - కాన్ - నీముందు - ఏ - నివసించి - నిన్నున్ - కొలుచున్ = నిర్నిద్రుఁడు - ఔనంది.

ప్ర॥ సామర్థ్యంబునన్ = సమర్థత్వముచేత, శృంగశబ్దధృతి=శృంగ= శృంగమను, శబ్ద = శబ్దము యొక్క, ధృతి=ధరించుట, ప్రాశస్త్యంబున్= గొప్ప తనమును, (శృంగ శబ్దమునకు, కొమ్ము, గొప్పతనము; అను రెండర్థ ములు కలవు) బోధింపఁగాన్ = తెలియఁ జేయుచుండఁగా, భీమంబు = శత్రువులకు భయంకరమైన, ఔ......మునకున్, ఔ = తగినది,నిజ = స్వకీయ మయినదియు నగు, కంఠ = కంఠము యొక్క, నాదమునన్ = ఘుణిల్లుమను అంకచే, దుర్వీరుల్ = నీతిమాలిన పరాక్రమము కలవాండ్రు, భయంబున్ = వెఱపును, అందన్ = చెందఁగా, నిర్నిద్రుఁడు = నిరంత రము జాగ్రత్త కలవాఁడు, ఔనంది = అయిన వృషభేశ్వరుఁడు, నీ ముందే = నీ ముంగిటి యందే, నివసించి = కనిపెట్టుకొని యుండి, నిన్నున్ = పదునాల్గు భువనములు కలనిన్ను, కొలుచున్. త్రియాణముల యందు నిన్ను మోయుచు నిరంతము నీ పాదారవిందములను భజించుచుం డును.

తలమీఁది కొమ్ములచే నన్నిఁటియందు సమర్థుఁడను విషయమును తెలియఁజేయుచు భయంకరమై ఘుణిల్లుమను తన పెద్దఅంకెను నీతి మాలిన పరాక్రమము జూపించు దుష్టులు పరుగులెత్త మిక్కిలి మెలఁకు వతో వృషభేశ్వరుడు (నందీశ్వరుఁడు) సర్వకాలము మీ పాదసేవన మొనర్చు చుండును.

శా॥ బూమెల్వన్నెడు చెట్టరక్కసులు వాపోవంగ గర్జిల్లుచున్
బాముల్వెట్టెడు కిల్బిషేభవితతిం బాదాహతిన్ వ్రచ్చుచున్
నేమంబొప్పఁగ సింహవాహనము నిన్నిత్యమ్ము సేవించు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ బూమెల్ - వన్నెడు చెట్టరక్కసులు - వాపోవన్ - కన్ - గర్జిల్లుచున్ - బాముల్ - వెట్టెడు కిల్బిషేభ వితతిన్ - పాదాహతిన్ - వ్రచ్చుచున్ - నేమంబు - ఒప్పన్ - కన్ - సింహవాహనము - నిన్ - నిత్యంబు - సేవించున్.

బూమెల్=మాయవేషములను, వన్నెడు.........సులు_వన్నెడు= కల్పించుకొను, చెట్ట = చెడ్డవాండ్రయిన, రక్కసులు = రాక్షసులు, వాపోవన్ = భయముచే బిగ్గరగా నేడ్చునట్లు, గర్జిల్లుచున్ = దిక్కులు పగిలి పోవునట్లు ధ్వనిఁజేయుచు, బాముల్ = కష్టములను, వెట్టెడు...... వితతిన్, వెట్టెడు = కలిగించెడు, కిల్బిష = పాపములనెడు, ఇభ = మదపు టేనుంగులయొక్క, వితతిన్ = సమూహమును, పాదాహతిన్, పాద = కాలియొక్క, ఆహతిన్ = కొట్టుడుచే, వ్రచ్చుచున్ =చీల్చుచు, నేమంబు = నియమము, ఒప్పఁగన్ = ఒప్పుచుండఁగా, సింహవాహనము= మృగరాజవాహనము, నిన్ = మహిషాసుర మర్దినివైన నిన్ను నిత్యంబు=సర్వ కాలమును, సేవించున్ = శుద్ధసత్త్వగుణముతో నన్నువహించుచు భజించుచుండును.

భయంకరమైన తనగర్జనముచే గపటవేషధారులగు చెడ్డరక్కసుల నేడ్పించుచు లోకములను కష్టపెట్టెడు పాపులను మదపు టేనుగులను కాలవేఁ్రలి గోటిచేఁ జీల్చి చెండాడు సింహవాహనము నిత్యము మీ పాద సంసేవనము జేయుచుండును.

శా॥ ఐమాకారము దుర్గయందుఁగల యయ్యష్టాక్షరీ సారముఀ
భా మల్లేశపదంబున న్వెలయు త త్పంచాక్షరీ సారముఀ
దామేకత్వముఁజెంది యిక్కలిని భక్తత్రాణముఁబూనె దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ ఐం ఆకారము-దుర్గయందుఀ - కల - అష్టాక్షరీ సారముఀ - భా మల్లీశపదంబునఀ - వెలయు-తత్పంచాక్షరీ సారముఀ - తాము - ఏకత్వముఀ - చెంది - ఇక్కలిఀ - భక్తత్రాణముఀ - పూనెఀ,

ప్ర॥ ఐమా కారము = జ్ఞానస్వరూపమయిన, దుర్గయందుఀ = దుర్గా శబ్దమునందు, కల............ముఀ, కల = ఒప్పుచున్న, అష్టాక్షరీ = సుప్రసిద్ధమయిన నారాయణయను ప్రధానాక్షరములుకల మంత్రము యొక్క, సారముఀ = సారమయిన "రా" యను బీజమును, భా = ప్రకాశముగల, మల్లేశపదంబునఀ = మల్లేశ్వర పదమునందు, వెలయు......... ముఀ; వెలయు = ఒప్పుచున్న, తత్ = సుప్రసిద్ధమయిన నమశ్శివాయ యను రూపము ప్రధానముగా గల, పంచాక్షరీ = పంచాక్షరీ మంత్రము యొక్క, సారముఀ = సారమయిన "మ" యను బీజమును తాము దేవతా స్వరూపములయిన "రా" "మ" యను రెండు బీజములు, ఏకత్వమున్ రామ యను నొక స్వరూపమే ధరించి, ఇక్కలిన్ = ఈకలియుగమందు, భక్త త్రాణమున్; భక్త = భజించు భక్తులయొక్క త్రాణమున్ = రక్షణమును, పూనెన్ = వహించెను.

దుర్గా' యనుపదమునుండి "యష్టాక్షరీ" సారమయిన,రా' యనునక్షరంబును మల్లీశ్వరపదమునుండి "పంచాక్షరీ" సారమయిన "మ" కారమును నుభయము త్రిసారమై యేర్పడి తారకమంత్రరాజమై స్మరించుమాత్రమున నాబాలగోపాలమును దుర్గామల్లేశ్వరయను సంబోధనము తరింపఁ జేయుచున్నది.

శా॥ నీమ స్తంబువలెన్ జడల్‌గల తలల్ నెమ్మేన భస్మం బెదన్
నీమంత్రింబుసతంబు నిండుకొనఁ బ్రాన్కిన్ నీ సమక్షంబునన్
గోమౌమూర్తుల శృంగిభృంగిరిటి ముఖ్యుల్ కొల్తు రెల్లప్డు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ !

ప॥ నీమ స్తంబు వలెన్-జడల్ కల-తలల్- నెమ్మేనన్ -భస్మంబు-ఎదన్ - నీమంత్రంబు - సతంబు - నిండుకొనన్ - ప్రాన్కిన్ - నీసమక్షంబునన్ - గోము - మౌమూర్తులన్ - శృంగిభృంగిరిటి - ముఖ్యుల్ - కొల్తురు - ఎల్లప్డున్ -

ప్ర॥ నీమ స్తంబువలెన్ = నీశిరస్సుమాదిరిగా, జడల్ - అడపలుగట్టిన కేశములు, కలతలల్ = ఒప్పుచున్న శిరస్సులను, నెమ్మేనన్ = నిండయిన శరీరమునందు, భస్మంబు = విభూతిప్రాంతియు, ఎదన్ = హృదయమునందు నీమంత్రంబు = పంచాక్షరియు, సతంబు = సర్వకాలమును, నిండుకొనన్= వ్యాపింపఁగా, నీసమక్షంబునన్ = నీసమీపమునందు, గోము = కోమలత్వము, మౌమూర్తులన్ = ఒప్పునట్టి విగ్రహములతో, శృంగి భృంగిరిటి ముఖ్యుల్ = శృంగి భృంగిరిటి, మహాకాళ చండీశ్వరుఁడు మొదలగువారు, ఎల్లప్డున్ = ప్రతిదినమును, కొల్తురు = నిన్ను సేవించుచుందురు.

ప. తలలయందు జటాజూటములు, శరీరమందు భస్మము ప్రకాశింప నిన్ను దలపించుచు హృదయమున నీ మంత్రము (పంచాక్షరి) జపించుచు శృంగి, భృంగి రిటి, మహాకాళ. చండీశ్వరులు మొదలయిన ప్రమథులు సర్వవేళల మిమ్ము భజించుచుందురు.

శా॥ నీమ్రోయించెడుఢక్క కారణముగా నిష్పన్నమై సర్వదా
స్వామిత్వప్రతిపాదకత్వమునకౌ శబ్దప్రధానమ్మునై
నీమూలస్థితిఁదెల్పు వ్యాకరణము న్నిన్దెల్పు నిత్యంబు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ నీమ్రోయించెడుఢక్క - కారణము - కాన్ - నిష్పన్నము - ఐ, సర్వదా - స్వామిత్వ, ప్రతిపాదకత్వమునకు - ఔ - శబ్దప్రధానమున్ - ఐ - నీమూలస్థితిన్ - తెల్పువ్యాకరణమున్ - నిన్ - తెల్పున్ - నిత్యంబున్.

ప్ర॥ నీమ్రోయించెడుఢక్క=నీవు మ్రోగించెడు ఢక్కయను వాద్య విశేషము, కారణము = ఆ మొదలు శ వఱకుగల యచ్చులకు, హల్లులకు జననీస్థానము, కాన్ = అగుచుండఁగా, నిష్పన్నమై = కలిగినదై, సర్వదా = ఎల్లవేళలయందును, స్వామిత్వ......నకు, స్వామిత్వ = ప్రభుత్వము నిలువ బెట్టుటకు, ఔ.........నై, ఔ = అయినటువంటి. శబ్దప్రధానమ్మున్= శబ్దమే ప్రధానముగాఁగలదియును, ఐ = అగుచు, నీ.........స్థితిన్ = నీ = నీయొక్క, మూల = ప్రధానమయిన, స్థితిన్ - ఉనికిని, తెల్పువ్యాకరణమున్ = స్ఫుటముగాఁదెలియఁజేయు, వ్యాకరణమున్ = వ్యాకరణశాస్త్రమును, నిత్యము = నిరంతరమును, నిన్ = వాచామగోచరుఁడవగు నిన్ను, తెల్పున్ = వాదసిద్ధాంతములచే, భజించుచుండును.

నీచేతిఢక్కనుండి "అ ఇ ఉ ణ్" మొదలయిన వర్ణమాతృకా మాలికను తెలియఁజేయు సూత్రములుగా వెలువడి లోకములందు మీ ప్రభుత్వ శక్తిని శబ్దప్రమాణముచే విశదపరచుచు సర్వకారణములకు కారణమైన మిమ్ము శబ్దార్థరూపముగా మిమ్ముఁదెలియఁజేయుటకే వ్యాకరణశాస్త్రము ప్రవర్తించుచున్నది.

శా॥ నేమం బొప్పఁగఁ జండశాసనమున న్నీరేజ జాండంబులన్
సామర్థ్యంబున మంచిచెడ్డలను విశ్వాసోక్తి బోధించుచున్
నీ మాహాత్మ్యము దెల్పుఁ శిక్షయును బూన్కి న్విశ్వసంరక్ష దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా ! హారహీరాకృతీ!

ప॥ నేమంబు-ఒప్పన్-కన్-చండశాసనమునన్-నీరేజజాండంబులన్-సామర్థ్యంబునన్ - మంచిచెడ్డలన్ - ఈ-విశ్వాసోక్తిన్ - బోధించుచున్, నీమాహాత్మ్యమున్ - తెల్పన్ - శిక్షయున్ - పూన్కిన్ - విశ్వసంరక్ష

ప్ర॥ నేమంబు = నియమము, ఒప్పఁగన్ = తనరుచుండఁగా, చండశాసనమునన్, చండ = భయంకరమయిన, శాసనమునన్ = శిక్షచేతను, సామర్థ్యంబునన్ - అన్నిఁటియం దాటితేటియుండుట చేతను, నీరేజ జాండమ్ములన్ = బ్రహ్మాండ గోళములయందు, మంచిచెడ్డలన్ = విధి నిషేధములను, విశ్వాసోక్తిన్ = వేదములయందు నీయందు పెద్దలయందు ప్రమాణముగల పలుకుఁబడిచే, నీమాహాత్మ్యమున్ = నీమహిమ విశేషమును శిక్షయను వేదాంగమును, ఓవిశ్వసంరక్ష! = విశ్వమంతయును పరిపాలించు తండ్రీ! పూన్కిన్ = పట్టుదలచే, తెల్పున్ = విశదపఱచును.

తీవ్రమయిన శాసనముతో "ధర్మంచర" "సత్యంవద"యను విధిని "నకళంజం భక్షయేత్" "నాప్సునిష్ఠీవయేత్తను" నిషేధమును లోకములకు బోధించుచు మీయందు, వేదములయందు, గురువులయందు ప్రమాణబుద్ధి కలిగించుచు వేదాంగమయిన శిక్షయు మిమ్ము కొనియాడుచుండును.

శా॥ ధూమంబెచ్చట నగ్నియచ్చటను సూక్తుల్ చూపి కార్యాత్మకం
బౌ మాయా శబలంబు విశ్వమున ముఖ్యంబౌ నుపాదాన మీ
వే మున్మాటికటంచుఁ దర్కమును నెంతేఁ దెల్పు సర్వత్ర దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ ధూమంబు – ఎచ్చటన్ – అగ్ని – అచ్చటన్ – అను సూక్తుల్ – చూపి – కార్యాత్మకంబు – ఔ మాయా – శబలంబు – విశ్వమునన్ – ముఖ్యంబు – ఔ నుపాదానము – ఈవు – ఏ – మున్మాటికి – అటు – అంచున్ తర్కమున్ – ఉ – నిన్నున్ – ఏ – తెల్పున్ – సర్వత్రి.

ప్రి॥ ధూమంబు=పొగ, ఎచ్చటన్=ఏచోటు నందుండునో, అగ్ని = నిప్పు, అచ్చటన్=ఆచోటునందుండును, అను సూక్తుల్ = అనునట్టి మంచి యుక్తి యుక్తములగు పలుకులను, చూపి = ఉదాహరించుచు, కార్యాత్మకంబౌ = కార్య స్వరూపమయినదియు, మాయా శబలంబు, మాయా = మాయచేత, శబలంబు = క్రిమి, కీటక, పశు, పక్షి, వృక్ష. పర్వత, నర, దేవాది వివిధ రూపములుగా గనపించునదియు నగు, విశ్వమునన్ = ప్రపంచ విషయమునందు, ముఖ్యంబు = ప్రధానము, ఔ నుపాదానము = అగు కారణము, మున్మాటికి = తప్పక, ఈవే = నీవే, అటంచన్ = అనుచు, తర్కమున్ = తర్క శాస్త్రమును ఎంతేన్ = ఎంతయును, సర్వత్రి = ఎల్ల లోకములయందును, తెల్పున్ = అనుమితి (ఊహ) యను ప్రమాణముచే గట్టిగా బోధించుచుండును.

ఇంటి కప్పునుండి వెడలిన పొగను జూచి యింటిలో పొయ్యి రాజ వేసినారని గుర్తించినట్లు చిత్ర విచిత్రము లయిన యాకారములతో వివిధముగా గోచరించు సర్వ ప్రపంచమునకును కర్త మీరే యనుచు, తెలియఁ జేయుచు తర్క శాస్త్రమును మీకే ఘోరా యిచ్చుచున్నది.

శా॥ భూమిం జేసిన యజ్ఞసాధనము రూపుఁ బీడినన్ సంస్కృతిన్
దీమంబైన యపూర్వమే ననుచు నందించుఁ ఫలంబంచు వా
క్సామర్థ్యంబును జూపుఁ గర్మవిధి విశ్వాసంబు మీమాంస దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ భూమిన్ - చేసిన యజ్ఞసాధనము - రూపున్ - వీడినన్ - సంస్కృతిన్ - దీమంబు - ఐన యపూర్వము - నేను - అనుచున్ - అందించున్ - ఫలంబు - అంచున్ - వాక్సామర్థ్యంబున్ ఈ - చూపున్ - కర్మవిధి - విశ్వాసంబు - మీమాంస.

ప్ర॥ భూమిన్ = కర్మభూమియందు, చేసిన యజ్ఞసాధనము, చేసిన = ఆచరించినట్టి, యజ్ఞ = యజ్ఞములయొక్క, సాధనము స్రుక్కు స్రువము మొదలయిన సర్వపరికరములు, రూపున్ = స్వరూపమును, వీడినన్ = విడచినప్పటికిని (నశించినప్పటికిని) సంస్కృతిన్ = సంస్కారరూపమునందు, దీమంబు = స్థాయి ఐన, యపూర్వము = అయినటువంటి యపూర్వము (కంటికి మాత్రము కన్పింపక గాలివలె ఫలమును క్రియారూపమున జూపునది) నేను = సోమయాజికి ఫలము కలిగించువాఁడను నేనని కర్తృత్వము బూనుకొన్నాను, అనుచు = తెలియఁజేయుచు, ఫలంబున్ యజ్ఞఫలమును, అందించున్ = పొందించును, అనుచున్ = అనుచు, కర్మవిధి, కర్మ = సమస్తకర్మకలాపమునకు, విధి = శాసకమును విశ్వాసంబు = ప్రమాణము (నమ్మకము) రూపముగా కలదియునగు, మీమాంస = మీమాంసశాస్త్రము (విషయమును సహేతుకముగా విమర్శించునది) వాక్సామర్థ్యంబున్, వాక్ = వేదములయొక్క, సామర్థ్యమ్మున్ = గొప్పతనమును, చూపున్ = తెలియఁజేయుచుండును.

కర్మభూమియందుఁ జేసిన యజ్ఞసాధనములగు స్రుక్స్రువములు, హోమసాధనములు సోమయాజి మొదలయినవి నశించినను సంస్కారరూపమయిన యపూర్వముచేఁ బరలోకమున ననుభవింపఁదగిన ఫలమును తప్పక యనుభవింపఁజేయునని మీమాంసాశాస్త్రమును కర్మాధారమిమ్ము గొనియాడుచుండును.

శా॥ లోమాటైన యథార్థతత్త్వముననౌ లోతుల్ పరిబోధించుచున్
సామోదంబుగ సర్వశబ్దముల నీయందే సమర్పించి నీ
ప్రామాణ్యంబు దృఢంబుఁజేయ భువినెప్పాటన్ నిరుక్తంబు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా! హారహారాకృతీ!

లోన్ - మాటు - అయిన యథార్థతత్త్వమునన్ - ఔ లోతుల్ పరిబోధించుచున్ - సామోదమ్ముగన్ - సర్వ శబ్దములన్ - నీయందు - ఏ - సమర్పించు - నీ ప్రామాణ్యంబున్ - దృఢంబున్ - చేయున్ - భువిన్ - ఎప్పాటన్ - నిరుక్తంబు.

లోన్ = శబ్దములోపల, మాటు = కన్పింపక, ఐనయథార్థతత్త్వమునన్. ఐన = ఉండునట్టి, యథార్థ = నిజమయిన, తత్త్వమునన్ = హృదయమునన్ = హృదయమునందు, ఔ లోతుల్ = ఒప్పుచున్న గొప్పవిషయములను, పరిబోధించుచున్ = బాగుగఁదెలియపఱచుచు, సామోదమ్ముగన్ = సంతోషాతిశయముతో గూడుకొనియుండునట్లుగా, సర్వశబ్దముల్ = పైకి వివిధదేవతల పేరులుగా గనుపించుశబ్దముల నన్నిటిని, నీయందే = సర్వాధారమైన నీయందే, సమర్పించి = ధాతువ్యుత్పత్తిచే సమన్వయించి, భువిన్ = స్థానమందు. (భూమియందు) నిరుక్తము = నిరుక్తమను శాస్త్రమును, ఎప్పాటన్ = అన్నివిధములచేతను, నీ ప్రామాణ్యంబునన్ = సర్వజీవులకు, నీయందగు విశ్వాసమును, దృఢంబున్ = తొలగకుండునట్లుగా, చేయున్ = ఒనర్చుచుండును.

శబ్దములోపల మాటుపడియున్న యథార్థమయిన యర్థమును వ్యుత్పత్తిచే వివరించి ప్రకటించుచు ప్రతి శబ్దమును మీపరముగా బోధించుచు నిరుక్తమును మిమ్మే నుతించుచుండును.

శా॥ ఆమూలాగ్రము సర్వశాఖలను నిత్యాచారసంపత్తి న
య్యామార్గంబుల నిల్పుపొంకపు విధులన్ వ్యాపింపఁగాఁజేసి ది
వ్యామోదంబగు కల్పకల్పకము నీ యాహ్లాదమౌఁగాదె దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ ఆమూలాగ్రము - సర్వశాఖలన్ - ఈ - నిత్యాచారసంపత్తిన్ - అయామార్గంబులన్ - నిల్పుపొంకపున్ - విధులన్ - వ్యాపింపన్ - కాన్ చేసి - దివ్యామోదంబు - అగు కల్ప కల్పకము - నీయాహ్లాదము - ఔన్ - కాదు - ఎ.

ప్రి॥ ఆమూలాగ్రము, = మొదలు మొదలుకొని, సర్వశాఖలను, సర్వ=సమస్తమయిన, శాఖలన్ = ఋక్శాఖయజుశ్శాఖ మొదలయిన తెగ లయందు, నిత్యాచార సంపత్తిన్, నిత్య = చెడని, ఆచార = మంచి యాచరణము యొక్క, సంపత్తిన్ = సంపదను, అయామార్గమ్ములన్ = అయాత్రోవలయందు, నిల్పుపొంకపున్ = నిలుపఁబెట్టుటకొఱకు, విధులన్ = శాస్త్రీయములయిన నియమములను, వ్యాపింపఁగాన్ = వ్యాపించునట్లు, చేసి = చేసి, దివ్యామోదంబు, దివ్య = ప్రకాశించు, ఆమోదంబు = సంతోషమును కలిగించునది అగు, కల్ప కల్పకము = కల్పవృక్షమువలె. సంకల్పసిద్ధి గలిగించు కల్పశాస్త్రము, నీయాహ్లాదము = నిన్ను సంతోష పెట్టునది ఔఁగాదె = అయియున్నది కదా.

వరుస తప్పకుండ నాయాశాఖీయుల సదాచారము లిట్లని విధించి కర్మ కాండమును కాపాడుచు లోకములకు సుఖము కల్పించు కల్పమను శాస్త్రమును మిమ్మె పొగడుచుండును.

శా॥ శ్రీమించు లక్కాల నిల్వుటద్దమున మూర్తిస్ఫూర్తులట్టుల్ జగ
ద్వ్యామిశ్రంబగు జీవికర్మము గ్రహవ్యావృత్తి బోధించుచున్
నీమన్కిందగు జ్యోతిషంబు తెలుపున్ నీసాక్షిభావంబు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ శ్రీ మించుల్ - కలనిల్వుటద్దమునన్ - మూర్తిస్ఫూర్తులు - అట్టుల్ - జగద్వ్యామిశ్రంబు - అగు జీవికర్మమున్ - గ్రహవ్యావృత్తిన్ - బోధించుచున్ - నీమన్కిన్ - తగు జ్యోతిషంబు - తెలుపున్ - నీసాక్షిభావంబున

ప్ర॥ శ్రీమించుల్, శ్రీ = కాంతియొక్క, మించుల్ = మెఱుఁగులు, కల నిల్వుటద్దమునన్ = ఒప్పుచున్న రత్నవికారమయిన యద్దమునందు, మూర్తి స్ఫూర్తులట్టుల్, మూర్తి = ఎదుటనున్న వివిధములయిన విగ్రహములయొక్క, స్ఫూర్తులట్టుల్ = స్ఫురణలువలె, జగద్వ్యామిశ్రంబు, జగత్ = పదునాల్గు భువనములయందును, వ్యామిశ్రంబు = పుణ్యము, పాపమను రెంటితోఁ గూడి ప్రత్యక్షముగాకయుండి, అగు జీవికర్మమున్, అగు = ఒప్పుచున్న, జీవి = ఎనుబదినాల్గులక్షల రకముల ప్రాణులయొక్క, కర్మమున్ = వెనుకటి జన్మమందలిది రాఁబోవుజన్మమందలిది యగు నాచరణమును, గ్రహవ్యావృత్తిన్, గ్రహ = సూర్యుఁడు మొదలయిన గ్రహములయొక్క, వ్యావృత్తిన్ = అశ్వని మొదలయిన నక్షత్రములసంబంధము కల మేషము మొదలయిన పండ్రెండురాసుల యందుగల సంచారముచే, బోధించుచున్ = తెలియఁజేయుచు, నీమన్కిన్ = నీయొక్క యాధారముచే, తగు జ్యోతిషంబు = నిలిచియున్న జ్యోతిశ్శాస్త్రము (ఖగోళభూగోళ సంబంధమును తెలియఁజేయునది,) నీసాక్షిభావంబు, ని = నీయొక్క, సాక్షిభావంబున్ = అన్నిఁటిని కనిపెట్టియుండుటను, తెలుపున్ = తెలియజేయుచుఁడును.

మిక్కిలి స్వచ్ఛమయిన నిలువుటద్దమునందు నెదుటనున్నవి గ్రహింపఁబడునట్లు సర్వజీవుల పుణ్యపాపములను జాతకచక్రమున నవగ్రహ సంచారము వలన భూ. చా, తప్పక ప్రబోధింపఁజాలిన జ్యోతిషమును మిమ్ము ప్రార్థించుచుండును.

శా॥ నేమంబొప్పఁగమాత్రలున్ గురువులున్నిండన్గణమ్ముల్మహా
శ్రీమాన్యంబులువృత్తముల్వెలయఁగాఁద్రిష్టుమ్ముఖమ్ముల్సదా
ధీమల్లిన్విరియించు ఛందమును వర్ధిష్ణుత్వ సంపాది దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ।

ప॥ నేమంబు - ఒప్పన్ - గన్ - మాత్రలున్ - గురువులున్ - నిండన్ - గణమ్ముల్ - మహా శ్రీమాన్యంబులు - వృత్తముల్ - వెలయన్ - గాన్ - త్రిష్టుమ్ముఖమ్ముల్ - సదా - ధీమల్లిన్ - విరియించుఛందమున్ - వర్ధిష్ణుత్వ సంపాది.

ప్ర॥ నేమంబు=నియమము, ఒప్పఁగన్, ఒప్పుచుండునట్లు, మాత్రలున్= లఘువులు (కుఱుచలు) గురువులున్ - దీర్ఘాక్షరములు (పొడువైనవి; వత్తులతోఁ గూడినవి. పూర్ణబిందువుతోఁ గూడినవి) ను, నిండున్ = పద్యమునందంతటను క్రమ్మఁగొని యుండునట్లును, మహా శ్రీమాన్యంబులన్, మహా = గొప్పదైన, శ్రీ = కళావిశేషముచే, మాన్యంబులు = పూజింపఁదగిన, త్రిష్టుమ్ముఖమ్ముల్ = త్రిష్టుప్పు మొదలయిన, వృత్తముల్ = పద్యములుగా, వెలయఁగాన్ = ఒప్పుచుండఁగా, ధీమల్లిన్ = బుద్ధి విశేషమను మల్లెతీవియను, విరియించుఛందము = పూలతో నిండునట్లు చేయఁగల ఛందశ్శాస్త్రము, సదా = ఎల్లప్పుడు, వర్ధి + ష్ణుత్వ సంపాది వర్ధిష్ణుత్వ = వర్తపరి చుఁనప్పుడు మిక్కిలి యింపుగా నుండుటచే వినువారికి మహానందము వృద్ధిచేయు స్వభావమును, సంపాది = కలిగించుచున్నది.

ధర్మములను శ్రోత శ్రద్ధగలిగి చెవియొగ్గి వినుటకాసక్తి నెలకొల్పుటకై గణ యతిప్రాసాదులయిన నియమముల రకరకములయిన వృత్తముల గేయములుగా గూర్చి సర్వజీవులకు మహానందము గలిగించు ఛందశ్శాస్త్రమును మిమ్మె స్తోత్రించుచుందును.

శా॥ భూమిన్ ద్యోతలమందునం జెలగు జీవుల్ పుట్టుటల్ పుట్టితా
మే మాద్రిం జరియింపఁగా వలయునో, యేజీవికాహారమె
ట్లోమేలోషధులెట్లొ సర్వమును దెల్పున్ ఋక్కు నీయూర్పు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ భూమిన్ - ద్యోతలమందునన్ - చెలఁగు జీవుల్ - పుట్టుటల్ - పుట్టి - తాము - ఏమాద్రిన్ - చరియింపన్ - కాన్ - వలయున్ ఓ - ఏ జీవికి - ఆహారము - ఎట్లు - ఓ - మేలోషధులు - ఎట్లు - ఒ - సర్వమున్ - ఈ - తెల్పున్ - ఋక్కు - నీయూర్పు - దుర్గా - మల్లేశ్వర - సర్వదేవపరివారా - హారహీరాకృతీ -

ప్ర॥ భూమిన్ = భూమియందును, ద్యోతలమందునన్ = అస్వర్గము నందును, చెలఁగుజీవుల్ = ఒప్పుచున్న ప్రాణికోట్లు, పుట్టుటల్ = జననముఁజెందు ప్రకారమును, తాము = ఆ సమస్తప్రాణులును, పుట్టి = జన్మించి, ఏ మాద్రిన్ = ఏరీతిగా, చరియింపగా వలయునో = ప్రవర్తింప వలయునో, ఏజీవికి = ఏ ప్రాణికి, ఆహారము = ప్రాణమునునిలుపునది, ఎట్లో = ఏవిధమయినదో, మేలోషధులు = లెస్సయయిన పైరులు తరుగుల్మలతాదులు, ఎట్లో = ఏదిదేని కుపయోగించునో, సర్వమును = అవిషయము లన్నింటిని. నీయూర్పు = నీవలనఁ బేర్పడిన ఊపిరి, ఋక్కు = ఋగ్వేదము, తెల్పున్ = తెలియఁజేయుచుండును,

స్వేదజములు (పురుగులు) అండజములు (పక్షులు మొదలైనవి) ఉద్భిజ్జములు) (చెట్లు - పర్వతములు) జరాయుజములు (మనుజులు - మృగములు) అను నాల్గు విధములయిన జీవకోట్లు ప్రవర్తించుట. వానికి వలయు నాహారములు. ఓషధులు (ధాన్యపు పైరులు చెట్లు పెరిగిపండెడు విధానములు సర్వమును దెలియఁజేయుచు నీయాధారమునఁ బ్రవర్తించు ఋగ్వేదము మిమ్మే కొనియాడు చుండును.

శా॥ ద్యోమేదిన్యనుబంధముం దెలుపు విధ్యుక్తాధ్వరశ్రేణి సు
త్రామాదుల్ తనియంగఁ జేయునది కర్మబ్రహ్మరూపంబుగా
నామంత్రించు యజుస్సు సూక్ష్మము శిరంబశ్రాంతము న్నిన్ను దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహారాకృతీ!

ప॥ ద్యోమేదిన్యనుబంధముఁ - తెలుపు విధ్యుక్తాధ్వరశ్రేణి - సుత్రామాదుల్ - తనియఁగ - కఁ - చేయునది - కర్మ - బ్రహ్మరూపంబు - గాఁ - ఆమంత్రించు యజుస్సు - సూక్ష్మము శిరంబు - అశ్రాంతముఁ - నిన్నుఁ -

ప్ర॥ ద్యో......ముఁ, ద్యో = స్వర్గముయొక్క, మేదినీ = భూమి యొక్క, అనుబంధముఁ = అన్యోన్యసంబంధమును, తెలుపు .... శ్రేణి. తెలుపు = తెలియఁజేయునట్టి, విధి = శాస్త్రనియమములచే, ఉక్త = విధింపఁబడిన, అధ్వర = యజ్ఞములయొక్క, శ్రేణి = పరంపర, సుత్రామాదుల్, సుత్రామ = ఇంద్రుడు, ఆదుల్ = మొదలయిన దేవతల నందఱను, తనియంగఁ = తృప్తిపడునట్లుగా, చేయునది = చేయఁగల దనియు, కర్మ = పైఁజెప్పిన యజ్ఞములు మొదలయినది, బ్రహ్మరూపంబుగాఁ = నీ స్వరూపముగాను, సూక్ష్మము శిరంబు, సూక్ష్మము = లింగశరీరము యొక్క, శిరంబు = శిరస్సు (ప్రధానము) అయిన, యజుస్సు = యజుర్వేదము, అశ్రాంతముఁ = నిరంతరమును, నిన్నుఁ = జ్ఞానకర్మల కాధారమైన నిన్ను, ఆమంత్రించును = తెలియఁజేయుచుండును.

మనుష్యులొనరించు యజ్ఞముల యందలి హవిర్భాగము అందుకొని యింద్రాది దేవతలు పైరులు పెంచు వానల గురిపించుట యొటిగించుచు, కర్మ కాండము నీ స్వరూపముగాఁ దెలియఁ జేయుచు లింగశరీరమునకు శిరస్సు వంటిది యైన యజుర్వేదము నిన్ను స్తుతించుచుండును.

శా॥ భూమాశ్చర్యకరంబులై తగి నభో భూభాగమున్నిండి సం
ధామూలమ్ముల నస్త్రశస్త్రముల మంత్రస్వీయశక్తిన్ ఖల
స్తోమమ్మౌపు నధర్వవేదమును నిన్. ధ్యానించు మోదించు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

వ॥ భూమాశ్చర్యకరంబులు - ఐ - తగి - నభోభూభాగమున్ - నిండి - సంధామూలమ్ములన్ - అస్త్రశస్త్రములన్ - మంత్రస్వీయశక్తిన్ - ఖలస్తోమమ్ము - అపునధర్వవేదమున్ - ఈ - నిన్ - ధ్యానించున్ మోదించున్.

ప్ర॥ భూ......బులు, భూమ = అధికమయిన, ఆశ్చర్యకరంబులు = అద్భుతమును కలిగించునవిగా, ఐ = అగుచు, తగి = ఒప్పి, నభో...... గమున్, నభః = ఆకాశముయొక్క, భూ = భూమియొక్క, భాగమున్ - ప్రదేశమును, నిండి = వ్యాపించి, సంధామూలమ్ములన్, సంధా = ప్రతిజ్ఞలకు, మూలమ్ములన్ = కారణములయినయట్టి, అస్త్ర శస్త్రములన్, అస్త్ర = మంత్రము ప్రధానముగాఁగల వానిని, శస్త్రములన్ = లోహప్రధానములయిన వానిని (ఆయుధములను) మంత్రస్వీయశక్తిన్, మంత్ర = మంత్రముల యొక్క, స్వీయ = స్వకీయమైన, శక్తిన్ = సామర్థ్యముచే, ఖలస్తోమంబు, ఖల = దుర్మార్గులయొక్క, స్తోమంబు = సమూహమును, అపునధర్వవేదమును = అపునట్టి యధర్వవేదమును, నిన్ = నిన్ను, ధ్యానించున్ = నిలుకడతో భజించును, మోదించున్ = నిరంతరము సంతోషించుచుండును.

చూచువారి కాశ్చర్యము కలిగించు చిత్ర విచిత్రములయిన యస్త్రములు (మంత్రశక్తిచే సంభవించునవి) శస్త్రములు (లోహములచే నేర్పడునవి) తెలియఁజేయుచు దుష్టులను నశింపజేయుట కుపయోగించు నధర్వమును మిమ్మె భజించుచుండును.

శా॥ పాముల్ జంతులు బాలకుల్ తనియ శ్రావ్యంబైన నీరూపు వీ
ణా మధ్యంబునఁదంత్రులందిరుగురాణంజూపిచొక్కించుచున్
సామంబెప్డును నీమహామహిమ విశ్వాసాత్మఁగీర్తించు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ పాముల్ – జంతులు – బాలకుల్ – తనియన్ – శ్రావ్యంబు – ఐన నీరూపు – వీణామధ్యంబునన్ – తంత్రులన్ – తిరుగురాణన్ – చూపి – చొక్కించుచున్ – సామంబు – ఎప్పుడున్ – నీ మహా మహిమన్ – విశ్వాసాత్మన్ – కీర్తించున్ –

ప్ర॥ పాముల్ = సర్పములు. జంతులు = పశువులు, బాలకుల్ = పసిపిల్లవాండ్రు, తనియన్ = తృప్తినొందునట్లుగా, శ్రావ్యంబు = వినఁదగినది, ఐన నీరూపు = అయినట్టి నీస్వరూపమును, వీణామధ్యంబునన్, వీణా = వీణయొక్క, మధ్యంబునన్ = నడిభాగమునందు, తంత్రులన్ = తీగెలయందు, తిరుగు రాణన్, తిరుగునట్టి పద్ధతిని, చూపి = ప్రకటించి, చొక్కించుచున్ = సర్వప్రపంచమును నిత్యానందముచేఁ కరగించుచు, సామము = సామవేదము, ఎప్డున్ = ఎల్లవేళలయందును, నీ మహామహిమ = నీయొక్క గొప్పదయిన మహిమమును, విశ్వాసాత్మన్, విశ్వాస = నమ్మకముతోఁ గూడిన, ఆత్మన్ = హృదయముతో, కీర్తించున్ = గానరూపమునఁ గొనియాడుచుండును.

దృశ్యము (చిత్రాదులు) శ్రావ్యము (వాగ్గేయరూపమైనది) అను మీరెండురూపములలో నొకటియైన గానము. పాములు. పశువులు. శిశువులు; విన్నంతన తలద్రిప్పించునట్టిది. దానిని వీణతీఁగలయందు మంత్రరూపమును మధురముగా వినఁజేయుచుఁ బ్రవర్తించు సామవేదమును మిమ్ము పాడుచుండును.

శా॥ సోముండై జనదృక్చకోరికలమెచ్చుల్ కోరికల్ దీర్చుచున్
వేమాటున్ దృఢభక్తిలోఁదలఁచునీవిశ్వాత్మమాహాత్మ్యమున్
సామోక్తింగొనియాడు నిత్యమును పుచ్చాకోటయాఖ్యుండు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ సోముండు - ఐ - జనదృక్చకోరికలమెచ్చుల్ - కోరికల్ - తీర్చుచున్ - వేమాటున్ - దృఢభక్తిన్ - లోన్ - తలఁచున్ - నీవిశ్వాత్మమాహాత్మ్యమున్ - సామోక్తిన్ - కొనియాడున్ - నిత్యమున్ - ఈ - "పుచ్చాకోటయాఖ్యుండు" - దుర్గా! మల్లేశ్వర! - సర్వదేవ పరివారా! - హారహీరాకృతీ -

ప్ర॥ సోముండు = పదియాఱు కళలునిండిన శరత్కాలచంద్రుఁడు, ఐ = అగుచు. జనదృక్........మెచ్చుల్, జన = ఎల్ల ప్రజలయొక్క, దృక్ = చూపులనెడు, చకోరికల = వెన్నెలపిట్టల యొక్క, మెచ్చుల్ = గొప్పవయిన, కోరికల్ = ఇష్టములను, తీర్చుచున్ = నెఱవేర్చుచు, వేమాటున్ = మాటిమాటికి, దృఢభక్తిన్, దృఢ = నిలుకడగల. భక్తిన్ = భక్తిచే, నీవిశ్వాత్మ మాహాత్మ్యమున్, నీ = నీయొక్క, విశ్వాత్మ = విశ్వరూపముగానున్న. మాహాత్మ్యమున్ = గొప్పదనమును, పుచ్చా కోటయాఖ్యుండు, పుచ్చా = పుచ్చా వంశమునఁబుట్టిన, కోటయాఖ్యుండు = కోటయ్యయను పేరుగల నిజభక్తుఁడు. సామోక్తిన్ = ఇంపయిన పలుకుబడితో, నిత్యమున్ = నిరంతరమును, కొనియాడున్ = పొగడుచుండును.

పున్నమనాటి చంద్రుడు చకోరములను (వెన్నెల పిట్టలను) బలె జనులకాహ్లాదముఁగలిగించుచు, మనోభీష్టముల నెఱవేర్చుచు జలింపనిభక్తితో నెల్లవేళల విశ్వరూపమయిన నీమాహాత్మ్యమును మృదు మధుర పదముల "పుచ్చాకోటయ్య" యను నీనిజకరుణా సదనము కొనియాడుచుండును.

శా॥ భూమిన్ జీవుల జీవితంబును సతంబున్ బూతముంజేయ నౌ
గోమూర్తుల్ కపిలాకృతుల్ వలయుకోర్కుల్గూర్పఁ బోషించు
చున్
శ్రీమాల్యంబులగొల్చుచుంద్రుమువురుంజిత్తమ్ములుప్పొంగదు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ భూమిన్ - జీవులజీవితంబున్ - ఈ - సతంబున్ - పూతమున్ - చేయన్ - ఔ - గోమూర్తుల్ - కపిలాకృతుల్ - వలయు కోర్కుల్ - కూర్పన్ - పోషించుచున్ - శ్రీమాల్యంబులన్ - కొల్చు చుందురు - మువురున్ - చిత్తంబులు - ఉప్పొంగన్ -

ప్ర॥ భూమిన్ = భూమండలమునందు, జీవులజీవితంబున్ = ప్రాణుల యొక్క జీవయాత్రను, సతంబున్ = ఎల్లవేళలయందును. పూతమున్ = పవిత్రమయిన దానినిగా, చేయన్ = చేయుటకు, ఔగోమూర్తుల్, ఔ = అయినటువంటి, గో = ఆవులయొక్క, మూర్తుల్ = స్వరూపములు, కపిలా కృతుల్ = నల్లనిమణిచాయవంటి యాకారముకలవి, వలయుకోర్కుల్ = కావలసిన మనస్సులోని కోరికలను, కూర్పన్ = సమకూర్చుచుండఁగా, పోషించుచున్ = వానిని భక్తిశ్రద్ధలతో రక్షించుచు, మువురున్ = పైజె ప్పబడిన మూగురునిజభక్తులును, చిత్తంబులు = మనస్సులు, ఉప్పొంగన్ = పైకి ఉబుకుచుండగా, శ్రీమాల్యంబులన్, శ్రీ = సంపదలతోఁ గూడుకొ నిన, మాల్యంబులన్ = పూలదండలతో, కొల్చుచుందురు = పూజించు చుందురు.

భూలోకమునఁగల జీవకోట్లను పవిత్రులను చేయఁజాలి కోర్కులు ఫలింపఁజేయు, కపిల ధేనువులనుమహానందముతో నీ మూవురు నిత్యము పూల దండలు వేసనిడి పూజించుచుందురు. క్షీరముల నిన్నభిషేకించుచుందురు.

శా॥ నీమెచ్చందగు వారలందనుపుచున్ నిన్ బూలఁబూజించుచున్
నీమీదంగల కబ్బముల్ నలుగడన్ నిండించుచుందర్చుచున్
నీమంత్రింబు జపింతు రీమువురుబూన్కిన్ సర్వకాలంబుదు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ నీమెచ్చన్ - తగు వారలన్ - తనుపుచున్ - నిన్ - పూలన్-పూజించుచున్ - నీమీదన్ - కల కబ్బముల్ - నలుగడన్ - నిండించుచున్ - తర్చుచున్ - నీమంత్రింబు - జపింతురు - ఈమువురున్ - పూన్కిన్ - సర్వకాలంబున్ - దుర్గా! మల్లేశ్వర! సర్వదేవపరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప్ర॥ నీ మెచ్చందగు వారలన్ = నీవు మెచ్చుకోఁదగిన గుణగణము కల వారలను, తనుపుచున్ = తృప్తిపడఁజేయుచు, నిన్ = నీమూర్తిని, లోపల వెలపల నిండియున్న దానిని, పూలన్ = సుప్రసిద్ధములయిన పుష్పవిశేషముల చేత, పూజించుచున్ = త్రికరణశుద్ధిగా గుతినిలిపి పూజించుచు, నీమీదన్ = నీయంకితమునందు, కలకబ్బముల్ = ఉన్నటువంటి వాగ్రచనా విశేషములను, నలుగడన్ = నాలుగు దిక్కులయందు, నిండించుచున్ = నిండునట్లుగాఁ జేయుచు, తర్చుచున్ = అరచనావిశేషములను పరామర్శించుకొనుచు, ఈమువురున్ = ఈప్రసిద్ధులయిన ముగ్గురు నిజభక్తులు నీమంత్రింబు = పతితులను సయితము పవిత్రులనుజేయఁ జాలిన తారక మంత్రమ్మును, జపింతురు= నియమముతో క్షణమేనియు వదలక జపము చేసికొనుచుందురు.

మీకు నచ్చిన భక్తులకు సంతృప్తిఁ గలిగించుచు మీయంకితమాకలపుస్తకముల నెల్ల యెడల వ్యాపింపఁజేయుచు వానిలోఁగల విశేషముల నొకరి కొకరు తలఁచి తలఁచి చెప్పుకొనుచు మీ మంత్రమును సదా జపించుచుందురు.

శా॥ నీమూలంబుననే సమస్తజగముల్ నిర్నిద్రతం గాంచుటల్
నీమాహాత్మ్యమె పండువెన్నెలవలెన్ నీరంధ్రమైనిండుటల్
నీమించే జగమౌటలీమువ్వురు లో నేర్పొప్ప భావింత్రు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ నీమూలంబునన్ - ఏ - సమస్తజగముల్ - నిర్నిద్రతన్ - గాంచుటల్ - నీమాహాత్మ్యము - ఏ - పండువెన్నెలవలెన్ - నీరంధ్రము - ఐ - నిండుటల్ - నీమించు-ఏ - జగము - ఔటలు - ఈమువ్వురున్ - లోన్ - నేర్పు - ఒప్పన్ - భావింత్రు.

ప్ర॥ నీమూలంబుననే = నీయాధారముచేతనే, సమస్త జగముల్ = పదునాలుగు భువనములును, నిర్నిద్రతన్ = నిరంతరము నిత్యానిత్య విచారణచే జాగ్రత్తకలిగియుండుటను, నీమాహాత్మ్యమే = నీగొప్పదయిన ప్రభావమే, పండువెన్నెలవలెన్ = శరత్కాలమందలి పదియారుకళలతో నిండిన పండువెన్నెలరీతి, నీరంధ్రమై = క్రిక్కిరిసినదై, నిండుటల్ = వ్యాపించియుండుటను, నీమించే = పరిశుద్ధము సర్వోత్కర్షమును నౌ నీ ప్రకాశమే, జగము = వివిధములయిన యాకారములతో మిక్కిలి యాశ్చర్యము కలిగింపజాలిన సర్వప్రపంచముగాఁ గన్పించుటను, ఈమువ్వురు = ప్రసిద్ధులయిన ముగ్గురు నిజభక్తులు, నేర్పు = శాస్త్రవచనమునకు యుక్తికిని సరిపడురీతి, ఒప్పన్ = ఒప్పునట్లు, భావింత్రు = తలంచుచుందురు.

మఱియు మీయాధారముచేతనే సమస్తలోకములు మేల్కొనుచున్న వనియును, శరత్కాలమునాటి పూర్ణచంద్రికవలె మీ మహత్త్వ సర్వదేశముల నిండియున్నదనియును, మీ తేజస్సు ప్రపంచరూపముగఁ గన్పించుచున్న దనియు నీ మువ్వురు విమర్శచే నిరంతరమును తెలియుచుందురు.

శా॥ బాముల్వేలకొలంది యెత్తి భువిసంపాదించుకొన్నట్టి మే
లౌ మానుష్యఫలంబునిన్ దెలియుటేయంచున్ సదాయెంచుచున్
బ్రామాణ్యంబునఁ గొల్చుచుంద్రు మువురున్ బాహ్యాంతరావృత్తి దు
రామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ బాముల్ - వేలకొలంది - ఎత్తి - భువిన్ - సంపాదించుకొన్నట్టి - మేలౌ మానుష్యఫలంబు - నిన్ - తెలియుట - ఏ - అంచున్ - సదా - ఎంచుచున్ - ప్రామాణ్యంబునన్ - కొల్చుచుంద్రు - మువురున్ - బాహ్యాంతరావృత్తిన్ -

ప్ర॥ బాముల్ = పుట్టుకలు, వేలకొలంది = లెక్కించుట కలవిగానివానిని, ఎత్తి = పొంది, భువిన్ = మనుష్య లోకమునందు, సంపాదించుకొన్నట్టి = కలుగఁజేసికొని నట్టివియు, మేలు = మంచిదియును, ఔ = అగునట్టి, మానుష్య = మానవ జన్మము యొక్క, ఫలంబు - ప్రయోజనము, నిన్ = నీస్వరూపమును, తెలియుటే = విపరీతముగాఁగాక యున్నదున్నట్లు తెలిసికొనుటయే, అంచున్ = అనుచు, సదా = ఎల్లవేళలయందును, ఎంచుచున్ = తలపోయుచు, ప్రామాణ్యంబునన్ = ప్రమాణబుద్ధితో, మువురున్ = పైఁజెప్పఁబడిన నిజభక్తులు ముగ్గురును, బాహ్యాంతరావృత్తిన్, బాహ్య = వెలుపల, అంతర = లోపలనునైన, అవృత్తిన్ = పరామర్శతో, కొల్చుచుందురు, భజించుచుందురు.

అనేక శరీరములు ధరించి ధరించి తాను పుణ్యవిశేషముచే భూమండలమున మనుష్యుఁడై పుట్టినందుకు ప్రయోజనము వెలుపల లోపల మీరిరువురు నిండియుండుట తెలిసికొనుటయే యని భావించుచు ప్రమాణబుద్ధితో మువ్వురు సేవించుచుందురు.

శా॥ సామేనై యలకోటయాఖ్యునకు భాషాదేవియు న్మెచ్చనా
శ్రీ మేధానిధియై గుణప్రతతికిం జెల్వొందులేఁదీవెయై
రామారత్నము కొల్చు నిన్ కనకదుర్గాంబాయశఃపేటి దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ సామేను - ఐ - అలకోటయాఖ్యునకున్ - భాషాదేవి - ఉన్ - మెచ్చన్ - ఆ - శ్రీ మేధానిధి - ఐ - గుణప్రతతికిన్ - చెల్వు - ఒందు లేఁదీవె - ఐ - రామారత్నము - కొల్చున్ - నిన్ - కనకదుర్గాంబాయశఃపేటి.

ప్ర॥ అలకోటయాఖ్యునకున్, అల= ప్రసిద్ధుఁడయిన, కోటయాఖ్యునకున్ = ఆ కోటయ్యాయను నామముకల నిజభక్తునకు, సామేనై = సగము శరీరమయి, భాషాదేవియున్ = సరస్వతీదేవియును, మెచ్చనా = మెచ్చుకోఁదగిన, శ్రీ మేధానిధియై, శ్రీ = ఆప్పటికప్పుడు వలయు విషయములను స్ఫురింపఁజేయు వాక్సంపదగల, మేధానిధియై, మేధా = బుద్ధివిశేషమునకు, నిధియై = గనివంటిదై, గుణ ప్రతతికిన్, గుణ = సద్గుణములయొక్క. ప్రతతికిన్ = సమూహమునకు (గుణములను పుష్పసమూహమునకు) చెల్వు= అందము, ఒందు = పొందునట్టి, లేఁదీవెయై = లేత తీగెవంటిదయి, రామారత్నము, రామా= స్త్రీ సమూహమునందు, రత్నము = శ్రేష్ఠురాలగు, కనకదుర్గాంబాయశఃపేటి, కనకదుర్గాంబా = కనకదుర్గాంబయను పేరుగల, యశఃపేటి = నీకీర్తిని భద్రపఱచునట్టిది. నిజభక్తురాలు. నిన్ = నిన్ను, కొల్చున్ = త్రికరణములతో సేవించుచుండును.

ఆ పుచ్చా కోటయ్యాయను భక్తున కర్ధాంగమై సరస్వతి మెచ్చఁదగిన భాషా ప్రావీణ్యము కలిగి గుణములను తావిపూవులకు లేఁదీవయై స్త్రీలకు శిరోమణియైన "పోషిత కనకదుర్గాంబ" సర్వదా మిమ్ము భజించుచుండు.

శా॥ శ్రీమంతంబగు బేతపూడి కులవార్ధిం జంద్రుఁడై ధీబల
స్థేమాకారము నామముందలఁచి దుశ్చిత్తుల్భయంబంద నీ
స్వామిత్వమ్ము గణించు వీరశరభ ప్రఖ్యుండు నిత్యంబు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ శ్రీమంతంబు = అగు బేతపూడి కులవార్ధి - చంద్రుఁడు ఐ - స్థేమాకారము - నామమున్ - దలఁచి - దుశ్చిత్తుల్ - భయంబు-అంద న్- నీ స్వామిత్వంబున్ - గణించున్ - వీరశరభ ప్రఖ్యుండు - నిత్యంబున్ -

ప్ర॥ శ్రీమంతంబు - సర్వసంపదలు సంపూర్ణముగా గలది, అగు బేతపూడి కులవార్ధిన్, అగు = అయినటువంటి, బేతపూడి కుల = బేతపూడి యను పేరుగల వంశమును, వార్ధిన్ = పాలసముద్రమునందు, చంద్రుడై = శరత్కాల పూర్ణిమా చంద్రుడయి, స్థేమా కారము. స్థేమ = ధీరత్వముచే నిలుకడగల, ఆకారము = స్వరూపమును, నామమున్ = సింహాములకు గూడ జంకుకలిగింపఁగల పేరును తలఁచి = స్మరించి, దుశ్చిత్తుల్ = చెడ్డతలంపు గలవారు, భయంబు = భయమును, అందన్ = చెందుచుండఁగా, నిత్యంబు = ఎల్లప్పుడును, వీరశరభ ప్రఖ్యుండు= వీరశరభయ్యయను పేరుగల, నిజభక్తుడు, నీ స్వామిత్వము = ఎల్లలోకములయందు నెల్లవారలయందు నీవే ప్రభుడవయి యుండుటను, గణించున్ = ఎల్లచోట్ల నెల్లసభలయందును నియమముగాఁ బేర్కొనుచుండును.

సిరులుగల బేతపూడి వంశమను పాలసముద్రమునకు చంద్రుఁడై, చుఱుకయిన బుద్ధిబలమును తెలియఁజేయు తనపేరు దలఁచుకొన్నంత దుష్టులకు భయముకలుగ సర్వకాలము సర్వమునకు మీరే ప్రభువులుగా "వీరశరభయ్య" యను భక్తవీరుఁడు భావించుచుఁడును ప్రబోధించుచుండును.

శా॥ నీమూర్తింగనుదోయి గప్పురముగా నీపాదసంస్పర్శముల్
మైమీదన్ హరిచందనమ్ముగను నామమ్ముల్ మరందమ్ముగా
ఏమూపుర్తలపోయుచుందు రెద హాయిన్నిత్యముల్భక్తిదు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ !

ప॥ నీమూర్తిన్ - కనుదోయిన్ - కప్పురము - కాన్ - నీపాద సంస్పర్శమున్ - మైమీదన్ - హరిచందనమ్మున్ - కన్ - ను - నామమ్మున్ - మరందమ్ము - కాన్ - ఈమూవుర్ - తలపోయుచుందురు - ఎదన్ - హాయిన్ - నిత్యముల్ - భక్తిన్ -

ప్ర॥ నీమూర్తిన్ = నీస్వరూపమును, కనుదోయిన్ = రెండుకన్నులయందు, కప్పురముగా = పచ్చకర్పూరమువలెను, నీపాదసంస్పర్శమున్, నీపాద = నీచరణముల యొక్క, సంస్పర్శమున్ = సోకుటను, మైమీదన్, శరీరమునందు, హరిచందనమ్మున్గను = మంచిగందపుఁ బూతవలెను, నామమ్మున్ = నీనామమును, మరందమ్ముగాన్ = పూఁదేనెవలెను, ఈమూవుర్ = పుచ్చాకోటయ్య పోషితకనకదుర్గాంబ, వేతపూడి వీరభద్రయ్య యను నామములుగల యీ ముగ్గురును; ఎదన్ = హృదయారవిందములందు, భక్తిన్ = భక్తి విశేషము చేత, హాయిన్ = సుఖస్వరూపమును, నిత్యమున్ = దేశకాలాదిభేదములవలనఁ గలుగు వికారములు చెందక యెల్ల వేళలయందు నొక్కటిగా నుండు నిన్ను, తలపోయుచుందురు = మిక్కిలిగా భావించుచుందురు.

ఈ మువ్వురు భక్తులును మీ స్వరూపసందర్శనము కన్నులను పచ్చ కప్పురము గాను మీపాదములను స్పృశించుట మంచిగందపుఁ బూఁత గాను నాలుకయందు మీ నామస్మరణము పూదేనియ సోన గాను నిరంతరమును భావించుచుందురు.

శా॥ నేమంబొప్పఁగ వేదరూపముననో నీశాసనంబందు నీ
వేమార్గంబులఁ జూపినావొ యటహాయింగాంచుచున్నిత్యముళ్
వేమాఱుంగనుచుందురీమువురు భావిం తోర్చిలి సేవింత్రు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ నేమంబు - ఒప్పఁగ - కఁగ - వేదరూపమునఁగ - ఔ నీశాసనం బందుఁగ - నీవు - ఏమార్గంబులఁగ - చూపినావు - ఓ - అటన్ - హాయిన్ - కాంచుచున్ - నిత్యమున్ - వేమాఱున్ - కనుచుందురు - ఈమువురున్ - భావింతుర్ - ఓలిన్ - సేవింతుర్.

ప్ర॥ నేమమ్ము = నియమము, ఒప్పఁగన్ = ఒప్పుచుండఁగా, వేద రూపమునన్ = వేదమను పేరుగల నీ స్వరూపమునందు, నీవు = ఈవు, ఏ మార్గమ్ములన్ = ఎటు త్రోవలను (భక్తులను సంసారమను సంకెలయందు చిక్కుపడనీయనివానిని) చూపినావో = భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్య ప్రధానముగాఁ బ్రకటించితివో, అటన్ = అ నీచూపిన త్రోవలయందు; హాయిన్ = చెప్పి నట్లాచరించుటచే సుఖమును, కాంచుచున్ = పొందుచు, నిత్యముఁగ = ఎల్లప్పుడును, నిత్యస్వరూపముకల నిన్ను, ఈ మువురున్ = పైజెప్పఁబడిన ఈముగ్గురు నిజభక్తులును, ఓలిఁగ = క్రమముగా, వేమాఱుఁగ = పలుమార్లు, కను చుందురు = గుర్తించుచుందురు, భావింత్రు = హృదయమునందు నిలుపు చుందురు. సేవింతుర్ = సేవించుచుందురు.

వేదమునందు మీరు శాసించిన ధర్మము లాచరించును నానందము ననుభవించుచు నెల్లవేళలయందు నీమువ్వురు నిత్యమును మిమ్ము జూచుచుం దురు. భావించుచుందురు. సేవించుచుందురు.

శా॥ తామార్జించిన సంపదందెలిసి శ్రద్ధాళుల్ గుణాంభోనిధుల్
భూమానందము నీయనుగ్రహము సంపూర్ణమ్ముగా దానధ
ర్మామేయమ్ముగ కోటవీరశరభ ప్రాజ్ఞుల్ సమర్పింతురు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ తాము - ఆర్జించిన సంపదన్ - తెలిసి - శ్రద్ధాళుల్ - గుణాంభోనిధుల్ - భూమానందము - నీయనుగ్రహము - సంపూర్ణమ్ము - కాన్ - దాన ధర్మామేయమ్ము - కన్ - కోటవీరశరభప్రాజ్ఞుల్ - సమర్పింతురు

ప॥ తాము = ధనికులును, ఆర్జించిన సంపదన్ = సంపాదించినట్టి ధనమును, తెలిసి = మంచిచెడ్డలను తారతమ్యములను గుర్తెఱిగి, శ్రద్ధాళుల్ = సత్కార్యములను సలుపుటయందు నిత్యమయిన యాసక్తి కలవారును, గుణాంభోనిధుల్ = ఔదార్య ధైర్యాదిగుణములకు సముద్రమువంటి వారునగు, కోట వీరశరభప్రాజ్ఞుల్ = "పుచ్చా కోటయ్య" "బేతపూడి వీరశరభయ్య" యను నిజభక్తులు, భూమానందము = మిక్కిలి యానందమును గలిగించునటువంటి, నీయనుగ్రహము = నీప్రసాదము, సంపూర్ణము = నిండైనది, కాన్ = అగునట్లు, దాన.....మ్ము, దాన = పాత్రతయెఱింగి యిచ్చుటచేతను, ధర్మ = నిజధర్మమాచరించుటచేతను, అమేయమ్ము = పోలికలేనిది, కన్ = అగునట్లు, సమర్పింతురు = ఒసంగుచుందురు.

పుణ్యకార్యముల శ్రద్ధగలవారును సద్గుణములకు గనులునునగు నీముగ్గురు తమ ధనసంపదలను (సర్వస్వమును) మీరు మెచ్చుకొనునట్లు దాన ధర్మముల కుపయోగించు చుందురు.

శా॥ శ్రీమద్వ్యాసకృతోపదేశమున వర్ధిష్ణుండు గాండీవి మె
ప్పౌమాహేంద్రగిరిం దపంబునను గయ్యంబందు మెప్పించి నీ
ధామమ్మున్ నిజనామధేయమున సార్థంబౌనటు ల్సల్పె దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ శ్రీమద్వ్యాసకృతోపదేశమునన్ - వర్ధిష్ణుండు - గాండీవి - మెప్పు - ఔమాహేంద్రగిరిన్ - తపంబునన్ - ను - కయ్యంబందు - మెప్పించి - నీధామమ్మునన్ - నిజనామధేయమునన్ - సార్థంబు - ఔనటుల్ - సల్పెన్ -

ప్ర॥ శ్రీ..................నన్, శ్రీమత్ = మేలును గలిగించునది యగుటచే సంపదకలదియగు, వ్యాస = వేదవ్యాస మహర్షి చేత, కృత = చేయబడిన, ఉపదేశమునన్ = మంత్రబోధన చేత, వర్ధిష్ణుండు = సహజముగా వృద్ధి చెందు స్వభావము కల, గాండీవి = కీర్తిలాంఛనముగా దుష్టశిక్షణ శిష్టరక్షణములకై గాండీవ మను ధనస్సును ధరించిన యర్జునుఁడు, మెప్పు = మెచ్చుకోదగిన, ఔమాహేంద్రగిరిన్ = అయిన ఇంద్రకీల పర్వతమునందు, తపంబునన్ = తపస్సునందును, కయ్యంబందు = యుద్ధమునందును, మెప్పించి = మెచ్చుకొనునట్లుచేసి, నీధామమ్మున్ = పరీక్షకై వరాహమును కల్పించి దానికొఱకైన మల్లయుద్ధమునందు జయింపఁగలిగియు భక్తుఁడని యర్జునునకే గెలుపొసంగిన స్థానమును, నిజనామధేయమునన్ = తన పేరితోనే (విజయవాడ యను పేరితోడనే), సార్థంబు = అర్థముతోఁగూడిన దానినిఁగా సల్పెన్ = చేసెను.

మహానుభావుఁడైన వేదవ్యాసుని యుపదేశముచే విజయుఁడను పేరు గల యర్జునుఁడు సహజవృద్ధికలవాఁడు తానింద్రకీల పర్వతప్రదేశమునందు తపోనిష్ఠచే మల్లయుద్ధమునందు మిమ్ము మెప్పించి పాశుపత మను మహాస్త్రమును బడయుటచే విజయవాఁడ (బెజవాడ) యను మీస్థానము సార్థకమయినది.

శా॥ ఏమేనింబొనరించు నీచముల మాయించుఁ మహౌదార్యమున్
కామించుఁ జెడుతిండి దుర్లభములెక్కాలంబుఁ జింతించు నీ
యేమీ చిత్రము చిత్రముంగొలుపుక్షుత్తృష్ణల్ దయాసాంద్ర దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ।

ప॥ ఏమేనిన్ - పొనరించున్ - నీచములన్ - మాయించున్ - మహౌదార్యమున్ - కామించున్ - చెడుతిండి - దుర్లభములు - ఎక్కాలంబున్ - చింతించున్ - నీ - ఏమీ - చిత్రము - చిత్రమున్ - గొలుపుఁ - క్షుత్తృష్ణల్ - దయాసాంద్ర!

ప్ర॥ దయాసాంద్ర = దయతో నిండినతల్లీ! తండ్రీ!, క్షుత్తృష్ణల్ = ఆకలి దప్పికలు, నీచములఁ = పనికిమాలిన పనులను, ఏమేనిన్ = ఎటువంటివానినేని, పొనరించున్ = చేయుటకు వెనుకాడదు, మహౌదార్యమున్ = గొప్పదైన వితరణగుణమును, మాయించున్ = నశింపఁజేయును, చెడుతిండి = ఆరోగ్యమును చెడగొట్టు, చిఱుతిండిని, కామించున్ = ఎల్లవేళలయందును కోరుచుండును, ఎక్కాలంబుఁ = సర్వకాలము, దుర్లభములు = అనుభవించుటకు వీలుపడని పదార్థములను, చింతించుఁ = మంత్రము మాదిరిగా [illegible] విచారించుచుండును. నీ = మిక్కిలి నిందింపదగినవి. ఏమీచిత్రము = ఎంత అద్భుతము, చిత్రమున్ = కంటికి బొమ్మలవలె, గొలుపున్ = ఆశ్చర్యమును కలిగించును.

ఆకలిదప్పికలు పొట్టనింపుకొనుటకై చేయరానిపనులను జేయించును. ఉదారభావమును నశింపఁజేయును. ఆరోగ్యము నెంతయేని విచారింపక తినరాని పదార్థములనుగూడ దినిపించును. సర్వకాలము దనకు లభించుటకు వీలుకాని వస్తువులను గోరుచుండును.

శా॥ భూమింగల్గినజీవికెప్డు దివిషద్భోగమ్ముపై, వారికిన్
భూమిశ్రీపయిబుద్ధి, గొల్పుచు జరం బూర్ణాత్మయై యింద్రియ
గ్రామమ్మున్ సురియించుఁగామ మకటా రాదయ్యెనిన్గొల్వ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా ! హారహీరాకృతీ!

ప॥ భూమిన్ - కల్గిన జీవికి - ఎప్డున్ - దివిషద్భోగమ్ముపై - వారికిన్ - భూమిశ్రీపయిన్ - బుద్ధిన్ - గొల్పుచున్ - జరన్ - పూర్ణాత్మ - ఐ - ఇంద్రియగ్రామంబున్ - సురియించున్ - కామము - అకటా - రాదు - అయ్యెన్ - నిన్ - గొల్వన్ -

ప్ర॥ కామము = కోరిక, భూమిన్ = భూమియందు, కల్గినజీవికి = ఒప్పుచున్న ప్రాణికి, ఎప్డున్ = సర్వకాలమును, దివిషద్భోగమ్ముపై = స్వర్గలోకమందలి సుఖముల ననుభవించుట యందును, వారికిన్ = ఆదేవతలకు, భూమిశ్రీపయిన్ = భూమండల మందలి సంపదలమీదను, బుద్ధిన్ = మనస్సును, గొల్పుచున్ = కలిగించుచు, జరన్ = ముసలితనమందు, పూర్ణాత్మయై = సంపూర్ణమయిన యవయవపుష్టికలదై, ఇంద్రియ గ్రామమ్మున్ = ఇంద్రియసమూహమును, సురియించున్ = మిక్కిలి కృశింపఁ జేయును, అకటా ! = విచారము కలిగించును, కానీ, నిన్ = నీమూర్తిని, గొల్వన్ = పూజించుటకు, రాదయ్యెన్ = రాకుండును.

కోరిక భూమియందుపుట్టిన ప్రాణులను, దేవలోక భోగములకును, దేవలోకము లోని వారలను, భూలోకమునందలి భోగములకును పరుగులెత్తించును. ముసలితనమందు మిక్కిలి యెక్కువయై పీల్చి పిప్పిచేసి మాఱు రూపు పడఁజేయును. కాని మనుజులకు మీ దర్శనాదులయందాసక్తిని గలిగింపదు.

శా॥ పాముంబోలుచు బుస్సఁగొట్టుఁబులిరేవఁ బిట్టుగాండ్రిల్లుసం
గ్రామక్షోణి విహారముఁ సలుపు యుక్తాయుక్తశూన్యంబు హిం
సామేయంబగుఁగాని క్రోధ మతిదుష్టం బెన్నఁ డింతైన దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ పామున్ - పోలుచున్ - బుస్సుగొట్టున్ - పులిరేవన్ - బిట్టు - గాండ్రిల్లున్ - సంగ్రామక్షోణిన్ - విహారమున్ - సలుపున్ - యుక్తాయుక్తశూన్యంబు - హింసామేయంబు - అగున్ - కాని - క్రోధము - అతిదుష్టంబు - ఎన్నడు - ఇంత - ఐనన్

ప్ర॥ క్రోధము = కోపము, పామున్ = సర్పమును, పోలుచున్ = సమాన ధర్మమునకు సరిపోవుచు, పులిరేవన్ = పెద్దపులివాదరిగా, బిట్టు = మిక్కిలి భయముగలుగునట్లుగా, గాండ్రిల్లున్ = కర్ణకఠోరమయిన ధ్వనిని జేయుచుండును, సంగ్రామక్షోణిన్ = యుద్ధభూభాగమందు, విహారమున్ = స్వేచ్ఛాసంచారమును, సలుపున్ = ఆచరించుచుండును, యుక్తాయుక్తశూన్యంబు, యుక్త = మంచియగుదానిని, అయుక్త = చెడ్డయగు దానిని గూర్చి, శూన్యంబు = విచారణలేనిదై యుండును, హింసామేయంబు, హింసా = చంపుటయందు, అమేయంబు = పోలికలేనిదై యుండును. అతిదుష్టంబు = చంపుటయే పరమావధిగాఁ గలది కావున మిక్కిలి చెడ్డది, అగుంగాని = ఐయుండుటతప్ప, ఇంతైనన్ = కొంచెమైనను, ఎన్నడు = మీస్వరూపమును జూచుటగాని, మీ నామమును వినుటగాని విచారింపదు.

రూపము (చేయరాని పనుల నివారించుటకై యేర్పడినది) పామర జనమందు ప్రవేశించి పామువలె నిర్నిమిత్తముగా బుసలుకొట్టించును. పులి వలెఁజూచినంతనే యదలుపుట్టించును. పోరాటములందు జెలరేగును. మంచి చెడ్డల నేమాత్రము విచారింపనీయదు. ఎప్పుడును చంపుటకంటె నెక్కువయిన దేది యని తారాడుచుండును.

శా॥ సామర్థ్యంబు దలంపదింతయిన విశ్వాసంబుపోకార్చు హే
లామందస్మిత ధైర్యసాహసికతా లజ్జాభిమానాదులన్
సీమాంతమ్ముగ గెంటు లోభమది యిస్సీ రాదు నిన్గొల్వ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ సామర్థ్యంబు - తలంపదు - ఇంత - అయినన్ - విశ్వాసంబు - పోకార్చున్ - హేలామందస్మిత ధైర్యసాహసికతా లజ్జాభిమానాదులన్ - సీమాంతమ్ము - కన్ - గెంటున్ - లోభము - అది - ఇస్సీ - రాదు - నిన్ - కొల్వన్ -

ప్ర॥ లోభము = పిసినిగొట్టుతనము, సామర్థ్యంబు = ఇతరులయొక్క నేర్పు, తెలివితేటలయందలి గొప్పతనమును, ఇంతయినన్ = కొంచెమైనను, తలంపదు = విచారింపదు, విశ్వాసంబున్ = నమ్మకమును, పోకార్చున్ = నశింపఁజేయును; హేలా......................నాదులన్, హేలా = శృంగారభావమువల్లఁ బుట్టువానిని, మందస్మిత=కొద్ది చిఱునవ్వును, ధైర్య= కష్టములయందును నిలఁబడియుండుటను, సాహసికతా = మంచిపనులు చేయుట యందగు తెంపును, లజ్జా = పనికిమాలిన పనులుచేయుటయం దగు తలవంపును, అభిమానము = మంచిపను లాచరించుట యందు పట్టుదలను, ఆదులన్ = మొదలగు యిన వానిని, సీమాంతమ్ముగన్ = పొలిమేరఁదాటి పోవునట్లుగా, గెంటున్ = తఱిమివేయును. ఇస్సీ = నిందింపఁదగినది, అది= ఆలోభగుణము, నిన్=నీస్వరూపమును, కొల్వన్ = పూజించుటకు, రాదు= రాకుండును.

పిసినిగొట్టుతనము తనయెదుట నద్భుతముగాఁ జూపించుసామర్థ్యము నెంతయేని మెచ్చుకొనదు. శృంగారము, చిఱునవ్వు, ధైర్యము, తెంపు, సిగ్గు, అభిమానము మొదలంట నశింపఁజేయును. కాని కూడఁబెట్టినధనము నీకై యుపయోగింప నీయదు.

శా॥ భామా పుత్త్రిగృహాదులే భవముఁదేపంబోలి దాటించు నం
చేమోకల్పన లల్లిబిల్లిగఁ గడున్ సృష్టించుఁ గష్టంపడున్
మీమాయంచును భేదమెంచు వలపేనిన్రాదు నిన్గొల్వ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

భామాపుత్త్రి గృహాదులు - ఏ - భవమున్ - తేఁపన్ - పోలి - దాటించున్ - అంచున్ - ఏమో - కల్పనలు - అల్లిబిల్లి - కన్ - కడున్ - సృష్టించున్ - కష్టంపడున్ - మీ - మా - అంచున్ - ఈ - భేదము - ఎంచున్ - వలపు - ఏనిన్ - రాదు - నిన్ - గొల్వన్ -

ప్ర॥ వలపేనిన్ = మోహముగూడ, భా.........లే, భామా = భార్యయును, పుత్త్రి = కుమారుఁడును, గృహములే = ఇల్లు మొదలయినవే, భవమున్ = సంసారమును, తేఁపన్ = తెప్పకొయ్యను, పోలి = సరిచేయుటకయి. దాటించునంచున్ = అవ్వలి యొడ్డునకు చేర్చునని నమ్ముచు, ఏమో = చెప్పుటకు వీలుపడని, కల్పనలు = లేనిపోని వాని నూహించుటలను, అల్లిబిల్లిగన్ = మిక్కిలి చక్కదనము గలుగునట్లు, సృష్టించున్ = కలిగించు చుండును, కష్టంపడున్ = పై జెప్పిన భార్యాపుత్త్రాదులకై మిక్కిలి శ్రమంపడుచుండును. మీ = ఈ వస్తువుమీది, మా = ఈ వస్తువుమాది, అంచున్ = అనుచు, భేదము = వేఱను భావమును, ఎంచున్ = తలంచు చుండును, నిన్ = నీ స్వరూపమును, గొల్వన్ = పూజించుటకు, రాదు = రాకుండును.

మోహము, తన్ను దారాపుత్త్రాదులు ధనకనకవస్తు వాహనములు మొదలయినవే, సంసారమునుండి తరింపఁజేయు నను భ్రాంతిఁబడి లేనిపోని ప్రయోజనము మాలిన యూహలను కల్పించుకొను చుండును. తృష్ణ మేనియుఁ దీరకై ప్రయత్నింపదు, కాన శ్రమంపడు చుండును.

శా॥ సాముంజేయును మైకముంగొనును హేషల్ సల్పు ఘూర్ణిల్లు మే
ల్గీముం గానదు కన్నులుండియును భుక్తిం దృప్తికింగాదు క్రిం
దై మృత్పిండముఁబోలుఁగాని మద మాహా రాదు నిన్గొల్వ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ సామున్ - చేయున్ - ఉ - మైకమున్ - కొనున్ - ఉ - హేషల్ - సల్పున్ - ఘూర్ణిల్లున్ - మేల్గీమున్ - కానదు - కన్నులు - ఉండి - ఉన్ - ఉ - భుక్తిన్ - తృప్తికిన్ - కాదు - క్రిందు - ఐ - మృత్పిండమున్ - పోలున్ - కాని - మదము - అహా - రాదు - నిన్ - కొల్వన్ -

ప్ర॥ మదము=మదమను శత్రువు, సామున్=కత్తులతో పోరాడుట, చేయున్=సల్పును. మైకము=ఒడలు తెలియకుండుటను, కొనున్=గ్రహించును, హేషల్=సకిలింపులను, సల్పున్=చేయుచుండును, ఘూర్ణిల్లున్=బొబ్బలు పెట్టుచుండును, మేల్గీమున్=మంచిస్థానమును, కానదు=విచారింపదు, కన్నులు=నేత్రములు, ఉండియున్=కలిగి యున్నప్పటికిని, భుక్తిన్=ఆహారపదార్థములను తినునప్పుడు. తృప్తికిన్=తనియుటకు కాదు=కాకుండును, క్రిందై=క్రిందమెట్టునందుండి, మృత్పిండమున్=మంటిముద్దను, పోలున్=సరిచేయఁదగియుండును, కాని=పైనఁజెప్పిన యట్లు ప్రవర్తించుచుండునుగాని, నిన్=నీస్వరూపమును, కొల్వన్=సేవించుటకు, రాదు=రాదయ్యెను. అహా=ఆశ్చర్యము.

మీది మాది యను భేదబుద్ధిఁ గల్పించును గాని మీసేవనమునకు రాఁజాలదు. మదము కత్తులాడించును శరీరము తెలియనీయదు. సకిలింపఁజేయును గోల సేయును. కన్నులుండియు మంచిమార్గముఁ గానఁ జాలదు. తిండిపోతుతనముఁ జూపించును. మంటిముద్దవలె నున్నచోటనేయుండి విచారణశూన్య మగునుగాని మీయునికి నేమాత్రమును నెఱుంగదు.

శా॥ ఏమాత్రంబు సహింపలే దొకనిమే లెప్డు౯ వివాదించు లో
లో మూర్ఖత్వము వెల్లడించుఁ బొరి మేల్కొల్పు౯ బగ౯ సర్వదా
యామాత్సర్యము నిన్నుఁ గొల్చుటకుఁ గాదయ్యా! దయామేయదు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ ఏమాత్రంబు౯ - సహింప౯ - లేదు - ఒకని మేలు - ఎప్డు౯ - వివాదించు౯ - లో౯ - లో౯ - మూర్ఖత్వము౯ - వెల్లడించు౯ - పొరి౯ - మేల్కొల్పు౯ - పగ౯ - సర్వదా - ఆమాత్సర్యము - నిన్ను౯ - కొల్చుటకు౯ - కాదు - అయ్యా! - దయామేయ! -

ప్ర॥ మాత్సర్యము = మచ్చరమనునది, ఒకని మేలు = ఇతరుని మేలును, ఏమాత్రంబు౯ = కొంచెమయినను, సహింపన్ = సైరించుటకు, లేదు = అవకాశమును కలుగనీయదు, వివాదించు౯ = విన దానిని కాదనియును, కాని దాని నవునియును పెడవాదములు చేయుచుండును. లోలో౯ = లోపలను మాటుపడియున్న, మూర్ఖత్వము౯ = దట్టమయిన యజ్ఞానమును, వెల్లడించు౯ = బయలు పడునట్లు చేయుచుండును, సర్వదా = ఎల్లప్పుడును, పొరి౯ = మాటిమాటికిని, పగ౯ = విరోధమును, మేల్కొల్పు౯ = మంచివారికి గూడ మనస్సును త్రిప్పు కలిగించు చుండును, ఇంతే కాని, దయామేయ! = ఎనలేని దయకు గనియైన తల్లీ! తండ్రీ! నిన్ను౯ = నిన్ను, కొల్చుటకు = సేవించుటకు, అయ్యా! = ప్రపంచమును కన్న తండ్రీ కాదు = కాకుండును.

మచ్చరము, ఇతరుల మేలు సుంతయేనియు సహింపదు. మాటి మాటికి లోనున్న పెంకితనమును పైకి వెల్లడించు చుండును. ఎల్ల వేళలను లేని పోని పగను సాధించుచుండును గాని మీకింకరత్వముఁ జేయఁజాలదు

శా॥ శ్రీమించు న్నిధులెన్నియేని వెలయం జెల్వొంది దివ్యౌషధీ
స్తోమంబు న్నెలకొల్పిగంధవతియై శోభిల్లి భూతత్త్వముం
నీమేనే యగునయ్య దర్శనహృతానే కాఘ సర్వజ్ఞ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ శ్రీమించుల్-నిధులు - ఎన్ని - ఏనిన్ - వెలయన్ - చెల్వు - ఒంది - దివ్యౌషధీస్తోమంబున్ - నెలకొల్పి - గంధవతి - ఐ - శోభిల్లు- భూతత్త్వమున్- నీమేను - ఏ - అగున్ - అయ్య - దర్శన హృతానే కాఘ! - సర్వజ్ఞ -

ప్ర॥ శ్రీమించుల్ = సంపదలయొక్క ప్రకాశముగల, నిధులు = బంగారము, వెండి, రత్నములు మొదలయినగనులు, ఎన్నియేనిన్ = లెక్కించుటకు వీలుపడని యన్ని, వెలయన్ = అక్కడక్కడ నొప్పుచుండగా, చెలవు = అందము, ఒంది = పొంది, దివ్యౌషధీస్తోమంబున్, దివ్య = రాత్రులయందు దీపములవలెఁ బ్రకాశించునవియు, తుంపులయిన వాని నదికించునవియు, మరల బ్రదికించునవియు మొదలగు, ఓషధీ = తీఁగెలయొక్క, స్తోమంబున్ = సమూహమును, నెలకొల్పి = తనయందు పాదుకొనఁజేసి, గంధవతియై = వాసనకలిగి యుండుటే నిజ స్వరూపముగా గలదియై, శోభిల్లు = ప్రకాశించు నటువంటి, భూతత్త్వమున్ = పంచ భూతములలో నొకటియైన భూమియును, దర్శనహృతానేకాఘ, దర్శన= చూచినంత మాత్రముననే, హృత = హరింపఁబడిన, అనేక = పెక్కు శరీరములచే నార్జించుకొనిన, అఘ = సేవించు జీవులపాపములకల తల్లీ! తండ్రీ! సర్వజ్ఞ = అన్నిటిని తెలిసినతల్లీ ! తెలిసినతండ్రీ! నీమేను = నీశరీరము, (అష్టమూర్తులలో నొకటి,) అగును = ఐయుండును.

అష్టమూర్తులలో నొకటియై సంజీవకరణి, సంధానకరణి, విశల్యకరణి, జ్యోతిర్లతలు (రాత్రులందు దీపములవలెఁ బ్రకాశించునవి,) సస్యములు వృక్షములు మొదలైనవి. బంగారము, వెండి, కంచు, రాగి, ఇత్తడి, మొదలైనవి తనలోదాచి పోషించి ప్రకటించుచు గంధము (వాసన)గుర్తుగాగల భూమి నీ మూర్తియే యైయున్నది.

శా॥ భూమాకారము భూమికారణము సంపూర్ణాయురారోగ్య సు
శ్రీ మూలంబు శుచి ప్రవర్తకమునౌ సృష్ట్యాదితత్త్వంబు జి
హ్వామోఘంబుత్వదీయమూర్తియగుఁగాసామోదసంస్తుత్య॥దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా॥ హరహరాకృతీ॥

ప॥ భూమా కారము - భూమి కారణము - సంపూర్ణాయురారోగ్య సుశ్రీమూలంబు - శుచిప్రవర్తకమున్ - ఔ సృష్ట్యాది తత్త్వంబు - జిహ్వా మోఘంబు- త్వదీయమూర్తి- అగున్ - కా - సామోద !- సంస్తుత్య -

ప్ర॥ భూమా కారము = గొప్పయాకారముగలదియు, భూమి కారణము= భూమండలముకలుగుటకు కారణమయినదియు, సంపూర్ణా......మూలంబు, సంపూర్ణ = నిండయిన, ఆయుః = ఆయుష్యునకు, ఆరోగ్య = ఆరోగ్యము నకు (ఆయుష్యునకు కారణమైన దానికి) శ్రీః= సంపదలకు, మూలంబు = కారణమైనదియు, శుచిప్రవర్తకము = సదాచారము కలిగించునదియు, జిహ్వామోఘంబు = నాల్కయందు సర్వకాలము నాటిపోకుండునదియు నగు, సృష్ట్యాదితత్త్వంబు = ప్రపంచ స్వరూపమునకు కారణములయిన పంచ భూతముల సృష్టిలో మొదలిదియగు జలతత్త్వము, సామోద= నిత్యా నందయుక్తా ! సంస్తుత్య = కొనియాడఁదగిన తల్లీ! తండ్రీ !, త్వదీయ మూర్తి = నీ సంబంధమయిన శరీరము, అగుఁగా= ఔనుగదా.

పెద్ద యాకారము గలిగి భూమి యేర్పడుటకు కారణమై స్నాన పానాదులచే సర్వమున కారోగ్యముఁగలిగించుచు శుద్ధత్వమును తెలిపొల్పి నాలుక పుట్టుకకు ప్రధానమై సృష్టికి మొదలిదియయిన యుదకమును మీ మూర్తులలో నొకటియై యున్నది.

శా॥ శ్రీమెప్పల్ విరియించు యజ్ఞహుతముల్ శీఘ్రంబ జేజేలకున్
ప్రేమంజేర్చుచు జాఠరాంతరమునం బ్రేరేచు నయ్యగ్నియున్
నీమేనే యగునయ్య! నిర్మల యశో నీరంధ్రభూత్యంగ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ శ్రీమెప్పల్ - విరియించుయజ్ఞహుతముల్ శీఘ్రంబు - ఆ - జేజేలకున్ - ప్రేమన్ - చేర్చుచున్ - జాఠరాంతరమునన్ - ప్రేరేచు నయ్యగ్ని - ఉన్ - నీమేను - ఏ - అగున్ - అయ్య - నిర్మల యశోనీరంధ్ర - భూత్యంగ -

ప్ర॥ శ్రీ మెప్పల్ = సంపదలయొక్క పొగడ్తలను, విరియించు యజ్ఞహుతముల్, విరియించు = వృద్ధిని బొందించు, యజ్ఞ = జ్యోతిష్టోమము మొదలయిన యజ్ఞముల యొక్క, హుతముల్ = హవిర్ద్రవ్యములను, శీఘ్రంబ = యజమానుడు తన యందుంచిన వెన్వెంటనే, జేజేలకున్ = ఎల్ల దేవతలకును, చేర్చుచున్ = చెందునట్లు చేయుచు, జాఠరాంతరమునన్ = ఉదరగోళముయొక్క మధ్య ప్రదేశమునయందు, ప్రేరేచు నయ్యగ్నియున్ = తిను నాహారపదార్థములను నానాదులయందు ప్రసరింపజేయు ప్రాణాది దశవాయువులయొక్క సంచారము నుంతయేని యాటంకములేక నడచునట్లు చేయు సుప్రసిద్ధమయిన యగ్నిహోత్రుడును; నిర్మల యశోనీరంధ్ర, నిర్మల = మిక్కిలి స్వచ్ఛమయిన, యశః = కీర్తిచే, నీరంధ్ర = అంతట నిండియున్న తల్లీ! భూత్యంగ, భూతి = భస్మము, అంగ! = శరీరము నందంతట ప్రకాశించు తండ్రీ! నీమేనే = నీశరీరమే, అగునయ్యా = అయి యున్నాడు.

తన్ను పాలించువారలకు సంపదలొసంగుచు యజ్ఞములయందలి హవిర్భాగములను దేవతలకు వెన్వెంటనే చేర్చుచు, గర్భగోళములందుం జేరి పదార్థములను జీర్ణింపజేయుచు వాయుముఖమున నేర్పడు నగ్నియు మీ మూర్తులలో నొకటి.

శా॥ ద్యోమార్గంబునఁబుట్టువందివెలి లోనుత్సాహముంగూర్చుచున్
సామోదమ్మగ స్పర్శసౌఖ్యమిడి యత్యానందముంగూర్చుతా
నీమేనే యగునయ్య వాయువును వాణీగేయ సుధ్యేయ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ ।

ప॥ ద్యోమార్గంబునన్ - పుట్టువు - అంది - వెలిన్ - లోన్ - ఉత్సాహమున్ - కూర్చుచున్ - సామోదమ్ము - కన్ - స్పర్శసౌఖ్యము - ఇడి - అత్యానందమున్ - కూర్చుతాన్ - నీమేను - ఏ - అగున్ - అయ్య - వాయువున్ - ఓ - వాణీగేయసుధ్యేయ - దుర్గా! మల్లేశ్వర!

ప్ర॥ ద్యోమార్గంబునన్ = ఆకాశమార్గమందు, పుట్టువు = జన్మమును, అంది = పొంది, వెలిన్ = వెలుపలను, లోన్ = లోపలను, ఉత్సాహమున్ = ఆనందాతిశయమును, కూర్చుచున్ = సమస్తప్రాణులకు కలిగించుచును, సామోదమ్ము = ఆనందముతోఁ గూడుకొని యుండుట, కన్ = అగునట్లు, స్పర్శ సౌఖ్యము = తాకుటవలనైనహాయిని, ఇడి = ఒసఁగి, అత్యానందమున్ = ఆనందలోకమునుగూడ నతిక్రమించియున్న హాయిని, కూర్చుతాన్ = కలిగించుచున్న తాను, వాయువు, వాణీగేయసుధ్యేయ, వాణీ = సరస్వతీదేవిచే, గేయ = సంగీతప్రబంధములయందు, సుధ్యేయ != కొనియాడఁదగిన, తల్లీ! తండ్రీ! నీమేనే = నీశరీరమే, అగునయ్యా= ఐ యుండును.

ఆకాశమునుండి యేర్పడి సర్వ ప్రాణులకు లోపలను వెలపలను ప్రేరణగావించుచును, సోకునంత హాయినిగల్పించు వాయుమహాభూతమును నీశరీరములో నొకటి యైనది.

శా॥ పైపై వీడిన సర్వజీవతతి యప్రత్యక్షసంస్కారముల్
లోనైజేర్చుచువాయువృష్టిముఖతన్. లోకంబులన్‌జొన్పుమిన్
నీమేనేయగుగాదె గాంగలహరీ నిర్యజ్జటాజూట దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ పైపై - వీడినన్ - సర్వజీవతతి యప్రత్యక్షసంస్కారముల్ - లోనైనన్ - చేర్చుచున్ - వాయువృష్టిముఖతన్ - లోకంబులన్ - చొన్పుమిన్ - నీమేను - ఏ - అగున్ - కాదు - ఎ - గాంగలహరీనిర్యజ్జటాజూట -

ప్ర॥ పైపై = స్థూలశరీరము, వీడినన్ = పోయినప్పటికిని, సర్వ... ....ముల్, సర్వ = సమస్తమయిన, జీవ = జీవులయొక్క, తతి = సమూహముయొక్క, అప్రత్యక్ష = కంటికి గన్పడకుండు, సంస్కారముల్ = పుణ్యపాపరూపములయిన జీవులకృతములను, లోనైనన్ = సూక్ష్మశరీరమునందు (లింగశరీరమందు), చేర్చుచున్ = చేరునట్లుచేయుచు, వాయువృష్టిముఖతన్, వాయు = మొట్టమొదట వాయువుయొక్క, వృష్టి = వర్షముయొక్క, ముఖతన్ = ద్వారా, లోకంబులన్ = పదునాల్గుభువనములయందును, చొన్పుమిన్ = ప్రవేశింపజేయునాకాశమును. గాంగ ...... జూట, గాంగ = గంగాసంబంధమయిన, లహరీ = ప్రవాహములను, నిర్యత్ = స్రవించుచున్న, జటాజూట = జడలగుంపుగలతండ్రీ! నీమేనే = నీశరీరమే, అగుగాదె = ఔనుగదా.

స్థూలశరీరము వదలినచోటనే కనబడకుండు నెల్లజీవుల సంస్కారములను వాయువువలన సూక్ష్మశరీరమున నందించుచు, వర్షము మొదలయిన సాధనముల ద్వారా కర్మభూములయందు ప్రవేశింపజేయు మహాకాశము మీ మూర్తియే యై యున్నది.

శా॥ సామర్థ్యంబున నర్థవంతుఁడగుచున్ జాతాత్మయై పండితుం
డై మేఘాభశిరోజుఁడై హుతవహుం బ్రార్థించునయ్యజ్వయున్
నీమేనే యగుఁగాదె యెన్నఁగ భవానీనాథ సమ్మోద దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ సామర్థ్యంబునన్ - అర్థవంతుఁడు - అగుచున్ - జాతాత్మ - ఐ - పండితుండు - ఐ - మేఘాభశిరోజుఁడు - ఐ - హుతవహున్ - ప్రార్థించునయ్యజ్వ - ఉన్ - నీమేను - ఏ - అగున్ - కాదు - ఎ - ఎన్నన్ - కన్ - భవానీనాథ - సమ్మోద -

ప్ర॥ సామర్థ్యంబునన్ = దక్షత్వముతో, అర్థవంతుఁడు = సంపదలుగలవాడు, అగుచున్ = ఐ యొప్పుచున్, జాతాత్ముఁడు = కలిగిన సంతానముకలవాఁడు, ఐ=అగుచు, పండితుండు= మంత్రార్థములోని యథార్థస్వరూప మెఱిఁగినవాఁడును, ఐ = అగుచు, మేఘాభశిరోజుఁడు = మేఘకాంతికల తల వెండ్రుకలు కలవాఁడు, ఐ = అగుచు, హుతవహున్ = అగ్నిహోత్రుని, ప్రార్థించు నయ్యజ్వయున్ = స్తోత్రముఁజేయు ప్రసిద్ధుఁడయిన సోమయాజియు. భవానీనాథ = పార్వతీ మనోహరా! సమ్మోద = నిండుసంతోషముననుండు తల్లీ! తండ్రీ!, నీమేనే = నీశరీరమే, అగుఁగాదె= ఐయున్నవాడు గదా.

సర్వవిషయములు సమర్థించుకొనుశక్తియు, పుష్కలముగుద్రవ్యము, సంతానము, మంత్రార్థజ్ఞానము, నెరయని తలయు గలిగి యజ్ఞములన్నిఁటిఁ జేసిన సోమయాజియు నీమూర్తులయం దొకటియై యున్నాడు.

శా॥ చీమంబోలుచుఁ గూడఁబెట్టిన మహాశ్రేయస్సులన్‌దుర్లభం
బౌమానుష్యముఁ జెందియుంగడఁగి నిత్యానిత్య విజ్ఞాన ల
క్ష్మీ మర్యాద నతిక్రమించునెడ దూషింపంబడున్ బిట్టు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా హారహీరాకృతీ!

ప॥ చీమన్ - పోలుచున్ - కూడఁబెట్టిన మహాశ్రేయస్సులన్ - దుర్లభంబు - ఔమానుష్యమున్ - చెందియున్ - కడఁగి - నిత్యానిత్య విజ్ఞానలక్ష్మీ మర్యాదన్ - అతిక్రమించునెడన్ - దూషింపంబడున్ - బిట్టు -

ప్ర॥ చీమన్ = మిక్కిలి సన్ననయిన క్రిమిని, పోలుచున్ = సరియగు నట్లొప్పుచు, కూడఁబెట్టిన మహాశ్రేయస్సులన్ = ఒక్కచో ప్రోవు చేసి పెట్టుకొనిన గొప్ప శుభములచేత, దుర్లభంబు = పొందుట కశక్యము, ఔమానుష్యమున్ = ఏనమానవత్వమును, చెందియున్ = పొందియును, కడఁగి = ప్రయత్నించి, నిత్యా............దన్, నిత్య = నిలిచియుండు దానిని, అనిత్య= నశించిపోవుదానిని, విజ్ఞాన= తెలిసికొనుటయను, లక్ష్మీ= సంపదయొక్క, మర్యాదన్ =హద్దును, అతిక్రమించునెడన్= ఉల్లంఘించినట్లయిన, బిట్టు = కఠినముగా, దూషింపంబడున్, = దూషణముఁ జేయుటకు తగియుండును.

వేనవేలు జన్మములెత్తి చీమవలెఁ గూడబెట్టుకొనిన పుణ్యవిశేషముచే మనుష్యత్వ మందియుఁ బ్రయత్న పూర్వకముగా మంచి చెడ్డలను విచారింపక హద్దుమీరిన మనుష్యుని నెల్లవారును గఠినుఁడని దూషించు చుందురు.

శా॥ ఆముల్లోకములందు నాచరణమే యాత్మస్వరూపంబుగా
లోనై స్త్రీపురుషుల్ కనుంగొనఁగనై లోకంబుల న్నిల్పుత
త్క్షేమాకారము ధర్మ మీజగతి శాసించుం త్వదీయాజ్ఞ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ ఆముల్లోకములందున్ - ఆచరణము - ఏ - ఆత్మస్వరూపంబు - కాన్ - లోనై - స్త్రీపురుషుల్ - కనుంగొనన్ - కన్ - ఐ - లోకంబులన్ - నిల్పు తత్ క్షేమాకారము - ధర్మము - ఈజగతిన్ - శాసించున్ - త్వదీయాజ్ఞన్ -

ప్ర॥ ఆముల్లోకములందున్, ఆ = సుప్రసిద్ధములయిన, ముల్లోకము అందున్ = స్వర్గ మర్త్య పాతాళములను మూడు లోకముల యందును, ఆచరణమే = వేదములయందును శాస్త్రములందుఁ జెప్పఁబడినట్లు నడచుకొనుట చేయుటయే, ఆత్మస్వరూపంబు, ఆత్మ = తనయొక్క, స్వరూపంబు = ఆకారము, కాన్ = అగుచుండఁగా, లోనై = సూక్ష్మశరీరమందు (మనోగ ప్రాణాదులయందు) కనుంగొనఁగన్ = చూచుటకు, ఐ = ఒప్పి, లోకంబులన్ నిల్పు తత్ క్షేమాకారము, లోకములన్ = పదునాలుగు భువనములను, నిల్పు = ఎడతెగకుండ నిలువఁబెట్టఁగలదియు, తత్ = ఆప్రపంచముల యొక్క, క్షేమ = క్షేమము. ఆకారము = నిలువు గలదియునగు, ధర్మము = పురుషార్థములలో ముఖ్యమైనది. త్వదీయాజ్ఞన్ = నీచేఁ జెప్పిన వేదశాస్త్రములను ఆజ్ఞారూపమైన శాసనముచే, ఈజగతిన్ = ఈ భూమండలమునందు, శాసించున్ = శిక్షించుచుండును.

ఇనుము నయస్కాంతమాకర్షించినట్లు ధర్మము సర్వజీవులను నాకర్షించి నడపఁబెట్టును. మఱియు మనుజులు ధర్మము ననుసరింపఁదగును గాని మనుజులను ధర్మమనుసరించుట యసంభవము. మీ శాసనమైన వేదమందున్న విశేషములను వివరించి బోధించుచు లోకములకు క్షేమము కలిగించు చుండును.

శా॥ కామంబర్థము ధర్మయుక్తమగుచోఁ గల్పద్రుమంబేయగుఁ
గామంబర్థము నేకమైన జగముల్ కాలాహి వాతం బడుఁ
ధీమేధో బలయుక్తి దీనినెఱుఁగం దీఱుంబశుత్వంబు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ !

ప॥ కామంబు - అర్థముఁ - ధర్మయుక్తము - అగుచోఁ - కల్ప ద్రుమంబు - ఏ - అగుఁ - కామంబు - అర్థముఁ - ఏకము - ఐనఁ - జగముల్ - కాలాహివాతఁ - పడుఁ - ధీమేధోబలయుక్తిఁ - దీనిఁ - ఎఱుఁగఁ - తీఱుఁ - పశుత్వంబు -

ప్ర॥ కామంబు = కోరిక, అర్థము = ద్రవ్యమును, ధర్మయుక్తము = ధర్మముతోఁగూడినది, అగుచోఁ = అయినట్లయితే, కల్పద్రుమంబే = అడిగినదెల్ల సమకూర్చు కల్పవృక్షమువంటిదే యగును. కామంబు = కోరిక, అర్థము = ద్రవ్యమును, ఏకమైనఁ = ఒక్కటియగుచోఁ. (సద్వినియోగము కానిచో) జగముల్ = పదునాలుగు భువనములును, కాలాహి వాతఁ, కాల = మృత్యువను, అహి = నల్లత్రాచుయొక్క, వాతఁ = నోటియందు, పడుఁ = పడిపోవును. ధీమేధోబలయుక్తిఁ, ధీ = నవనవోన్మేషశాలియగు బుద్ధియొక్క, మేధః = మెదడుయొక్క, బల = బలముతోడి, యుక్తిఁ = సంబంధముచేత, దీనిఁ = ఈవిషయమును, ఎఱుగఁ = తెలిసినచో, పశుత్వంబు = విధినిషేధములను తెలియక ప్రవర్తించుట, తీఱుఁ = నశించును.

పురుషార్థములలోఁ జేరిన యర్థకామములు (కోరిక, ద్రవ్యము) మొదలిదియైన ధర్మముతోఁ గూడియున్నప్పుడు, కల్పవృక్షమువలె మనోభీష్టముల నెఱవేర్చును. అట్లుగాక తమకు తామే కలసియున్నచో, ధర్మము శూన్యమగుట, లోకము నశించును. బుద్ధిబలముచే నీవిషయమును గుర్తెఱింగిన సంపూర్ణ జ్ఞానవంతుఁడై తరించును.

శా॥ నోముల్ నోమి కృశించి కష్టపడి యె న్నోపాట్లపాలై శుభ
శ్రీమేల్కొల్పుచు నేలుకోఁగల మహాప్రేమ స్వరూపంబు జి
హ్వామాధుర్యము కన్నతల్లి కెనయౌ నా? స్వర్గముఁ బర్గ! దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ నోముల్ - నోమి - కృశించి - కష్టపడి - ఎన్నోపాట్లపాలు - ఐ - శుభశ్రీన్ - మేల్కొల్పుచున్ - ఏలుకోన్ - కల మహాప్రేమ స్వరూపంబు - జిహ్వామాధుర్యము - కన్నతల్లికి - ఎన - ఔన్ - ఆ - స్వర్గమున్ - భర్గ -

ప్ర॥ నోముల్ = అనేక వ్రతములు, నోమి = నోచి, కృశించి = ఉపవాసములచే నియతాహారములచే చిక్కిపోయి, ఎన్నో పాట్ల పాలు = ఎన్నోవిధములయిన బాధలకువశము, ఐ = అగుచు, కష్టపడి = తనకొఱకు నలుగురును చెప్పిన యట్లు శ్రమముయినను అనుభవించి, శుభశ్రీన్ = మేలనెడు సంపదను, మేల్కొల్పుచున్ = కలుగఁ జేయుచు, ఏలుకోన్ = రక్షించుటకు, కలమహాప్రేమస్వరూపంబు కల = ఒప్పుచున్న, మహా = గొప్పయయిన ప్రేమ = వాత్సల్యముయొక్క, స్వరూపంబు = ఆకారమైనదియు, జిహ్వామాధుర్యము, జిహ్వ = నాలుకయొక్క, మాధుర్యము = రుచియునైన, కన్నతల్లికి = కన్నయమ్మకు, స్వర్గమున్ = దేవలోకమేనియు, ఎన = సరి, ఔనా = అగునా! భర్గ! శి

తాను పుట్టుటకయి తన తల్లి యెల్ల వ్రతములను ఉపవాసములను సలిపిసలిపి శ్రమము సహించి గర్భశోకమున నవమాసములు మోసి పుట్టిన తరువాతఁదనకు జబ్బులేకున్నను పథ్యముననుండి నోముకట్టుకొని యింతవాని నంతవానిఁగాఁ బెంచి కొడుకునుజేసి సత్యనము లోఁగూర్చి కనులపండువుగా నలంకరించి చూచుకొను స్త్రీరూపముయిన మహాప్రేమ, తల్లితో స్వర్గమేనియు సామ్యముఁ జెందజాలదు,

శా॥ క్షేమంబుం గలిగించు నోషధివలెం జేతఃప్రమోదావహం
బౌ మోచాఫలమైన పల్కుబడి సత్యంబుం బ్రబోధించుచుౝ
నీమేనేయగుఁ గన్నతండ్రి శ్రుతిని ర్ణిద్రాత్మ విజ్ఞాన దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ క్షేమంబున్ - కలిగించు నోషధి - వలెన్ - చేతఃప్రమోదావహంబు - ఐ - మోచాఫలము - ఐన పల్కుబడిన్ - సత్యంబున్ - ప్రబోధించుచున్ - నీమేను - ఏ - అగున్ - కన్నతండ్రి - శ్రుతి - నిర్ణిద్రాత్మ విజ్ఞాన!

ప్ర॥ క్షేమంబున్ = ఆరోగ్యమును, కలిగించునోషధివలెన్ = కలుగఁజేయునట్టి గొప్ప చెట్టుతీగయువలె, చేతఃప్రమోదావహంబు, చేతః = మనస్సునకు, ప్రమోద = సంతోషమునకు, ఆవహంబు = కలిగించునది, ఔ మోచాఫలమైన పల్కుబడిన్, ఔ = అయినట్టి, మోచాఫలము = చక్రకేళి యరటిపండువంటిది, ఐన పల్కుబడిన్ = అయినట్టి వాక్యములతో, సత్యంబున్ = యథార్థమయినదానిని, ప్రబోధించుచున్ = బాగుగాఁ దెలియఁజేయుచు, కన్నతండ్రి = తన్ను కనినతండ్రి, శ్రుతినిర్ణిద్రాత్మ విజ్ఞాన, శ్రుతి = వేదములయందు, నిర్ణిద్ర = మేల్కొనియుండెడు, ఆత్మ = నీసంబంధమయిన, విజ్ఞాన = స్వరూపమును, తెలిసికొనెడు తల్లీ! తండ్రీ! నీమేనే = నీశరీరమే, అగున్ = అగుచున్నాడు.

గొప్ప వనమూలికవలె క్షేమము గలిగించుచు మనమున కానందము గలిగించు మంచి తియ్యని పలుకుబడితో సత్యము యొక్క స్వరూపమిట్టిదని బోధించు కన్నతండ్రి మీ మనుజమూర్తియని చెప్పనగు.

శా॥ తాముప్పాటలబుద్ధికిం దగిన చందానం బ్రబోధించుచున్
ప్రేమన్ వృద్ధికివచ్చు పద్ధతుల రూపింపన్ గురుండౌ గురు
స్వామిన్ శిష్యుఁడునిన్నుఁగాఁదలఁపఁడాశ్చర్యంబగున్ నేఁడుదు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా ! హారహీరాకృతీ!

ప॥ తాన్ - ముప్పాటలన్ - బుద్ధికిన్ - తగినచందానన్ - ప్రబోధించుచున్ - ప్రేమన్ - వృద్ధికిన్ - వచ్చుపద్ధతులన్ - రూపింపన్ - గురుండు - ఔగురుస్వామిన్ - శిష్యుఁడు - నిన్నున్ - కాన్ - తలపఁడు - ఆశ్చర్యంబు - అగున్ - నేఁడు.

ప్రతి॥ తాన్ = తాను, ముప్పాటలన్ = మూడుకోలలయందున, బుద్ధికిన్ = శిష్యుడు గ్రహించు బుద్ధివిశేషమునకు, తగిన చందానన్ = తగునట్టిరీతిగా, ప్రబోధించుచున్ = బాగుగాఁ దెలియఁ జేయఁదగిన విశేషములను తెలియఁజేయుచు, ప్రేమన్ = బిడ్డయందలి వాత్సల్యముచే, వృద్ధికిన్ = పయికి, వచ్చుపద్ధతులన్ = వచ్చునట్టి మార్గములను, రూపింపన్ = ఇది యిట్లని నిర్ణయించి చెప్పుటను, గురుండు = బృహస్పతివంటివాఁడు, ఔగురుస్వామిన్ = అయినట్టి గురూత్తముని, శిష్యుఁడు = శిష్యుఁడగువాఁడు, నిన్నుఁగాన్ = నీ స్వరూపముగాను, తలఁపఁడు = భావింపఁడు, నేఁడు = ఈ కలికాలమందు, ఆశ్చర్యంబు = అద్భుతము, అగున్ = అగుచున్నది.

ముప్పూటలయందు నెట్లు చెప్పిన సులభముగాఁ దెలియునో అట్లు బోధించుచు బృహస్పతివలెఁ దానుబాగుపడు పద్ధతులిట్లనుచు నిరూపించు గురువును శిష్యుఁడీ కలికాలమందు నీ మూర్తిఁగా భావింపఁ జాలకున్నాడు.

శా॥ ప్రేమన్ వెల్లడిజేయుచున్ సెలవులన్ బెల్లుబ్బుపాల్నుర్వులన్
మోముంజేరిచి తల్లి పాలపొదుగున్ ముద్దైన లే లేఁగ పా
లౌ మేల్పాలును విల్చువాఁడు మనుజుండౌనా మహాదేవ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ ప్రేమన్ - వెల్లడిన్ - చేయుచున్ - సెలవులన్ - పెల్లుబ్బు పాల్నుర్వులన్ - మోమున్ - చేరిచి - తల్లిపాలపొదుగున్ - ముద్దు - ఐన లేలేఁగపాలు - ఔ మేల్పాలున్ - ఈ - విల్చువాఁడు మనుజుండు - ఔను - అ - మహాదేవ- దు

ప్ర॥ సెలవులన్ = పెదవులయందు, పెల్లు = అధికముగా, ఉబ్బు పాల్నుర్వులన్ = పైకి పొంగి పొరలు పాలయొక్క నురుగులచే, ప్రేమన్ = తల్లియందలి భక్తివిశేషమున, వెల్లడిన్ = ప్రకటమగు నట్లుగా, చేయుచున్ = పొనరించుచు, తల్లిపాలపొదుగున్ = తల్లియొక్క పాలపొదుగును, మోమున్ = ముఖమును, చేరిచి = ప్రవేశపెట్టి, ముద్దు= చూచుటకానందము, ఐనలేలేఁగ = అయినట్టి పసిదూడయొక్క, పాలు= వంతయిరొప్ప భాగము, ఔ మేల్పాలును= అయినట్టి ప్రశస్తమయిన పాలను, విల్చువాఁడు = అమ్ముకొనువాఁడు, మనుజుండు = మనుష్యుడు, ఔనా = అగునా? మహాదేవ! = సర్వదేవతా ప్రభూ! కాదు.

పెదవుల ప్రక్కలచే ముద్దులొలికించుచు పాలు దాగునప్పు డధిక ముగాఁ బైకి పొంగిపొరలు నురుగులతో దన తల్లి పాలపొదుగులో మోము జేర్చి దూడ త్రాగవలసిన పాలుగూడ దాని నోరుఁగట్టి తాను తీసుకొని యమ్ముకొను కఠినుఁడును మనుష్యుఁడగునా!

శా॥ శ్రీమేదఃపరిపుష్టిఁ గూర్పఁగల సు క్షీరంబులం గోల్పుచున్
భూమిన్ దున్నఁగభూరిభారముమెడన్ మోయన్ సమర్థంబులై
సోమస్వచ్ఛములైన వత్సముల నిచ్చుం గాదె గోమాత దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ శ్రీమేదః పరిపుష్టిన్ - కూర్పన్ - కలసుక్షీరంబులన్ - గోల్పుచున్ - భూమిన్ - దున్నన్ - కన్ - భూరిభారము - మెడన్ - మోయన్ - సమర్థంబులు - ఐ - సోమస్వచ్ఛములు - ఐనవత్సములన్ - ఇచ్చున్ - కాదు - ఎ - గోమాత -

ప్ర॥ గోమాత = గోవను పేరుగలతల్లి, శ్రీమేదః పరిపుష్టిన్, శ్రీ = శరీరమునకు, ఆత్మకును వర్చస్సును, మేదః = మెదడునకు, పరిపుష్టిన్ = సంపూర్ణమయిన బలమును, కూర్పన్ = సమకూర్చుటకు, కలసుక్షీరంబులన్, కల = సమర్థములయిన, సుక్షీరంబులన్ = మేలయినపాలను. గోల్పుచున్ = ఎల్లవారిచే ననుభవింపఁ జేయుచు, భూమిన్ = నేలను, దున్నఁగన్, = దున్నుటకును, భూరిభారమున్, భూరి = అధికమయిన, భారము = బరువును, మెడన్ = మెడయందు, మోయన్ = వహించుటకును, సమర్థంబులు = బలముకలవి, ఐ=అగుచు, సోమస్వచ్ఛములు, సోమ= చంద్రునివలె. స్వచ్ఛములు = పరిశుద్ధములు, ఐనవత్సములన్ = అయినట్టి కోడెదూడలను, ఇచ్చున్ గాదె!=ప్రజలకందఱకును నొసంగుచుండును గదా.

సంపదలను బుద్ధిబలమును శరీరారోగ్యమును గలిగించుపాలను వ్యవసాయమొనర్పను బరువులను లాగుటకును సారముగల కోడెదూడలను నిచ్చునట్టితల్లియైన గోవునకు సరివచ్చునది జగమున యందును గానఁబడదు.

శా॥ మైమైరాయుచుఁ గర్ణ పుచ్ఛముల స మ్యక్ప్రీతిమై ద్రిప్పుచున్
గోమైపయ్యెర నీ రెలుంగు లిడునొ క్కుల్ బీటిమేఁతన్ మొగిన్
రోమంథం బొనరించు గోచయము దృగ్రూపంబురూపించు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ మై - మై - రాయుచున్ - కర్ణపుచ్ఛములన్ - సమ్యక్ప్రీతిమై - త్రిప్పుచున్ - గోమై - ఐ - పయ్యెరన్ - ఈరెలుంగులు - ఇదునొక్కుల్ బీటిమేఁతన్ - మొగిన్ - రోమంథంబు - ఒనరించు - గోచయము - దృగ్రూపంబు - రూపించున్ -

ప్ర॥ మై = ఒక గోవుశరీరముతో, మై = మఱొక గోవు శరీరమును, రాయుచున్ = రాచుకొనుచు కర్ణపుచ్ఛములన్, కర్ణ = చెవులను, పుచ్ఛములన్ = తోఁకలను, సమ్యక్ప్రీతిమై = మిక్కిలి సంతోషముతో, త్రిప్పుచున్ - అటునిటు నాడించుచు, గోమై = సవసత్త్వము గలిగి, పయ్యెరన్ = మలయమారుతముచేత, ఈరెలుంగులు = సన్నని ధ్వనులు, ఇదునొక్కుల్ బీటిమేఁతన్, ఇదు = ఒసగునట్టి, నొక్కుల్ = చిన్ని యలలవంటి నొక్కులుగల, బీటిమేఁతన్ = బీళ్ళయందైన మొలపచ్చిక పట్టయందు, మొగిన్ = వరుసగా. రోమంథంబు = నెమరును, ఒనరించున్ = పెట్టునటువంటి, గోచయము = గోవుల సమూహము (అలమందలు) దృగ్రూపంబు = కంటికి రూపమునకుఁ గల సంబంధమును, రూపించున్ = నిర్ణయము చేయును (కన్నులపండు వొనరించుచుండును.)

ఒక గోవుతో నొకటి యొత్తికొనుచు సంతోషముచేఁ జెవులను తోఁకలను ద్రిప్పికొనుచు గాలికి ఈలవంటి సన్నని మ్రోఁతతో నిగనిగ మనుచు నొక్కులు నొక్కులుగఁ జలించు మొలలోఁతు పచ్చిక బీళ్ళయందు నెమరు పెట్టుట చూపుగల వారి చూపులను సఫలంబులను జేయుచుండును.

శా॥ ఈముల్లోకములందు నెన్నఁగనుగోవే జీవరత్నంబు గో
వే మందారము గోవె మేలుసిరి గోవే భూమి సర్వస్వమం
చే ముమ్మాఱువచింతుగట్టిగను బ్రోయింతున్ యశోఢక్క దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ ఈముల్లోకములందున్ - ఎన్నన్ - కన్ - గోవు - ఏ - జీవరత్నంబు - గోవు - ఏ - మందారము - గోవు - ఎ - మేలు - సిరి - గోవు - ఏ - భూమి - సర్వస్వము - అంచు - ఏన్ - ముమ్మారు - వచింతున్ - గట్టి - కన్ ఉ- బ్రోయింతున్ - యశోఢక్కన్ -

ప్ర॥ ఈ ముల్లోకములందున్ = కన్పించుచున్న యీ స్వర్గ మర్త్య పాతాళలోకములయందు, ఎన్నఁగన్ = విచారించిచూడఁగా, గోవే= ఆవే, జీవరత్నంబు = ప్రాణప్రదమయిన మణివంటిది, గోవే = ఆవే, మందారము = కల్పవృక్షము వంటిది గోవె = ఆవే, మేలు = క్షేమమునొసఁగు స్వరూపము. సిరి = మహాలక్ష్మి, గోవే = ఆవే, భూమి = భూదేవితో సమానమయినది, సర్వస్వము = సర్వధనము, అంచున్ = అనుచు, ముమ్మారు = త్రికరణశుద్ధికి గుర్తుగా మూడుపర్యాయములు, గట్టిగన్ = దృఢముగా, వచింతున్ = చెప్పెదను. యశోఢక్కన్, యశః = కీర్తి యను, ఢక్కన్ = చేతితో మ్రోగించు వాద్యవిశేషమును, మ్రోయింతున్ = అందఱను తెలియునట్లు ప్రకటింతును.

మూఁడులోకములందును విచారించిచూడ గోవే చింతామణి, గోవే కల్పవృక్షము. గోవే శుభస్థానము. గోవే సంపద. గోవే సారవంతిమయిన భూమి. వేయేలా! సర్వధనము గోవేయని త్రికరణశుద్ధిగాఁ జెప్పఁగలను. ఇంతియు కాక గోవుల కీర్తియను ఢక్కను ఎల్లచోట్ల బ్రోయింపగలను.

శా॥ ఆ మంత్రించిన యంతభక్తిని హవిష్యంబున్ లసత్షడ్రస
శ్రీ మిశ్రంబగు భోజనమ్ముల నవిచ్ఛిన్నంబుగా మున్ను వి
శ్వామిత్రుంగృత వీర్యపుత్రు గవి చేయన్లేదె సాశ్చర్యు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ ఆ మంత్రించిన యంతన్ - భక్తిన్ - ఇ - హవిష్యంబున్ - లసత్షడ్రస శ్రీమిశ్రంబు - అగుభోజనమ్ములన్ - అవిచ్ఛిన్నమ్ము - కాన్ - మున్ను - విశ్వామిత్రున్ - కృతవీర్య పుత్రున్ - గవి - చేయన్ - లేదు - ఎ

ప్ర॥ భక్తిన్ = తనయందు గాఢమయిన విశ్వాసముతో. ఆమంత్రించిన యంతన్ = తన్ను సంబోధించి పిలిచినంత మాత్రమున. హవిష్యంబున్ = యజ్ఞములకు భగవన్నివేదనమునకు తగు పదార్థములను, నెయ్యి, పాలు పెరుగులను, లసత్ షడ్రస శ్రీ మిశ్రంబు, లసత్ = ప్రకాశించునట్టి. షట్ = ఆరువిధములయిన, రస = కారము, పులుపు, తీపి, చేదు, వగరు, ఉప్పను, అను వానియొక్క శ్రీ = రుచిసంపత్తితో, మిశ్రంబు = కలిసియుండునట్లు, అగు భోజనమ్ములన్ = అయినట్టి భోజనములను, అవిచ్ఛిన్నంబు = తెంపు లేకుండునట్లు, మున్ను = పూర్వము, గవి = నందినీధేనువు. విశ్వామిత్రున్ = వశిష్ఠాశ్రమమందు, విశ్వామిత్రుఁడను మునిని, కృతవీర్య పుత్రున్ = జమదగ్ని యాశ్రమమందు, కార్థవీర్యార్జునుని, సాశ్చర్యున్ = అచ్చెర్యుతోఁ గూడికొనిన వానినిఁగా, చేయున్ లేదె = ఒనరించ లేదా.

పూర్వము వశిష్ఠాశ్రమమందును, జమదగ్న్యాశ్రమమందును నందినీ ధేనువు పిలిచినంత మాత్రమున హవిస్సులను ఆరురసములతో (తీపి, కారము, ఉప్పు, పులుపు, చేదు, వగరు) కూడి కమ్మఁదనము గలిగిన యాహార పదార్థములను వేనవేలు తనియునట్లుగా కల్పించి సైన్యయుక్తుఁడయిన విశ్వామిత్రునకును కార్తవీర్యార్జునునకును మిక్కిలి యాశ్చర్యమును గలిగించెను.

శా॥ కామంబుల్ సఫలంబులన్ సలుపు తోకల్ పొల్చుప్రా
ధాన్యపుం
బ్రామాణ్యంబెఱిగించు శృంగములు నొప్పన్నాల్గుపాదంబులన్
భూమిందిర్గెడు ధర్మదేవతలుకావో .గోవులెన్నంగ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ కామంబుల్ - సఫలంబులన్ - సలుపుతోఁకల్ - పొల్చు ప్రాధాన్య పుం బ్రామాణ్యంబు - ఎఱిగించుశృంగములున్ - ఒప్పన్ - నాల్గు పాదంబులన్ - భూమిన్ - తిర్గెడుధర్మదేవతలు - కావు - ఓ - గోవులు - ఎన్నన్ - కన్

ప్ర॥ కామంబుల్ = కోరికలను, సఫలంబులన్ = ఫలములతో (సిద్ధులతో) కూడినవానినిఁగా, సలుపుతోఁకల్ = పొనరించుశక్తిగల పుచ్ఛములును, పొల్చుప్రాధాన్యపుంబ్రామాణ్యంబు, పొల్చు = ప్రకటమయిన, ప్రాధాన్యపుం బ్రామాణ్యంబు = ముఖ్యత్వమునకు మూల స్థానమైయుండుటను, ఎఱిఁగించుశృంగములు = తెలియఁజేయఁగల కొమ్ములును, ఒప్పన్ = తనరుచుండఁగా, గోవులు = ఆవులు, ఎన్నఁగన్ = బాగుగ విచారించి చూడ, భూమిన్ = భూమండలమునందు, తిర్గెడు ధర్మదేవతలు = తిరుగుచున్న ధర్మదేవతలు, కావో = కాకుండునా? తప్పకయగును.

మఱియును తోఁకలతాఁకుచే సర్వజనుల కోరికలీడేరఁ జేయుచును కొమ్ములచేఁ బ్రాధాన్యమెఱిగించుచు భూమియందు నాల్గుపాదములతోఁ దిరుగు ధర్మదేవతలు గాని విచారించి చూడ గోవులు చతుష్పాదజంతువులు కావు.

శా॥ గోమూత్రంబు సమస్తపాపమయముల్ కుష్ఠాదులంబాచు మా
యామేయంబు భయంబు గోమయము మాయం జేయు గోధూళి ధూ
ళీ మిథ్యాంబుదపంక్తిమారుతముమౌళి స్రక్కలాపేందు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా। హారహీరాకృతీ!

ప॥ గోమూత్రంబు - సమస్తపాపమయముల్ - కుష్ఠాదులన్ - పాచున్ - మాయామేయభయంబు - గోమయము - మాయన్ - చేయున్ - గోధూళి - ధూళీమిథ్యాంబుదపంక్తిమారుతము - మౌళిస్రక్కలాపేందు దుర్గామల్లేశ్వర.

ప్ర॥ గోమూత్రంబు = పవిత్రమయిన యావుపంచితము, సమస్తపాపమయముల్, సమస్త = వివిధములయినవియు, పాపమయముల్ = పాపముయొక్క స్వరూపములయినవియు, నగు, కుష్ఠాదులన్ = కుష్ఠు మొదలయిన రోగములను, పాచున్ = నశింపజేయును, గోమయము = అవుపేడ, మాయామేయభయంబు, మాయా = మాయవలె విచిత్రము లయిన భూతములవల్ల గలుగు, అమేయ=పోల్కలేని, భయంబు= వెలుపును, మాయన్ = నశించిపోవునట్లు గాను, చేయన్ = పొనరింపజాలును, మౌళి స్రక్కలాపేందు దుర్గామల్లేశ్వర, మౌళి = కిరీటమందు, స్రక్ = పూదండ యును, కలాప = అలంకారముగానయిన, ఇందు = రేఖామాత్రచంద్రుడుడు కల, దుర్గా। = కనకదుర్గాదేవీ। మల్లేశ్వర = మల్లేశ్వరదేవా! గోధూళి, గో = అవుల కాలిగిట్టలనుండివచ్చు, ధూళి = పరాగము, ధూళీమిథ్యాంబుదపంక్తిమారుతము, ధూళీ = పాపములను, మిథ్యా = వ్యాజముగల, అంబుదపంక్తి = మేఘసముదాయమునకు, మారుతము = మహావాయువు వంటిది.

అవుపంచితము పాపరూపములయిన కుష్ఠు మొదలగు నెల్లరోగముల రూపుమాపును. గోమయము మాయవల్లనైన భయమును పోగొట్టును. గోవుల గిట్టలవలన బుట్టుధూళి (దుమ్ము) పాపములను మబ్బులను తుత్తునియలొనఱ్చుటకు గాలివంటిది.

శా॥ సామోదంబగు గోఘృతంబొసఁగుదీ ర్ఘాయుష్యమున్ సారమున్
భూమంబుం బొనరించుఁబాలుఁదధి సంపూర్ణప్రసాదత్వమున్
ధామంబున్ సమకూర్చుసత్కవిగవీ తౌర్యత్రికస్తుత్య దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా। హారహీరాకృతీ!

ప॥ సామోదంబు - అగు గోఘృతంబు - ఒసఁగున్ - దీర్ఘాయుష్యమున్ - సారమున్ - భూమంబున్ - పొనరించున్ -- పాలు - దధి - సంపూర్ణప్రసాదత్వమున్ - ధామంబున్ . సమకూర్చున్ - సత్కవిగవీ తౌర్యత్రికస్తుత్యా - దుర్గా! - మల్లేశ్వర! సర్వదేవ పరివారా! - హారహీరాకృతీ!

ప్ర॥ సామోదంబు = పరిమళముతోఁ గూడుకొనిన, గోఘృతంబు= ఆవునెయ్యి, దీర్ఘాయువున్ = చాలాకాలము జీవించియుండుటను, ఒసఁగున్ = కలుగఁజేయును, పాలు = ఆవుపాలు, సారమున్ = దేహబలమును మనోబలమును, భూమంబున్ = అధికమయినదానినిగా, పొనరించున్ = చేయును, దధి = ఆవుపెరుగు, సంపూర్ణప్రసాదత్వమున్ = నిండైనస్వచ్ఛత్వమును, ధామంబున్ = కాంతివిశేషమును, సత్కవిగవీతౌర్యత్రికస్తుత్యా!, సత్కవి = మహాకవులయొక్క, గవీ = ఛందోయుక్తమైనసకలకల్పనాదులతోఁ గూడిన వాఙ్మయముచే, తౌర్యత్రిక = వాద్యగీతనాట్యములచేత, స్తుత్యా కొనియాడఁదగిన తల్లీ! తండ్రీ! సమకూర్చున్ = కలుగఁజేయును,

పరమళముతోఁ గూడిన యావునెయ్యి యాయుష్యమును వృద్ధిఁజేయును. పాలు మిక్కిలి చేవఁగలిగించును. అవు పెరుగు ఇంపైన స్వచ్ఛత్వము వర్చస్సు (తేజము) కలిగించును.

శా॥ తామంద ల్పొనరించి గోవుల నమం దానంద సాంద్రాత్ముఁడై
నేమంబొప్పఁగ మేఁత నీరు తఱులన్ నిండించుచున్ గాలి రా
నౌమేరన్ విడియించుచుం గను దయా స్యందుండె ధన్యుండు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ తాన్ - మందల్ - పొనరించి - గోవులన్ - అమందానంద సాంద్రాత్ముఁడు - ఐ - నేమంబు - ఒప్పన్ - కన్ - మేఁత - నీరు - తఱులన్ - నిండించుచున్ - గాలిరాన్ - ఔమేరన్ - విడియించుచున్- కనుదయాస్యందుండు - ఎ - ధన్యుండు -

ప్ర॥ తాన్ = తాను, అమందానంద సాంద్రాత్ముఁడు, అమంద = నిండయిన, ఆనంద = సంతోషముచే, సాంద్ర = సంపూర్ణమయిన, ఆత్ముఁడు = హృదయము కలవాఁడు, ఐ = అగుచున్, గోవులన్ = ఆవులను, మందల్ = గుంపులు గుంపులుగా, పొనరించి = ఏర్పఱచి, నేమంబు = నియమము, ఒప్పఁగన్ = ఒప్పునట్లుగా, మేఁత = పచ్చిక మొదలయిన యాహారమును, తఱులన్ = తగిన సమయములయందు, నిండించుచున్ = సమృద్ధమగునట్లు చేయుచు, గాలి = మలయమారుతము, రాన్ = వచ్చుటకు, ఔమేరన్ = అయినట్టి స్థానమునందు, విడియించు చున్ = విశ్రాంతి సుఖమనుభవింపఁ జేయును, కనుదయాస్యందుండె = చూచు కనికరము ప్రవహింపఁ జేయువాఁడె, ధన్యుండు = లోకము నందున్న వారియందఱిలో, మిక్కిలి కృతార్థుఁడని కొనియాడఁబడుచున్నాఁడు.

ఎవఁడు గోవులను మందలు మందలు (గుంపులు)గాఁ జేర్చి మిక్కిలి యానందముతో పొంగుచు తగువేళల మేఁత నీరు తఱుగ లేకుండ సమకూర్చుచు గాలి బాగుగా వచ్చు ప్రదేశములయందు విడియించుచును కంటకత్తులు వైచుకొని కనిపెట్టుచున్నాడో యాదయాశాలియే ధన్యుఁడని చెప్పనగును.

శా॥ మా మేల్మేఁతలకున్కిపట్టులు గదమ్మా బీళ్లు చేల్సేసిర
మ్మా! మర్త్యుల్ వినఁ జెప్పఁ జాలము గదమ్మా దిక్కు నీవే గద
మ్మా! మొఱ్ఱ్ వినుమన్న భావము ననంభారావముల్ తెల్పు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

వి॥ మా మేల్మేఁతలకు - ఉన్కి పట్టులు - కద - అమ్మా! - బీళ్లు - చేల్ - చేసిరి - అమ్మా! - మర్త్యుల్ - వినన్ - చెప్పన్ - చాలము - కద - అమ్మా - దిక్కు - నీవు - ఏ - కద - అమ్మా! - మొఱ్ఱన్ - వినుము - అన్న భావమును - అనన్ - అంభా రావముల్ - తెల్పున్ - దుర్గా

ప్ర॥ అమ్మా! = ఓ తల్లీ; బీళ్ళు = పచ్చిక పట్లు కల ప్రదేశములు, మా మేల్మేఁతలకు - మా మేలైన యాహారపదార్థములకు, ఉన్కిపట్టులు = ప్రధాన స్థానములు, కదమ్మా = ఔను గద తల్లీ! మర్త్యుల్ = మనుష్యులు, చేల్ = తమ పంటకై మాత్రము తయారగునట్లు, పంటచేలుగా, చేసిరి = చేసికొనుచున్నారు, కదమ్మా = ఔను గద తల్లీ, దిక్కు = అనాథలమయిన మాకు సదా యాధారము, నీవే = జగజ్జననివైన నీవే కాని మఱెవ్వరును లేరు, వినన్ = మనుష్యులు చెవిఁబెట్టుకొనుటకు, తగునట్లు, మేము = పశుజాతిలో బుట్టినవారము, చెప్పన్ = చెప్పుటకు చాలము = సమర్థత కలవారము కాము, కదమ్మా = ఔను గద తల్లీ, అయినను, తల్లీ, మొఱ్ఱన్ = మా మనవిని, వినుము = ఆలకింపుము, అను భావమును, అంభారావముల్ = అమ్మాయని స్పష్టముగా పిలుచుచు, తెల్పున్ = ప్రకటపఱచుచుండును.

అవలోకనమున భావముల క్రమమిట్లు తెలియనగును (౧) అమ్మా! దుర్గాదేవీ! బీళ్లు మా మంచి మేఁతల కాధారములైనవి (౨) వానిని చేలుగాఁ జేసి మనుష్యులు నేఁడు ధాన్యము పండించుకొనుచున్నారు (౩) దీనిగూర్చి వివరించి నీతో మనవిచేసికొనుటకు మాకమ్మాయను పదము తప్ప మఱియేపదమును రాదు (౪) కావున మా మొఱను విని రక్షింపగల తల్లి నీవు తప్ప మఱెవ్వరును గానబడరు.

శా॥ తామున్నర్జునుఁడై వధంబునకు శ్రద్ధం గొన్న యస్త్రంబు వి
ల్గా మాంసంబును బెట్టి సాహసికతం గన్నిచ్చి కన్నప్పయై
నీమెచ్చుంగొని కాళహస్తినిలఁడే నీమ్రోలఁ దిన్నండు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా ! హీరహారాకృతీ!

ప॥ తాన్ - మున్ను - అర్జునుఁడు - ఐ - వధంబునకు - శ్రద్ధన్ - కొన్న యస్త్రంబు - విల్ - కాన్ - మాంసంబున్ - ఉ - పెట్టి - సాహసికతన్ - కన్ను - ఇచ్చి - కన్నప్ప - ఐ - నీ మెచ్చున్ - కొని - కాళహస్తిన్ - నిలఁడు - ఏ - నీమ్రోలన్ - తిన్నండు - దుర్గా! మల్లేశ్వర!

ప్ర॥ తాన్ = తాను, మున్ను హస్తినా పట్టణమందు పుట్టినప్పుడు, అర్జునుఁడై = అర్జునుఁడను పేరుకలవాఁడయి, శ్రద్ధన్ = తపస్సునందు కృష్ణద్వైపాయనుఁడు చెప్పినట్లు సలిపినపట్టుదలచే, కొన్నయస్త్రంబు = ద్వంద్వయుద్ధమునందు పరమేశ్వరుని నిన్ను మెప్పించి చేకొనిన పాశుపతమను పేరుగల యస్త్రరాజము, విల్ = ధనుస్సు, కాన్ = ఐయుండఁగాను, మాంసంబున్ = పంది అంకట్లును, పెట్టి = అనుభవింపఁజేసి, సాహసికతన్ = పరీక్షార్థియయిన శివుకంటియందు నెత్తురు ధారగాఁ జూపింపఁ దెంపును జూపింపఁ గలవాఁడగుటచేత. కన్నిచ్చి = తనకన్ను నీకంటియందు నుర్చి, కన్నప్పయై = కన్నప్పయను బిరుదునీచే పొందినవాఁడై. తిన్నఁడు - నాథనాథునకు తంబెరు గుర్రుల కొడుకగు తిన్నండు, నీ మెచ్చున్ = నీ మెప్పును, కొని = కాంచి, కాళహస్తిన్ = కాళహస్తియందు, నీ మ్రోలన్ = నీయెదుట, నిలఁడే = నిలిచియుండఁడా.

పూర్వమర్జునుఁడు జ్ఞాతివధార్థ మీశ్వరునివలన బడసిన పాశుపతమను మహాస్త్ర మీ జన్మమున ధనుస్సుగాధరించి భక్తివిశేషముచేఁ బరమేశ్వరునిచే బందిమాంసము దినపించి యాయన తన్నుఁ బరీక్షింప లింగములో నెత్తురు గారు కంటియందు తన కన్నొసంగి కన్నప్పయైన నాథనాథుని కొడుకు తిన్నఁడు కాళహస్తిలో నీమ్రోల నెలకొని యున్నాఁడు.

శా॥ ఏమీయంచును నెల్ల రబ్రపడఁ బైకేతెంచు వైవస్వతుఁ
డామాంఘ్రింబడఁదన్ని యేలుకొనవే బాలుఁ మృకండూద్భవుఁ
నామప్రీణిత సర్వలోక! సహజానందా! దయాకంద! దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ ఏమీ - అంచున్ - ఉన్ - ఎల్లరు - అబ్రపడన్ - పైకి - ఏతెంచు వైవస్వతున్ - వామాంఘ్రిన్ - పడన్ - తన్ని - ఏలుకొనవు - ఏ - బాలున్ - మృకండూద్భవున్ - నామప్రీణిత సర్వలోక!- సహజానందా!- దయాకంద!- దుర్గా! మల్లేశ్వర! సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!-

ప్ర॥ ఏమీయంచునున్ = ముక్కున వ్రేలిడియేమి యంచును, ఎల్లరు= మహర్షులు దేవతలును, అబ్రపడన్ = ఆశ్చర్య పడుచుండఁగా, పైకి = మార్కండేయుని మీదికి, ఏతెంచు వైవస్వతున్ = దుముకుచు వచ్చు యమధర్మరాజును, వామాంఘ్రిన్ = ఎడమకాలితో, పడన్ = పడిపోవునట్లుగా, తన్ని = కొట్టి, మృకండూద్భవున్ = మృకండు మహర్షి కుమారుఁడయిన, బాలున్ = చిన్నవయస్సు కలవానిని (మార్కండేయుని), నామప్రీణిత సర్వలోక, నామ = కోట్లకొలఁది రూపములతో నున్న 'మహాదేవ' మొదలయిన నామము లుచ్చరించుట చేత, ప్రీణిత = సంతోష పెట్టఁబడిన, సర్వలోక = పదునాల్గు భువనములు కల తల్లీ! తండ్రీ!, సహజానందా = ఏదేశమునం దేకాలమునం దేవ్యాపారమునం దున్నను వదలక యనుభవింపఁబడు నిరతిశయానందము కల, దయాకంద! = కనికరపు గనియైన తల్లీ! తండ్రీ! ఏలుకొనవే = రక్షింపలేదా!

బ్రహ్మ యిచ్చిన యాయుర్దాయము కడచిన వెంటనే పాశము చేఁ బూని తన ప్రాణములను తీసికొని పోవచ్చిన యముని నెడమ కాలితోఁ దన్ని పడఁగొట్టి మహర్షుల యాశీర్వాద బలమును నిలిపి మృకండు కొడుకగు మార్కండేయుని రక్షింపలేదా.

శా॥ చామంతుల్ విరిమల్లె బిల్వములు లక్షల్ కోట్లు పూఁదోఁటలన్
సామీచీన్యముగాఁగఁ గూర్చుకొని స్వచ్ఛంబైన డెందాన నీ
నామంబుంబ్రణవంబునుంగలిపి రాణన్ భక్తిఁబూజింతుర్ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా ! హారహీరాకృతీ!

ప॥ చామంతుల్ - విరిమల్లె - బిల్వములు - లక్షల్ - కోట్లు - పూఁదోఁటలన్ - సామీచీన్యము - గాన్ - గన్ - కూర్చుకొని - స్వచ్ఛంబు - ఐన డెందానన్ - నీ నామంబున్ - ప్రణవంబున్ - ఉన్ - కలిపి - రాణన్ - భక్తిన్ - పూజింతుర్ -

ప్ర॥ చామంతులున్ = హేమంతలక్ష్మి కలంకారములయిన చేమంతి పూవులు, విరిమల్లె = వసంత సమయలక్ష్మి చిఱునవ్వువంటి మల్లికా కుసుమహారాలు, బిల్వములు = గౌరీరూపమున నున్న నీచే నీయఁబడిన విత్తనము వలన భూమండలమున ఎల్లచోట్ల జనించి శుభపరంపరలఁ గలిగించు మారేడు దళములు, మొదలయినవి, లక్షల్ = లక్షలకొలఁదిగాను, కోట్లు = కోట్లకొలఁదిగాను, పూఁదోఁటలన్ = పూలతోటలనుండి, సామీచీన్యముగాగన్ = చీడ ముడుత వాడుట మొదలయిన దోషములు లేకుండునట్లుగా, కూర్చుకొని = సేకరించుకొని, స్వచ్ఛంబు = పరిశుద్ధమయిన, డెందానన్ = మనస్సునందు, నీ నామంబున్ = నీ నామమును, ప్రణవంబున్ = ఓమ్ కారమును, కలిపి = ఏకమొనర్చి, రాణన్ = ఒప్పిదమయిన పద్ధతితో, భక్తిన్ = నీపాదపద్మముల వదలని మనోవృత్తితో, పూజింతుర్ = పూజచేయుచుందురు.

చేమంతులు, మల్లియలు, మారేడు దళములు మొదలయిన వానిని పూదోటలనుండి కోసితెచ్చి కూర్చుకొనిన లక్షపూజలు కోటిపూజలు నీ మంత్రమును ప్రణవముతోఁ గలిపి జపించుచు నెఱపుచుందురు.

శా॥ తామిస్రంబునఁ గూలనీయదు శుభస్థానంబునన్నిల్పు సు
శ్రీమేల్గొల్పునదల్చు భూతభయముల్ శీఘ్రంబుభక్తిప్రసూ
నామోదంబున గందుతేఁటియగు రుద్రాక్షంబు భద్రాక్ష దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా। హారహీరాకృతీ ।

ప॥ తామిస్రంబునన్ - కూలనీయదు - శుభస్థానంబునన్ - నిల్పున్ - సుశ్రీన్ - మేల్గొల్పున్ - అదల్చున్ - భూతభయముల్ - శీఘ్రంబు - భక్తిప్రసూనా మోదంబునగందు తేఁటి - అగున్ - రుద్రాక్షంబు - భద్రాక్ష దుర్గామల్లేశ్వర !

ప్ర॥ భద్రాక్ష = శుభములను కలిగించు చూపుగల తల్లీ! తండ్రీ! రుద్రాక్షంబు = రుద్రాక్షలు, (జాత్యేక వచనము) తామిస్రంబునన్ = తామిస్రమను పేరుగల నరకమునందు, కూలనీయదు = పడిపోకుండఁగా పాడఁగలదు, శుభస్థానంబునన్ = మేలైన పదవియందు (నిల్పున్ = నిలుపఁబెట్టును, సుశ్రీన్ = చాలచయిన సంపదను వర్ధిస్సును, మేల్గొల్పున్ = కలుగఁజేయును, శీఘ్రంబు = వెంటనే, భూతభయముల్ = పిశాచాదుల వల్లనైన జంకును, అదల్చున్ = నిశ్శేషముగా నశింపఁజేయును, భక్తి ప్రసూనామోదంబున గందు తేఁటి, భక్తి = మీయందలి నిశ్చల భక్తియను, ప్రసూన = పుష్పవిశేషముయొక్క, ఆమోదంబునన్ = పరిమళమునందు, గందుతేఁటి = గండుతుమ్మెద, అగున్ - ఆగును.

రుద్రాక్షలు ధరించినవారిని నరకకూపమునఁ బడనీక రక్షించును. మేలునందు నెలకొల్పును. సంపదలను గలిగించును. వెంటనే గాలిభయమును పోఁగొట్టును. భక్తియను పుష్పముమీద గండుతుమ్మెదయై రసముఁ గ్రోలుచుండును,

శా॥ నీమూర్ధంబునఁ బొల్చుచంద్రరుచియై నిర్యజ్జటాజూటగం
గా మోఘాంబుఝరీప్రకాశ మయి భద్రాయుః కుమారాత్మతే
జో మూలంబగు భస్మమెన్నఁదరమా శుద్ధాంతరంగస్థ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ నీ మూర్ధంబునన్ - పొల్చుచంద్రరుచి - ఐ - నిర్యజ్జటా జూట గంగా మోఘాంబు ఝరీ ప్రకాశము - అయి - భద్రాయుః కుమారాత్మ తేజోమూలంబు - అగుభస్మము - ఎన్నన్ - తరము - ఆ - శుద్ధాంతరంగస్థ -

ప్ర॥ నీ మూర్ధంబునన్ = ఆకాశ రూపమయిన నీతలయందు, పొల్చు చంద్రరుచి, పొల్చు = ప్రకాశించు, చంద్ర = బాలచంద్రుని యొక్క, రుచి = వెన్నెల, ఐ - అగుచు, నిర్యజ్జటా జూటగంగా మోఘాంబు ఝరీ ప్రవాహము, నిర్యత్ = పైనుండి జాలుగా బయలుదేరి, జటాజూట = జడల గుంపునందు నెసఁగు, గంగా = గంగానదియొక్క, అమోఘ = అడ్డులేని, అంబు = ఉదకములయొక్క, ఝరీ = ప్రవాహము యొక్క, ప్రకాశము = కాంతి విశేషమా, అయి = అగుచు, భద్రాయుః కుమారాత్మ తేజోమూలంబు, భద్రాయు వను రాజ కుమారునకు (సవతి తల్లులు పెట్టించిన విషముచే నశించుటకు సిద్ధపడిన వానికి) ఆత్మ = స్వకీయమయిన, తేజః = క్షాత్ర ప్రకాశము బ్రహ్మ వర్చస్సును కలిగించుటకు, మూలంబు = కారణము, అగు భస్మము = అయిన విభూతి, శుద్ధాంతరంగస్థ = పరి శుద్ధమయిన హృదయ మందుండు తలిదండ్రులారా, ఎన్నన్ = ఎంచుటకు, తరమా = శక్యమగునా?

మీ తలయందలి చంద్రుని వెన్నెలవలె జడలయందు జాలొక్కని ప్రవహించు గంగా ప్రవాహము రీతి స్వచ్ఛమై శత్రువు తినిపించిన విషముచేఁ గృశించిన భద్రాయువను రాజ కుమారునకు సంపూర్ణాయు రారోగ్యములను ఋషభ యోగీశ్వరుని వలనఁ బడయఁజేసిన భస్మ ప్రభావమా చెప్పశక్యమగునా?.

శా॥ ఆమోక్షంబను సౌధమెక్కుటకు నగ్ర్యంబైన సోపాన మా
యీమూర్తుల్ కనుదోయిఁదోఁచునవినీవేయంచుబోధించుఁజూ
నీమంత్రంబు చరాచరప్రకట జన్మిస్తోమజప్యంబు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా ! హారహీరాకృతీ!

ప॥ ఆమోక్షంబు - అనుసౌధము - ఎక్కుటకున్ - అగ్ర్యంబు - ఐనసోపానము - ఆయీమూర్తుల్ - కనుదోయిన్ - తోఁచున - నీవు - ఏ - అంచున్ - బోధించున్ - చూ - నీ మంత్రంబు - చరాచరప్రకట జన్మిస్తోమ జప్యంబు - దుర్గా! - మల్లేశ్వర!.

ప్ర॥ నీ మంత్రంబు = నీ సంబంధమయిన మంత్రంబు (పంచాక్షరి) ఆమోక్షంబు, ఆ=సుప్రసిద్ధమయిన, మోక్షంబు= మోక్షము, అనుసౌధము= అనునట్టిమేడను, ఎక్కుటకున్=ఆరోహించుటకు, అగ్ర్యంబు= మొట్టమొదలిది యయిన, సోపానము = మెట్టు, ఆయీమూర్తుల్ = పదునాలుగు లోకముల యందలి యాకారములన్నియు, కనుదోయిన్ = కన్నుగవయందు, తోఁచునవి=స్ఫురించునవి యెల్లను, నీవే యంచున్=నీవనుచు, బోధించుఁజూ= తెలియఁజేయుచుండును కాబట్టి, చరాచర ప్రకటజన్మిస్తోమ జప్యంబు, చరాచర = స్థావరజంగమ రూపముగానుండి, ప్రకట = స్ఫుటముగా దెలియుచున్న, జన్మి = ప్రాణులయొక్క, స్తోమ = సమూహముచేత, జప్యంబు = సర్వకాలమును వదలక జపింపఁదగి యున్నది.

పంచాక్షరి. మోక్షమను మేడయెక్కుటకు పై మెట్టు-కదలునవియును కదలనివియును నగు ప్రపంచములలోని ప్రాణులందు రత్నమాలికలోని సూత్రము (దారము) వలెనున్న మీ స్వరూపమును జూపించును.

శా॥ భూమిన్మర్త్యుని నెన్నుచో రసనయేమో పల్కఁబిట్టుల్కు నీ
దౌ మాహాత్మ్యము నెన్నఁబూన్కొన సహస్రాకారముల్
పూనుమే
మే మేమేయని శబ్దముల్ తమకుతామే సన్నిధింజేయు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ భూమిన్ - మర్త్యునిన్ - ఎన్నుచోన్ - రసన - ఏమి - ఓ - పల్కన్ - బిట్టు - ఉల్కున్ నీది - ఔ మాహాత్మ్యమున్ - ఎన్నన్ - పూన్కొనన్ - సహస్రాకారముల్ - పూనున్ - మేము - ఏ - మేము - ఏ - అని - శబ్దముల్ - తమకు - తాము - ఏ - సన్నిధిన్ - చేయున్ -

ప్ర॥ భూమిన్ = భూమండలమందు, మర్త్యునిన్ = ఒకానొక మనుష్య మాత్రుని, ఎన్నుచోన్ = స్తోత్రము చేయుటకు ప్రారంభము చేయునప్పుడు, రసన = నాలుక, ఏమో = ఎందుకో, బిట్టుల్కున్ = మిక్కిలి భయపడి మూసిన ట్లుండును, నీది = నీ సంబంధమయిన, మాహాత్మ్యము = మహా మహిమను, ఎన్నన్ = స్తోత్రమొనర్చుటకు, పూన్కొనన్ = ప్రారంభము చేయుచుండఁగనే, రసన = ఆ నాలుక, సహస్రాకారముల్ = అనేకములయిన యాకారములను, పూనున్ = వహించును, శబ్దముల్ = వాఙ్మయమందు వ్యాకరణాది సంస్కారములు కల శబ్దములన్నియు, మేమే మేమే = మేము ముందు మేము ముందు వచ్చితిమి మమ్మె గ్రహింపుడని, తమకు తామే = పిలవకయే స్వయముగా తామే వచ్చి, సన్నిధిచేయున్ = నాల్క సమీపమున వచ్చి, స్ఫురించుచుండును.

ఈ ప్రపంచమందొక నరుని స్తోత్రముఁజేయఁ బూనుకొన నాలుక వెనుకాడుచుండును. నీ మాహాత్మ్యమును వర్ణింపఁ బూనుకొన నొక రూపముచాలక తనకు లెక్కపెట్టుటకు వీలుకానిరూపములు కావలయునని కోరుచుండును. శబ్దములన్నియు మమ్మె ప్రయోగింపుము మమ్మె ప్రయోగింపు మని తమకుతామే యెదుటకు వచ్చి నిలబడు చుండును.

శా॥ లేమిన్లేమిఁబొనర్పఁగాఁ గలుగు కల్మిన్నీసఖుంబోలి సు
త్రాముండోయన భూరిభోగములఁ బూర్ణత్వమ్మునం గ్రాలినన్
నీమూర్తిన్వెలిలోనఁ జూడనియెడన్ నిన్జేరఁగాలేఁడు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ లేమిన్ - లేమిన్ - పొనర్పన్ - కాన్ - కలుగుకల్మిన్ - నీసఖున్ - పోలి - సుత్రాముండు - ఓ - అనన్ - భూరిభోగములన్ - పూర్ణత్వమ్మునన్ - క్రాలినన్ - నీమూర్తిన్ - వెలిన్ - లోనన్ - చూడనియెడన్ - నిన్ - చేరన్ - కాన్ - లేఁడు -

ప్ర॥ లేమిన్ = దారిద్ర్యమును, లేమిన్ = లేనిదానినిగా, పొనర్పగాన్ = చేయుటకు, కలుగుకల్మిన్ = సమగ్రమయిన సిరియందు, నీసఖున్ = నీ చెలికాడయిన నిధిపతికుబేరుని, పోలి = పోలుచు. సుత్రాముండో = దేవదేవేంద్రుఁడో, అనన్ = అనుకొనునట్లుగా, భూరిభోగములన్ = గొప్పభోగములయందు, పూర్ణత్వమ్మునన్ = నిండుదలతో, క్రాలినన్ = ఒప్పుచుండినను, నీ మూర్తిన్ = సర్వపాపక్షయ మొనర్చు నీ దివ్యమంగళ విగ్రహమును, వెలిన్ = బాహ్య ప్రపంచమునను, లోనన్ = అంతర ప్రపంచమునను, చూడనియెడన్ = చూడకున్నయెడల, నిన్ = నీలోపలను, చేరఁగాలేడు = ప్రవేశింప సమర్థుఁడు కాఁజాలఁడు.

యాచకుల పేదతనము పోగొట్టుటకు నీస్నేహితుఁడయిన కుబేరునితో సమానుఁడైనను, భోగముల ననుభవించుటకు భూలోక దేవేంద్రుడను పేరు గాంచినను, మీ స్వరూపమును లోపల వెలుపలఁ జూడనియెడల మీ స్థానము జేరఁజాలఁడు.

శా॥ భూమీధ్రమ్ముల గల్పజాలిన భుజాపుష్టి న్మరుత్సూనుఁడే
యై మార్తాండుని రేవశాత్రవులఁ దైక్ష్ణ్యంబుం బ్రదర్శించినన్
భీముండేయయిన న్రణమ్మునను నిన్ సేవింపకెట్లొప్పు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ భూమీధ్రమ్ములు - అగల్పన్ - చాలిన భుజాపుష్టిన్ - మరుత్సూనుఁడు - ఏ - ఐ మార్తాండుని రేవన్ - శాత్రవులన్ - తైక్ష్ణ్యంబున్ - ప్రదర్శించినన్ - భీముండు - ఏ - అయినన్ - రణమ్మునన్ - ఈ - నిన్ - సేవింపక - ఎట్లు - ఒప్పున్ -

ప్ర॥ భూమీధ్రమ్ములు = కొండలను, అగల్పన్ = పగులగొట్టుటకు, చాలిన భుజాపుష్టిన్, చాలిన = సమర్థత్వముకల, భుజా = బుజముల యొక్క, పుష్టిన్ = బలముచేత, మరుత్సూనుఁడే = రెండవ వాయు కుమారుఁడే (ఆంజనేయుఁడు), ఐ = అగుచు, మార్తాండుని రేవన్ = సూర్యునివలె, శాత్రవులన్ = శత్రువుల విషయమందు, తైక్ష్ణ్యంబున్ = చుఱుకుదనమును, ప్రదర్శించినన్ = ప్రకటించినను, రణమ్మునను = యుద్ధమునందు, భీముండే = భీముఁడను పేరుగల నీవంటివాఁడే, అయినన్ = అయినప్పటికి, నిన్ = నిన్ను, సేవింపక = కొలువక, ఎట్లు = ఏవిధముగా, ఒప్పున్ = తగును.

కొండలను పిండిచేయఁజాలిన, భుజబలమందు రెండవ హనుమంతుఁడే యయినను సూర్యునివలె శత్రువులయందుఁ జుఱుకు దనమును జూపించువాఁడే యయినను, మిమ్ము సేవింపకున్న మానవత్వము నిలువదు.

శా॥ ఏముం జాసల్పిన కర్మమేతనువు నాకెచ్చోటఁ జేకూర్చినన్
స్వామీ నాకట తెప్పపాటయిన నన్యభ్రాంతికింగాక నీ
నామమ్మున్ స్మృతినిల్వఁ జేయఁగదె చిన్నాళీకమత్తాళి దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ ఏన్ - మున్ - సల్పినకర్మము - ఏతనువున్ - నాకు - ఎచ్చోటన్ - చేకూర్చినన్ - స్వామీ - నాకు - అట - తెప్పపాటు - అయినన్ - అన్యభ్రాంతికిన్ - కాక - నీ నామమ్మున్ - స్మృతిన్ - నిల్వన్ - చేయన్ - కద - ఎ - చిన్నాళీకమత్తాళీ! - దుర్గామల్లేశ్వర! - సర్వదేవపరివారా! - హారహీరాకృతీ !

ప్ర॥ ఏన్ = నేను, మున్ = వెనుకటి జన్మమందు, సల్పినకర్మము= చేసినకర్మము, ఏతనువున్ = ఏశరీరమును, నాకు= నాకు, ఎచ్చోటన్ = ఏస్థానమునందు, చేకూర్చినన్ = కలుగఁ జేసినప్పటికిని, స్వామీ! = ఓజగత్ప్రభూ! అటన్ = ఆ శరీరము ధరించియున్నపుడు, నాకు = చేసిన కర్మమునకు తగిన ఫలమనుభవించు నాకు, తెప్పపాటయినన్ = కన్నుమూసి కన్ను తెఱచునంతటి కాలమైనను, అన్యభ్రాంతికిన్ = ఇతర దేవతలు రక్షింతురను భ్రమకు, కాక = వశముగాక, నీ నామమ్మున్ = ఎల్లవారిని దరింపఁజేయఁ గల్గిన నీ పవిత్రమయిన నామమును, స్మృతిన్ = తలంపునందు, నిల్వన్ = నిల్చునట్లుగా, చిన్నాళీకమత్తాళీ!, చిత్ = జ్ఞానమనెడు, నాళీక = పద్మమునందు, మత్తాళీ! = గండుతుమ్మెద యయినతండ్రీ! చేయఁగదె = చేయుమని ప్రార్థించుచున్నాడు.

నేను చేసిన కర్మమునకు తగినది యేరూపము వచ్చినను ఏస్థానమందున్నను నచ్చట సంచలనము లేకుండ నిప్పటియట్లు యితరచింతనము లేక సర్వకాలము నీ నామస్మరణ కొనసాగునట్లనుగ్రహింపుము.

శా॥ సౌమంగల్యము పట్టుగొమ్మ సుకలాసంపల్లతాకేళికా
రామశ్రీ జగతీత్రయీస్థిత సతీరత్నప్రకాశంబు పూ
జా మూలంబుహరిద్రమాంగళిక సంస్థానం బనూనంబు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ సౌమంగల్యము పట్టుగొమ్మ - సుకలా సంపల్లతా కేళికి - ఆ రామశ్రీ - జగతీత్రయీస్థిత సతీరత్న ప్రకాశంబు - పూజామూలంబు - హారిద్ర - మాంగళిక సంస్థానంబు - అనూనంబు - దుర్గా! - మల్లేశ్వర !

ప్ర॥ సౌమంగల్యము పట్టుగొమ్మ, సౌమంగల్యము= ముత్తైదువ తనమునకు, పట్టుగొమ్మ = నివాసస్థానము, సుకలా సంపల్లతా కేళికి, సుకలా = కాంతి విశేషములచేత, సంపత్ = శ్రీలను, లతా = తీగెలయొక్క, కేళికి = విలాసమునకు, ఆరామశ్రీ, ఆరామ = పూదోటయొక్క, శ్రీ = లక్ష్మి వంటిదియు, జగతీత్రయీస్థిత సతీరత్న ప్రకాశంబు, జగతీత్రయీ = మూడు లోకములయందు, స్థిత = ఉన్నటువంటి సతీరత్న = పతివ్రతలను మణులను, ప్రకాశంబు = కాంతి వంటిదియు, పూజామూలంబు, పూజా = దేవతలను పూజించుటకు, మూలంబు = సాధనమైనదియు, మాంగళిక సంస్థానంబు, మాంగళిక = శుభములను కలిగించు వస్తువులయందు, సంస్థానంబు = ప్రధానముయినదియు, అనూనంబు = తక్కువ కానిదియును, హారిద్ర = పసపుగా కన్పించు చున్నది.

పసపు, ముత్తైదువతనమునకు నిలయము. మంచి కళలు సంపదలను తీగలకు పూదోటవంటిది. ముల్లోకములందలి ముత్తైదువులకును ప్రకాశము కలిగింపఁ జాలినది. తఱుగనిది. శుభములకు, ముఖ్యస్థానమైనది.

శా॥ శ్రీమంతంబు పతివ్రతాస్యతిలకశ్రీ సాంధ్యరాగ ప్రవా
ళామేయారుణిమప్రకృష్టము హరిద్రాంతస్సముద్భూత ము
ద్దామప్రఖ్యము కుంకుమమ్ము సకలాంతర్యామిచిత్సాక్షి దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ శ్రీమంతంబు - పతివ్రతాస్యతిలకశ్రీ - సాంధ్యరాగ ప్రవాళా మేయారుణిమ ప్రకృష్టము - హారిద్రాంతస్సముద్భూతము - ఉద్దామ ప్రఖ్యము - కుంకుమమ్ము - సకలాంతర్యామి! - చిత్సాక్షీ - దుర్గా! - మల్లేశ్వర - సర్వదేవపరివారా! - హారహీరాకృతీ! -

ప్ర॥ శ్రీ మంతమ్ము=కలావిశేషముకల, కుంకుమమ్ము= కుంకుమమను పూజ్యపదార్థము, పతివ్రతాస్యతిలకశ్రీ, పతివ్రతా = పతివ్రతలయొక్క, అస్య = ముఖములయందు, తిలక = బొట్టురూపుకల, శ్రీ = లక్ష్మియైనది, సాంధ్యరాగ ప్రవాళామేయారుణిమ ప్రకృష్టము, సాంధ్యరాగ = సంజ కెంజాయయొక్క, ప్రవాళ = పగడములయొక్క, అమేయ = పోలిక లేనట్టి, అరుణిమ = ఎఱ్ఱదనమునందు, ప్రకృష్టము = గొప్పదైనది, హారి ద్రాంతస్సముద్భూతము, హారిద్రాంతః=పసపులోపలనుండి, సముద్భూతము= సంభవించుచున్నది, సకలాంతర్యామి= అన్నిటియందు లోపలను తిరుగుచు, చిత్సాక్షీ, చిత్ = జ్ఞానస్వరూపమును, సాక్షీ = అన్నిటిని కనిపెట్టియుండు రూపమునునైయున్న తలిదండ్రులారా! ఉద్దామ ప్రఖ్యము = అధికమయిన ప్రసిద్ధికలదియునై యున్నది.

కుంకుమము శోభకలది. పతివ్రతల ముఖములం దలంకారలక్ష్మియైనది. సంజకెంజాయ వలెను పగడములవలెను ఎఱ్ఱదనము కలది. పసపునుండి సంభవించునది (రూపాంతరము) మిక్కిలి ప్రశస్తిగాంచినది.

శా॥ ఏమోత్రవ్వుకొనుచు గతంబులను ముందింతైన నెంచింతింపఁడా
పై మిన్ముట్టునొకప్డు రిత్తగను డోలాందోళితాంతస్స్థితిన్
నీమన్కిన్ గనుటెట్లు నిన్ దలఁచుపూన్కిన్ నిల్చుటెట్లౌను దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ ఏమోత్రవ్వుకొనున్ - గతంబులన్ - ఉ - ముందు - ఇంత - ఐనన్ - చింతింపఁడు - ఆపై - మిన్ముట్టున్ - ఒకప్డు - రిత్త - కనున్ - డోలాందోళి తాంతస్స్థితిన్ - నీమన్కిన్ - కనుట - ఎట్లు - నిన్ - తలఁచుపూన్కిన్ - నిల్చుట - ఎట్లు - ఔను - దుర్గా! - మల్లేశ్వర!

ప్ర॥ గతంబులను = జరిగిపోయిన వానిని, ఏమో = చెప్పుటకు శక్యముకానివి, త్రవ్వుకొనున్ = మాటిమాటికిని తూచాతప్పక చెప్పుకొను చుండును, ముందు = మీదఁజేయఁ దగినదానిని, ఇంతైనన్ = కొంచియు మైనను, చింతింపఁడు = ఆలోచింపఁడు, ఆపై = ఆ తరువాత, ఒకప్డు = ఒకొక్క సమయమునందు, మిన్ముట్టున్ = పొంగి పై కెగయుచుండును, ఒకప్డు = ఒకానొక సమయమందు, డోలాందోళితాంత స్స్థితిన్, డోలా = ఊయెలవలె, ఆందోళిత = ఆటునిటు తిరుగునట్టి, అంతస్స్థితిన్ = మనో వ్యాపార వృత్తిచే, రిక్త = వ్యర్థముగా, కనున్ = చూచుచుండును. నీమ న్కిన్ = నీస్థానమును, కనుట = చూచుట, ఎట్లు = ఏవిధము. నిన్ = నిన్ను = తలఁచుపూన్కిన్ = స్మరించుటయందేర్పడైన పట్టుదలయందు, నిల్చుట = ఉండుట, ఎట్లు = ఏవిధముగా, ఔను = అగును ?

లోకమందలి మనుజులు కడచిపోయిన వానినే పలుమారును పూస గ్రుచ్చినట్లు వాక్రుచ్చుచుందురు. కాని పెద్దపులివంటి ముఖలితనమునంబడి మృత్యుముఖము జేరనున్న తాము ముందు చేసికొనవలసిన రీతిని నించుకేనిఁ దలంపరు. ఒకప్పుడు పైకెగురుటయు, మరొక్కప్పుడు విచారమను నూయెల లో నూగుటయు గలవారు నీనామస్మరణముఁ జేయఁజాలరు. మీస్థానము వెలకొను దీక్షను వహింపఁజాలరు.

శా॥ తామేల్పట్టుననున్న యప్పు డనుభూతంబైన దానిన్ జగ
త్క్షేమమ్ముం బొనరించుపొంటె సలుపంజెల్లున్ విచారింప నే
నే మేధానిధినన్న గర్వమగునేని న్నిల్వదాపట్టు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ తాన్ – మేల్పట్టునన్ – ఉన్నయప్పుడు – అనుభూతంబు – ఐనదానిన్ – జగత్క్షేమంబున్ – పొనరించుపొంటెన్ – సలుపన్ – చెల్లున్ – విచారింపన్ – నేను – ఏ – మేధానిధిన్ – అన్నగర్వము – అగున్ – ఏనిన్ – నిల్వదు – ఆపట్టు – దుర్గా!

ప్రతి॥ తాన్ = అందఱికంటె విశేషములను తెలిసినతాను, మేల్పట్టునన్ = మంచిస్థానమునందు, ఉన్నయప్పుడు = వర్తించు కాలమునందు, అనుభూతం బైనదానిన్ = తనకనుభవము బాగుగాకలిగిన విషయమును, జగత్క్షేమంబున్ = లోకమునకు మేలును, పొనరించుపొంటెన్ = చేయుటకొఱకు, సలుపంజెల్లున్ = చేయుటయుక్తముగా నుండును, విచారింపన్ = పరికించి చూచిన, నేనే = నేనొక్కడనే, మేధానిధిన్ = చుఱుకైయిన తెలివితేటలకు గనివంటివాఁడను, అన్నగర్వము = అనునట్టి యతిశయభావము, అగునేనిన్ = అయినయెడల, ఆపట్టు = తనకు లభించిన గొప్పపదవి, నిల్వదు = స్థిరముగా నుండదు.

తానొక మంచిస్థానమున నున్నప్పుడు లోకక్షేమమునకై తనకు తెలిసినంతవఱకు లోపములేకుండ నితరులకు, నడిగిన దానిని బోధింపనగును. అట్లు కానిచో మీది స్థానమును లభించినదానిని దక్కించుకొనఁజాలఁడు.

శా॥ ఏమంచున్వచియింపఁజెల్లునకటా యీయింద్రియాభోగముల్
చీమల్ దోమలుగూడఁ బాలుగొను నిస్సీలెస్సలోనెంచి తా
నీమెట్టెక్కనుపాయమెల్లపుడు నన్వేషింపనౌఁగాదె దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ ఏమి - అంచున్ - వచియింపన్ - చెల్లున్ - అకట - ఆ - ఈ యింద్రియా భోగముల్ - చీమల్ - దోమలున్ - కూడన్ - పాలు గొనున్ - ఇస్సీ - లెస్స - లోన్ - ఎంచి - తాన్ - నీమెట్టు - ఎక్క - నుపాయము - ఎల్లపుడున్ - అన్వేషింపన్ - ఔన్ - కాదు - ఎ - .

ప్ర॥ ఈ యింద్రియా భోగముల్ = పశుపక్షిమానవాదులయందును సమమయిన తృప్తిస్థానముగల శబ్దస్పర్శ రూప రసగంధాదుల యనుభవము లను, చీమల్ = సూక్ష్మరూపములయిన చీమలు, దోమలు = అట్టివేయగు దోమలు, కూడన్ = సయితము, పాలుగొనున్ = మనఃపూర్వకముగాఁ బ్రియత్నించును, ఇస్సీ!= నిందింపఁదగినది. లెస్స = ఈవిషయమును బాగుగా, లోన్ = తన హృదయమునందు, ఎంచి = విమర్శించుకొని, తాన్ = దుర్లభమయిన మనుష్యజన్మమందినతాను, నీమెట్టు = నీస్థానమును, ఎక్క నుపాయము = చేరువీలు, ఎల్లపుడున్ = సర్వవేళలయందును, అన్వేషింపన్ = శోధించుటకు, ఔఁగాదె = ఒప్పియుండునుగదా.

ఇంద్రియములు. (శరీరము, కన్ను, చెవి, నాలుక, ముక్కు) (వాక్కు చేయి పాదము పాయువు ఉపస్థ) పదియును (జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములు) మనస్సుతోఁగలిసి శబ్ద స్పర్శ రూప రసగంధములకులోఁబడుఁ గాని, నీస్థానముఁజేరు నుపాయముగమనింపఁజాలవు. ఇందేమియు గొప్పలేదు. చీమలు దోమలు సయితి మీ యింద్రియసుఖముల ననుభవించుచున్నవి. ఈ విషయము బాగుగా విమర్శించి మనుజుఁడు నీమెట్టుఁజేరునుపాయమును వెదకు కొనఁదగును.

శా॥ భూముఖ్యంబులఁ బంచభూతములనౌ మూర్తింగనం జాలుకన్
నీమూర్తింగనుటెట్లు దివ్యమును దండ్రీ! దివ్యమౌనీంద్రులే
లోమైజ్ఞానమయమ్ము నేత్రమున నాలోచింపకన్గొందు్రి దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ భూముఖ్యంబులన్ - పంచభూతములన్ - ఔమూర్తిన్ - కనన్ - చాలుకన్ - నీమూర్తిన్ - కనుట - ఎట్లు - దివ్యమున్ - ఉ - తండ్రీ! - దివ్యమౌనీంద్రులు - ఏ - లోమైన్ - జ్ఞానమయమ్ము - నేత్రమునన్ - ఆలోచించి - కన్గొందు్రి - దుర్గా!

ప॥ భూముఖ్యంబులన్ = భూమి మొదలయిన, పంచభూతములన్ = ఉదకము = అగ్ని, వాయువు, ఆకాశము, అను పేర్లుగల మహాభూతములనుండి, ఔమూర్తిన్ = అగునట్టి యాకారమును, కనన్ = చూచుటకు, చాలుకన్ = తగినకన్ను, దివ్యమును = అఖండతేజస్స్వరూపమయిన, నీమూర్తిన్ = నీయాకార విశేషమును, కనుట = చూచుట, ఎట్లు = ఏవిధము, దివ్యమౌనీంద్రులే = సనకసనందాదులే, లోమైన్ = అంతర్ముఖమునందలి, జ్ఞానమయమ్ము = జ్ఞానరూపమయిన నేత్రమునన్ = కంటితో, ఆలోచించి = విమర్శించి, కన్గొంద్రు = చూచుచుందురు.

భూమి, ఉదకము, అగ్ని వాయువు, ఆకాశము నను పేర్లు కలపంచ మహాభూతములయందు, సత్తాత్మకమయి తెంపులేక నిండియున్న నీ స్వరూపమును చర్మచక్షువులు కన్గొనఁ జాలవు. విమర్శనాత్మకమయిన జ్ఞాననేత్రముచే సనకసనందనాదులు సర్వకాలమును తనివిదీఱ సందర్శించుచు నిత్యానంద సముద్రవీచులను తూగు టూయెలలందు హాయిగా నూగుచుందురు

శా॥ నేమస్మిన్ వపుష స్సతీహృది ఫణీ నేతానిశశ్శేఖరే
భీమం యస్య పురత్రయపరిహరణం భిల్లోఽస్త్రదానేచ యో
నౌమిస్వాత్మని మల్లికార్జునమహంత మ్మందురి జేజేలు దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా। హారహీరాకృతీ।

ప॥ నేమస్మిన్ -వపుషః - సతీ - హృది - ఫణీ - నేతా - నిశః - శేఖరే - భీమం - యస్య - పురత్రయ పరిహారణం - భిల్లః- అస్త్రదానే-చ - యః - నౌమి - స్వాత్మని - మల్లికార్జునం - అహం - తం - అందురి - జేజేలు - దుర్గా - మల్లేశ్వర -

ప్ర॥ వపుషః = శరీరముయొక్క, నేమస్మిన్=సగపాలునందు,సతీ = స్త్రీరూపును, హృది = వక్షమందు, ఫణీ = సర్పము, శేఖరే = తలయందు, నిశః = రాత్రియొక్క, నేతా = నాయకుఁడైన చందురిఁడు, కలుగునో, యస్య = ఎవనియొక్క, పురత్రియ పరిహారణం = త్రిపురాసుర సంహారము, భీమం= భయంకరమైనదో, యః= ఎవఁడు. అస్త్రదానేచ = అర్జునునకు పాశుపతాస్త్రమిచ్చునపుడును, భిల్లః = బోయవాఁడయ్యెనో, తం = అటువంటి, మల్లికార్జునం = దుర్గామల్లేశ్వరుని, స్వాత్మని = నాహృదయమందు, నౌమి = నమస్కరించుచున్నాననని, జేజేలు = దేవతలు, అంద్రు = పల్కుదురు.

అర్ధనారీశ్వరుఁడును, సర్పహారుఁడును, బాలచందరి ధరుండును, త్రిపురాసుర సంహారకర్తయు (ఇందరికీలాద్రియందర్జునునకు పాశుపతాస్త్ర ప్రదాతయునగు") "దుర్గామల్లేశ్వరుని" నా హృదయమందు సేవింతునని ప్రత్యేకముగా నెవ్వరికివారు దేవతలందఱును కొలుచుచుందురు.

శా॥ ప్రామంజేయవె బత్తి నీపయిని బాబా పత్రిరింబూల నే
నీమైజల్లెద నిల్కడన్నిలుపవే నెమ్మిన్ సతంబున్ మదిన్
నీముందే నెలకొందునంచు గొలుతు ర్నిన్నాంధ్రులాసక్తి దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ ప్రామన్ - చేయవు - ఎ - బత్తిన్ - నీపయిన్ - ఇ - బాబా - పత్రిన్ - పూలన్ - నేన్ - నీమైన్ - చల్లెదన్ - నిల్కడన్ - నిలుపవు - ఏ - నెమ్మిన్ - సతంబున్ - మదిన్ - నీముందు - ఏ - నెలకొందున్ - అంచున్ - గొలుతురు - నిన్ను - ఆంధ్రులు - ఆసక్తిన్

ప్ర॥ బాబా! = ఓతండ్రీ!, నీపయిన్ — నీమీద, బత్తిన్ = భక్తిని, ప్రామన్ = వ్యాపించునట్లుగా, చేయవె = చేయుమనిప్రార్థన, పత్రిన్ = మారేడుదళములు మొదలైనపత్రిని, పూలన్ = తమ్మి మొదలయిన పూవులను, నేన్ = నీపాదభక్తుఁడనయిననేను, చల్లెదన్ = ప్రసరింపఁజేసెదను, సతంబున్ = సర్వకాలసర్వావస్థలయందును, మదిన్ = నామనస్సును, నిల్కడన్ = నిశ్చలత్వమునందు, నెమ్మిన్ = వాత్సల్యముచే, నిలుపవే = ఉండునట్లు చేయుము. నీముందే = నీసమక్షమునందే, నెలకొందున్ = పాయకుండెదను, అంచున్ = అనుచు, ఆసక్తిన్ = మిక్కిలిశ్రద్ధతో, ఆంధ్రులు = ఆంధ్రదేశస్థులు, కొలుతురు = సేవింతురు.

బాబూ! భక్తిచే నీమీద మారేడుదళములు, మల్లెపూలు, చల్లెదను. సర్వదా నాకు నిలుకడ నెలకొల్పుము. మీ ముందట చలింపకుండునని యాంధ్రులు శ్రద్ధతో సేవించుచుందురు.

శా॥ లేమిం బాపఁగదమ్మ తల్లి గుణమల్లీసూనసౌగంధ్య స
ర్వామోదప్రద పాదపద్మ నవరత్నామేయ కాంతిస్ఫుర
చ్ఛ్రీమాహేంద్ర ధనుస్స్మృతిప్రద సురశ్రేణీ కిరీటౌఘ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ లేమిన్ - పాపఁగ - కద - అమ్మ - తల్లి! - గుణమల్లీ - సూనసౌగంధ్య సర్వామోద ప్రద - పాద పద్మ నవరత్నా మేయ కాంతి స్ఫుర - శ్రీ మాహేంద్ర ధనుస్స్మృతి ప్రదసుర శ్రేణీకిరీటౌఘ - దుర్గా! - మల్లేశ్వర సర్వ దేవ పరివారా! - హారహీరాకృతీ!

ప్ర॥ మల్లేశ్వర..పరివారా! మల్లేశ్వర=మల్లేశ్వరుఁడు, సర్వదేవ=వినాయకాది సర్వదేవతలు, పరివారా = పరివారముగా గల తల్లీ!, హార... కృతీ, హార = హారములయందు, హీర = వజ్రరూపమయిన కౌలికిపూసవలెను ప్రకాశించు, ఆకృతీ = ఆకారముగల తల్లీ! దుర్గా= దుర్గాంబికా! గుణ... ప్రద, గుణ = సత్యదయాదులయిన గుణములను, మల్లీసూన = మల్లెపూవుల యొక్క, సౌగంధ్య = పరిమళముచే, సర్వ = ఎల్లజీవులకు, ఆమోద = మిక్కిలి సంతోషమును, ప్రద=ఇచ్చుజననీ! పాద..............కిరీటౌఘ!, పాదపద్మ = పద్మములవంటి పాదములయందు, నవ = నూతనములయిన (లేక) తొమ్మిది విధములయిన, రత్న = రతనములయొక్క, అమేయ = పోలికలేని, కాంతి = నిగ్గులయొక్క, స్ఫుర = స్ఫురణములయందును, శ్రీ= కాంతులయందును, మాహేంద్రధనుః = ఇంద్రధనుస్సును, స్మృతి= తలఁపును, ప్రద=కలిగించు, సురశ్రేణీ=దేవతా సమూహముయొక్క, కిరీట = మకుటములయొక్క, ఓఘ = సమూహము కల, తల్లి=తల్లీ! లేమిన్ = వేదశాస్త్రములయందును, నీమూర్తియందును ప్రాణులకు కలుగు అభావబుద్ధిని, పాపఁగదమ్మ = తొలఁగింపుమని ప్రార్థించుచుంటినమ్మా!

గుణములను మల్లెపూవుల పరిమళముచే నెల్లయెడల నానందము కలిగించుచు దామర పూవులవంటి పాదములయందు సాష్టాంగ నమస్కార మొనర్ప వ్రాలిన దేవతల కిరీటముల యందలి వజ్ర, వైడూర్య, మాణిక్య, గోమేధిక, మరకత, ప్రవాళేంద్రనీలాదిమణుల యొక్క కాంతులు, నీ దయావర్షము సూచించుటకయిన యింద్ర ధనుస్స్ఫురణమున కగుచున్నవి. తల్లీ! నీవు లేవనివాదించు నాస్తికుల దుర్వాదములను నశింపఁజేయుము.

శా॥ లేమింబాపఁగదయ్య తండ్రి! గుణలాలిత్యాత్మసాహిత్య వి
ద్యా మాధుర్య మధుద్రవోపహితహృద్యద్దివ్య సంగీత గో
ష్ఠీ మాంజిష్ఠ నిధీశ సౌహృదకలాచ్ఛిన్నా౽యసంఛన్న దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ లేమిన్ - పాపన్ - కద - అయ్య - తండ్రి - గుణలాలిత్యాత్మ సాహిత్యవిద్యామాధుర్యమధుద్రవోపహితహృద్యద్దివ్య సంగీతగోష్ఠీ మాంజిష్ఠ- నిధీశసౌహృదకలా౽చ్ఛిన్నా - అసంఛన్న - దుర్గామల్లేశ్వర -

ప్ర॥ గుణ......మాంజిష్ఠ, గుణ = ప్రసాద ప్రబోధములు మొదలయిన గుణములయొక్క; లాలిత్య = మనోహరత్వమే, ఆత్మ = స్వరూపముగాగల, సాహిత్య = సర్వశాస్త్రసమ్మేళనముకల, విద్యా = జ్ఞానముయొక్క, మాధుర్య = రుచి యనెడు, మధుద్రవ = మకరందముతో, ఉపహిత = కూడుకొనియుండుటచే, హృద్యత్ = వినుచుండఁగనే కరగించుస్వభావముకల, దివ్య = మానవుల కలభ్యమైన స్థాయిగల, సంగీత = గానముయొక్క, గోష్ఠీమాంజిష్ఠ = శ్రేష్ఠమయిన కచ్చేరీలుగల తండ్రీ! నిధీశ......ఛిన్నా! నిధీశ = కుబేరునియొక్క, సౌహృదకలా= స్నేహవిశేషముతో, అచ్ఛిన్నా = తెంపులేనివాఁడా! అసంఛన్న = ఇంద్రియ కోశగుణత్రయాదులయం దుఁడియు, వానితో బద్ధత్వము లేనితండ్రీ, దుర్గామల్లేశ్వర! = కనకదుర్గాదేవితో ప్రకాశించుదేవా! లేమిన్ = వేదశాస్త్రములయందును, నీమూర్తియందును ప్రాణులకుగల నాస్తికత్వమందయిన బుద్ధిని, పాపఁగదయ్య = తొలగింపుమని ప్రార్థించుచున్నానయ్యా!

ప్రసాదము మొదలయిన గుణములచే సుందరములయిన యభిప్రాయములగల సాహిత్యమను విద్యలయొక్క యింపుదనమను మకరందముతోఁ గూడియుండుటచే నెల్లయెడల రంజింపఁగల దేవగానము కచేరీలతో నానంద మనుభవించుచు నవనిధులుగల యక్షేశ్వరునితోఁ దెంపులేని చెలికాంముగల తండ్రీ! లోకముయొక్క నాస్తికత్వమును పోగొట్టుము.

శా|| నా మొఱ్ఱన్వినుమమ్మ తల్లి! నిజకంఠ ప్రోత్థసప్తస్వర
గ్రామప్రస్ఫుటమూర్ఛనా గతిలయగ్రాహిస్వమాణిక్య వీ
ణా మోఘస్వరమాధురీచలదనంతానంతతానాంత దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప|| నా మొఱ్ఱ - వినుమా - అమ్మ - తల్లి - నిజకంఠప్రోత్థసప్తస్వరగ్రామప్రస్ఫుటమూర్ఛనాగతిలయ గ్రాహిస్వమాణిక్యవీణా౽మోఘస్వరమాధురీచలదనంతానంతతానాంత- దుర్గా-మల్లేశ్వర- సర్వదేవపరివారా- హారహీరాకృతీ -

ప్ర|| నిజకంఠ....................తానాంత, నిజ = స్వకీయమైన, కంఠ=కంఠము నుండి, ప్రోత్థ= బయలుపడెడు, సప్త= ఏడయిన, స్వర= స - రి - గ - మ - ప - ధ - ని - యను సంజ్ఞలుగల స్వరములయొక్క, గ్రామ = సమూహమును, ప్రస్ఫుట = ప్రకటమైన, మూర్ఛనా = మూర్ఛనలను, గతి = తాళములయొక్క నడకల వైచిత్ర్యలను, లయ=రాగ తాళములయొక్క సమత్వమును, గ్రాహి = గ్రహింపజాలిన, స్వ = తనదైన, మాణిక్యవీణా = మాణిక్యమణి వికారమయిన వీణయొక్క, అమోఘ = తెంపులేని, స్వర = శబ్దధ్వనియొక్క, మాధురీ = మనోహరమయినరుచిచేత, చలత్ = స్ఫురించుచున్న, అనంత = అమితములైన, అనంత = అనంతయను సంజ్ఞావిశేషముతో నొప్పుచుండు, తాన = పదునాల్గుభువనములు మహానంద సముద్రమందలి యలల పేరియుయ్యెలలందు నూగించు, స్వరవిశేషము, అంత=హద్దుగల దుర్గా, = కనకదుర్గాదేవీ, నా మొఱ్ఱ= నా మనవిని, తల్లి=తల్లీ, వినుమమ్మ = వినుమని ప్రార్థించుచున్నాను.

నీకంఠమునుండి బయలువెడలు స. రి. గ. మ. ప. ధ. ని అను స్వర సమూహమును ప్రస్ఫుటముగా మూర్ఛనలచేత గతి. గమక. లయాదులచేత గ్రహించు నీచేతివీణయందు తెంపులేని ధ్వని, మాధుర్యము, అనంత, తానం అను సుకృతి శబ్దములచే సర్వప్రపంచమానందపరచు తల్లీ, నా మనవి వినుమా.

శా॥ నామ్రొక్కుల్విసుమయ్య తండ్రి! భువనానందాను సంధాన వా
చా మోచాఫలశర్కరా మధురసా స్వాదప్రతుష్టామర
స్వామిధ్యేయపదారవిందయుగ సేవానమ్రనందీశ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ నా మ్రొక్కులు - వినుము - అయ్యా!- తండ్రీ!- భువనానందాను సంధాన వాచా మోచా ఫలశర్కరా మధుర సాస్వాద ప్రతుష్టామరస్వామి ధ్యేయ పదార విందయుగ సేవానమ్ర నందీశ!-

ప్ర॥ భువనా..................నందీశ! భువన = పదునాలుగు లోకములకు, ఆనంద = ఆనందమును, అను సంధాన=కూర్పఁజాలిన, వాచా = వాక్కులవలన నగు, మోచాఫల = చక్రకేళి యరఁటి పండ్లయొక్కయు, శర్కరా = పంచదారయొక్కయు, మధురస = తియ్యందనము యొక్క, ఆస్వాద = అనుభవము యొక్క రుచిచేత, ప్రతుష్ట = మిక్కిలి సంతోష పెట్టబడిన, అమర = దేవతల యొక్క, స్వామి = గురువయిన బృహస్పతి చేత, ధ్యేయ = కొనియాడఁదగిన, పద = పాదములనెడు, అరవింద = పద్మములయొక్క, యుగ = జంటయందు, సేవా = సేవించుట కొఱకు, నమ్ర = వంగి విధేయత్వమును జూపుచున్న, నందీశ = వృషభేశ్వరుఁడు కలతండ్రీ! నా మ్రొక్కులు = నామనవిని, వినుమయ్య = వినుమని ప్రార్థించు చున్నాడను.

అరటిపండ్లు పంచదార పూదేనియలతో సమానమై, పదునాలుగు భువనముల కానందముఁ గలిగింపఁ జాలిన పలుకుబడితో బృహస్పతిని సంతోష పఱచుచు, ధ్యానించుచు మీ పాద పద్మముల సేవించుటకు నందీశ్వరుఁడు సర్వదా వంగియుండును.

శా॥ నీమాహాత్మ్యమెఱుంగ శక్యమె సదానిద్రాళుకుక్షింభర
వ్యామోహాంధ నిరర్థమత్తఖల దుర్వ్యాసంగ గర్విష్ఠ చిం
తామగ్నాధమ నాస్తిక ప్రతతికిన్ దారాపతిస్తుత్య దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ నీ మాహాత్మ్యము - ఎఱుంగన్ - శక్యము - ఎ - సదానిద్రాళుకుక్షింభర వ్యామోహాంధ నిరర్థమత్తఖల దుర్వ్యాసంగ గర్విష్ఠచింతామగ్నాధమ నాస్తిక ప్రతతికిన్ - దారాపతిస్తుత్య- దుర్గా!- మల్లేశ్వర!- సర్వదేవ పరివారా!- హారహీరాకృతి!-

ప్ర॥ సదా..................ప్రతతికిన్; సదా = ఎల్లవేళలయందు, నిద్రాళు = (సర్పములవలె) నిద్రించు స్వభావము కలవారును, కుక్షింభర = (కాకివలెను) పొట్టబోసికొను వారును, వ్యామోహ=నిత్యముకాని దానిని నిత్యముగను భ్రాంతిచేత, అంధ = కనుగాననివారును, నిరర్థ = పనుల యందు ప్రోల్మాలిక గలవారును, మత్త = (ఏనుఁగువలె) మదించినవారును, ఖల = (పులులు మొదలైన దుష్ట జంతువుల వలె)హింసించుటకు వెనుదీయని వారును, దుర్వ్యాసంగ = (దుష్ట చతుష్టయమువలె) దురాలోచన మొనర్చు వారును, గర్విష్ఠ= తనకంటె గొప్పవారు లేరని విఱ్ఱవీఁగు వారును, చింతామగ్న = విచార సముద్రమున మునింగియుండు వారును, అధమ = పతితులై పనికిమాలిన వారుననగు, నాస్తిక ప్రతతికిన్, నాస్తిక=ఏమియు లేదని శూన్యవాదమును జేయు, ప్రతతికిన్ = సమూహమునకు, నీమాహాత్మ్యము= నీయొక్క గొప్పతనము, ఎఱుంగన్ = తెలిసికొనుటకు, శక్యమె=వీలగునా?

పాములవలె నెల్లప్పుడు నిదురించు వారును, కాకివలెఁ దమపొట్ట మాత్రమే నింపుకొను వారును, మిక్కిలి మోహముచే గాననివారును, పనికి మాలిన వారును, మదించినవారును, పెంకితనము కలవారును, దురాలోచన కలవారును, గర్వముకలవారును, విచార సముద్రములో మునిఁగియుండు వారును, నీచులును, నీవులేవను వారును, మీ మహత్త్వము తెలియజాలరు.

శా॥ నీమాహాత్మ్య మెఱుంగశక్యము సదానిర్నిద్ర నిస్తంద్ర దీ
క్షామేధా మహితాశయ ప్రముదితస్వాంతప్రబోధోదయా
వ్యామోహాత్మ దయావిధేయులకు విద్యాశౌర్యధౌరేయ దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా' హారహీరాకృతీ!

ప॥ నీమాహాత్మ్యము - ఎఱుంగశక్యము - సదా, నిర్నిద్రనిస్తంద్ర దీక్షా మేధా మహితాశయ ప్రముదిత స్వాంతప్రబోధోదయావ్యామోహాత్మ దయావిధేయులకున్ - విద్యాశౌర్య - ధౌరేయ-

ప్ర॥ విద్యాశౌర్యధౌరేయ, విద్యా = జ్ఞానము యొక్క, శౌర్య = శూరత్వముయొక్క, ధౌరేయ = భారము నిర్వహించుతల్లీ, తండ్రీ, సదా= ఎల్లప్పుడు, నిర్నిద్ర.........విధేయులకున్, నిర్నిద్ర= మేల్కొనియుండు వారికిని, నిస్తంద్ర = తొందరలేని వారికిని, దీక్షా = కార్యనిర్వహణము చేతను, మేధా= బుద్ధివిశేషముచేతను, మహిత=గొప్పదైన, ఆశయ=అభిప్రాయములచేతను, ప్రముదిత=మిక్కిలి సంతోషపడు, స్వాంత=హృదయముకల వారికిని; ప్రబోధ= జ్ఞానప్రబోధముయొక్క, ఉదయ= పుట్టుక చేత, అవ్యామోహ= అజ్ఞానము లేని, ఆత్మ=హృదయముకల వారికిని, దయా=కనికరమునకు, విధేయులకున్ = వశులగు వారికిని, నీమాహాత్మ్యము = నీగొప్ప, ఎఱుగన్ = తెలియుటకు, శక్యము = వీలగును,

ఎల్లప్పుడు సూర్యునివలె మేల్కొలుపువారును, దీక్షయందు పట్టుగల వారును, గొప్పభావములుగలవారును, తొట్రుపాటులేనివారును, నిత్యానందముకలవారును, జ్ఞానవిశేషముచే నశించిన యజ్ఞానము కలవారును, భూతదయకు లోబడువారును, నీమహత్త్వ మెఱుంగగలరు.

శా॥ నామీదన్నెనరుంపుమమ్మ సమఖండప్రాజ్యసామ్రాజ్య శా
స్త్రామేయ ప్రతిభాస్ఫురాసుకవితా సామ్రాజ్య సంపత్ప్రదా
నామోఘాశయహృత్కుశేశయదయా న్యాసా! మహోల్లాస దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవపరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ నామీదన్ - నెనరు - ఉంపుము - అమ్మ - సమఖండప్రాజ్య సామ్రాజ్యశాస్త్రామేయ ప్రతిభాస్ఫురాసుకవితా సామ్రాజ్య సంపత్ప్రదా నామోఘాశయహృత్కుశేశయ దయాన్యాసా,- మహోల్లాస - దుర్గా,- మల్లేశ్వర-

ప్ర॥ సమఖండ............న్యాసా సమఖండ, తెంపులేనిదియు, ప్రాజ్య = ప్రశస్తమయినదియునగు, సామ్రాజ్య = సార్వభౌమపదవిని, శాస్త్ర = సర్వశాస్త్రములయందు, అమేయ = పోల్కిలేని, ప్రతిభా = అప్పటికప్పుడు స్ఫురణలుకల బుద్ధివిశేషముయొక్క, స్ఫురా= తోచుటలతో నొప్పు, సుకవితా=మంచిలక్షణములుకల, కవితా= కవిత్వమను, సామ్రాజ్య= సార్వభౌమపదవి యను, సంపత్ = సంపదలను, ప్రదాన=ఇచ్చుటయందు। అమోఘ= తెంపుగల,ఆశయ= అభిప్రాయములుగల, హృత్కుశేశయ = పద్మము వంటిహృదయమునందు, దయా=కనికరముయొక్క, న్యాసా= నిక్షేపముకల దానా!, మహోల్లాస= గొప్పసంతోషముకలతల్లీ!, నామీదన్ = నాయందు, నెనరు = కనికరమును, ఉంపుమమ్మ= ప్రకటింపుమని ప్రార్థించుచున్నాడు.

చతుస్సముద్రముల మధ్యనున్న భూమండలమేలగలిగి, పూజ్యమైన మహాసామ్రాజ్యమును షట్శాస్త్రజ్ఞాన విశేషముగల నవనవోన్మేషబుద్ధిబల ముచే స్ఫురించుకవితా సామ్రాజ్యమును సర్వసంపదల ననుగ్రహించుట యందభిప్రాయముగల పద్మమువంటి హృదయమందు దయానిక్షేపముకల తల్లీ మహాసంతోషముకల జననీ! నామీద వాత్సల్యమును జూపింపుము.

శా॥ నామీదన్నెనరుంపుమయ్య! శివ! యన్న ప్రాణ చిత్తాది మూ
ర్తా మూర్తాంతర పంచకోశవిషయోపాత్తేశ జీవత్వ స
త్తా మాత్రాత్మ సుఖానుభూతి విలస ద్ధన్యత్వ సంపన్న దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

టీ॥ నామీదన్ — నెనరు — ఉంపుము — అయ్య! — శివ — అన్న ప్రాణ చిత్తాదిమూర్తా మూర్తాంతర పంచకోశ విషయోపాత్తేశ జీవత్వ — సత్తామాత్రాత్మ సుఖానుభూతి విలసద్ధన్యత్వ సంపన్న — దుర్గామల్లేశ్వరా!

ప్ర॥ అన్న..................జీవత్వ! అన్న = అన్నమయము, ప్రాణ = ప్రాణమయము, చిత్త = మనోమయము, ఆది = మొదలయినవియు, మూర్త = కనపించునవియు, అమూర్త = ఆకారము లేనివియు (కన్పించనివియు), అంతర = లోపలను ఒకటికొకటి వ్యవధానము కలవియునగు, పంచకోశ = ఐదు కోశముల వలన నగు, విషయ = శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధముల చేత, ఆనందము చేత, ఉపాత్త = పొందఁబడిన, ఈశజీవత్వ = ఈశ్వరత్వ జీవత్వములు కలదేవా! శివ = శుభములను కలిగించువాఁడా! సత్తా..................సంపన్న, సత్తామాత్ర = ఉనికి చేత, ఆత్మసుఖ = దేశకాలాదులచే ఖండితము గాని యఖండసుఖము యొక్క, అనుభూతి = అనుభవముచేత, విలసత్ = ప్రకాశించుచున్న, ధన్యత్వ = కృతార్థత్వముతోఁ, సంపన్న = కూడినవాఁడా! నామీదన్ = నాయందు, నెనరు = కనికరమును, ఉంపుమయ్య = ప్రకటింపుమని ప్రార్థించువాఁడ.

అన్నమయ ప్రాణమయ మనోమయ విజ్ఞానమయ యానందమయము లను పేళ్లుకలిగి, కన్పడునవియు కన్పడనివియునగు పంచకోశములసంబంధము గలుగుటచే పొందఁబడిన జీవత్వము కలవాఁడా! ఉండుటయను స్వరూపముతో నిత్యానంద మనుభవించుచు సర్వత్ర ప్రకాశించుచు దుఃఖము లేనివాఁడవైయుండినను ధన్యవాదములతోఁ గూడినవాఁడా! శుభములు కలిగించువాఁడా నాయందు వాత్సల్యముంచుము.

శా॥ శ్యామ శ్రీభ్రమరాంబ! గౌరి! శివ! కూష్మాండేశ్వరీ! చంద్రఘం
టా! మాహేశ్వరి! సిద్ధిదాత్రి! యుమ! కాత్యాయన్యభిఖ్యాంబ! లీ
లా మాధ్వీక! మహాసరస్వతి! మహాలక్ష్మి! మహాకాళి! దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ శ్యామశ్రీభ్రమరాంబ - గౌరి - శివ - కూష్మాండేశ్వరీ - చంద్రఘంటా - మాహేశ్వరి - సిద్ధిదాత్రి - ఉమ - కాత్యాయన్యభిఖ్యాంబ - లీలామాధ్వీక - మహాసరస్వతి - మహాలక్ష్మి - మహాకాళి-

ప్ర॥ శ్యామ...రాంబ, శ్యామశ్రీ=నల్లని శరీరచ్ఛాయగల; భ్రమరాంబ= భ్రమరాంబికాస్వరూపా, గౌరి=బంగారుచాయగలతల్లీ! శివ=మంగళస్వరూపా, కూష్మాండేశ్వరి = కూష్మాండేశ్వరీ సమాహ్వయా, చంద్రఘంటా=చంద్రఘంటాదేవీ స్వరూపా!, మాహేశ్వరి = పదునాల్గు భువనములను పాలించు తల్లీ! సిద్ధిదాత్రి! = సిద్ధిదాత్రియను దేవీస్వరూపమయిన తల్లీ! ఉమ = ఉమానామధారిణీ! కాత్యాయన్యభిఖ్యాంబ = కాత్యాయనియను పేరుగల తల్లీ!, లీలామాధ్వీక = విలాసములయందు రుచిగలతల్లీ!, మహాసరస్వతీ!, మహాలక్ష్మి!, మహాకాళీ!, (సృష్టిస్థితిలయములొనర్చుతల్లీ! (మొ॥ శ్యా-దను,)

నీలమేఘశ్యామల మయిన శరీరచ్ఛాయగల శ్రీశైలభ్రమరాంబవు. పచ్చనికర్ణముగల గౌరివి మంగళముల నొసంగుదానవు కూష్మాండేశ్వరివి. చంద్రఘంటాదేవివి సిద్ధిదాత్రివి, ఉమవు. మోక్షమును కన్ని స్థానము లని విమర్శించు కత్యాయనుని నుద్ధరించిన కాత్యాయనివి; విలాసముల రుచు తెలిసిగినదానవు మహాసరస్వతివి. మహాలక్ష్మివి. మహాకాళివి. ఇవియనవేలా యున్నిశక్తులును నీవేయైయున్నావు.

శా॥ భ్రూమధ్యస్థ! చరాచరస్థ! భవ! శంభూ! స్తంభితేంద్రావలే
పా! చాపాయితమేరుభూమిధర! యష్టైశ్వర్య! దివ్యోదయా!
ప్రామాణ్యైక సులభ్య! భక్తజనతా వాసాగ్రమందార దు
ర్గామల్లేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారహీరాకృతీ!

ప॥ భ్రూమధ్యస్థ - చరాచరస్థ - భవ - శంభూ - స్తంభితేంద్రావలేపా - చాపాయిత మేరుభూమిధర - అష్టైశ్వర్య - దివ్యోదయా - ప్రామాణ్యైక సులభ్య - భక్తజనతా వాసాగ్రమందార -

ప్ర॥ భ్రూమధ్యస్థ, భ్రూ = కనుబొమల యొక్క, మధ్య = మధ్యభాగమునందు, స్థ = నివసించువాడా! చరాచరస్థ, చరాచర = స్థావర జంగమాత్మకమయిన సర్వ ప్రపంచమందు, స్థ = నిలిచినవాడా!, భవ = కర్తా స్వరూపమును సర్వ కాల సర్వావస్థలను నిలకొనువాడా! శంభూ! = లోకములకు మేలు కలిగించువాడా! స్తంభితేంద్రావలేపా, స్తంభిత = వ్యర్థముగాఁ జేయఁబడిన, ఇంద్ర = ఇంద్రుని యొక్క, అవలేపా! = గర్వము కలవాఁడా!, చాపాయిత మేరుభూమిధర, చాపాయిత = ధనుస్సుగాఁ జేయఁబడిన, మేరుభూమిధర = బంగారుకొండ కలవాఁడా!, అష్టైశ్వర్య = అణిమ, మహిమ, గరిమ, లఘిమ, ప్రాప్తి, ప్రాకామ్యము, ఈశిత్వము, వశిత్వమును అను యెనిమిది సిద్ధులు కలవాఁడా! దివ్యోదయ = స్వయముగా జన్మించఁగల శక్తి కలవాఁడా!, ప్రామాణ్యైక సులభ్య = ప్రమాణబుద్ధి కలవారికి ముఖ్యముగా గోచరింపఁ గలవాఁడా! భక్తజనతావాసాగ్ర మందార, భక్తజనతా = భక్తసమూహము యొక్క, వాస = ఇంటియొక్క, అగ్ర = ముంగిటి యందలి, మందార = కల్పవృక్షమా, దుర్గామల్లేశ్వర! = దుర్గామల్లేశ్వర స్వామీ! నమస్కారము.

దహరాకాశమున నెలకొన్నావు. అంతటను కలుగుచున్నావు. శుభములకు స్థానమవు. వజ్రమెత్తి యింద్రుని గర్వమణంచితివి. మేరుధనుస్సు చేతియందుఁ గలదు. అణిమ. మహిమ. గరిమ. లఘిమ. ప్రాప్తి ప్రాకామ్యము. ఈశిత్వము. వశిత్వము అను యెనిమిది సిద్ధులుగలవు. ప్రమాణబుద్ధికి లభింతువు. భక్తుల యింటిముంగిటి కల్పకమవు.

శా॥ గోమంతంబును సారసంతమునునౌ గోదావరీ కృష్ణవే
ణీ మధ్యంబున యందు దుర్గపురి వాణీగేయ సుధ్యేయ ది
వ్యామేయాలయ! గోటిపీఠరథ ప్రస్తుత్య నెక్కొంటి దు
ర్గామతేశ్వర సర్వదేవ పరివారా! హారిహీరాకృతీ!

ప॥ గోమంతంబును — ను — సారసంతమును — ను — ఔ గోదావరీ కృష్ణ వేణీ మధ్యంబులయందున్ — దుర్గపురిన్ — వాణీగేయసుధ్యేయ — దివ్యామేయాలయా — గోటిపీఠరథప్రస్తుత్య — నెక్కొంటి — దుర్గామల్లేశ్వర — సర్వదేవపరివారా — హారిహీరాకృతీ —

ప్రతి॥ గోమంతంబును = ఆవులుకలదియు; సారసంతమును = నీరుగలదియును!, ఔ గోదావరీ కృష్ణవేణీ మధ్యంబులయందున్, ఔ = అగునట్టి, గోదావరీ = గోదావరీనది యొక్కయు, కృష్ణవేణీ = కృష్ణానది యొక్కయు, మధ్యంబులయందున్ = మధ్యభాగములందు, వాణీగేయసుధ్యేయ దివ్యామేయాలయా, వాణీ = సరస్వతీదేవిచే, గేయ = గీతప్రబంధములచే, సుధ్యేయ = మిక్కిలి కొనియాడఁదగిన, దివ్య = దివ్యప్రకాశములను, అమేయ = పోల్చలేనివి గలుగు. ఆలయా = కోవెలలుకల, దుర్గపురిన్ = బెజవాడలోని దుర్గాపురమందు. కోటపీఠరథప్రస్తుత్య, కోట = పోషిత కనకదుర్గాంబాపీఠ పుచ్చాకోటయ్యయును సంభక్తునిచేతను, పీఠరథ = బేతపూడి పీఠరథయ్యయును సంభక్తునిచేతను, భక్త నిజపురాణ సదనస్థానమున, ప్రస్తుత్య = స్తుతింపదగిన, దుర్గామల్లేశ్వర=దుర్గామల్లేశ్వరస్వామీ! నెక్కొంటి= స్థిరముగా నెలకొంటివి.

గోవులును, సారమును, గలకృష్ణా గోదావరీ మధ్యనున్న బెజవాడలో సరస్వతీదేవి సంగీతముతో కీర్తించుచుఁ గొనియాడఁదగిన విశేషములు కల దివ్యాలయములుగల దుర్గాపురిని "పుచ్చాకోటయ్య" "పోషిత కనకదుర్గాంబ" "బేతపూడి పీఠరథయ్య" యను సంభక్తులచేఁ గొనియాడఁ బడుచు నెలకొని యున్న దుర్గా! మల్లేశ్వర స్వామీ! సర్వ దేవతలు పరివారముగా సేవింపదగిన వాఁడా! హారము వంటి తెల్లనివాడవై సర్వ జీవులలో వర్తించు తల్లి దండ్రులారా! నా శతకమును గ్రహించి కృతార్థలను జేయుఁడు!

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శుభమస్తు.

13554